Svaté misie za mořem.

(Od J. S.)

Ctitelům Božského Srdce Páně bývá milo slyšeti o posvátných misiech za mořem. Každý pobožný křesťan rád poslouchá o dalekých národech, kteréžto ve svých pustinách v pohanské temnosti živi byli, neznajíce pravého Boha ani Ježíše Krista světa Spasitele: až misionáři k nim přišli, jim hlásali víru svatou, udělovali křest svatý a uvedli je v ovčinec jedné, svaté, katolické církve. Oni divochové, kteřížto nedávno bludným modlám se byli klaněli, ctí teď s námi a miluji Božské Srdce, které za ně bylo na kříži probodeno. Zdaliž nadšený jejich misionář se nám nezdá býti jakousi vyšší, nadlidskou bytostí?

Modleme se za misionáře, oni toho potřebují. Když při mši svaté se evangélium čte a my vstáváme, křížem se žehnajíce, nezapomínejme za posvátné misie se pomodliti; jaký podíl vezmeme na misiech, takový podíl vezmeme na nebeské odplatě misionářů!

Ctitelům Božského Srdce uvedeme několik událostí čili obrazů z misií za mořem konaných. Vybereme pak zejmena misie onoho řádu, který za našeho věku bývá nejvíce tupen od nepřátel sv. katolické církve; vylíčíme totiž misie jesuitů, ne žeby jiní řádové neměli podobně výtečných misionářů, ale proto, že se o jesuitech tolik mluví, a tudíž se příležitost podá, jesuitský řád zevrubněji poznati.

Země, ve které se následovné misie konaly, jest Paraguaye v jižníž Americe Paraguaye by nebyla krajina neúrodná, ale že ji nikdo nevzdělával, nebyly tam neskoro nesmírné lesy, a v nich mnoho dravých zvířat, tigrů, lvů, hadů a t. d. Původní obyvatelé nebyly barvy ani bílé ani černé, nýbrž rudé, barvy mosazové. — Náboženství měli málo, na rozumu byli, neb aspoň se zdáli, tak tupí, že je mnozí ani za lidi nepokládali, a se domýšleli, že ke křtu sv. a k druhým svátostem ani schopni nebudou.

---

*) Co dodatek ku dnešnímu pojednání dodáme v příštím čísle zprávu o vzniku a působení toho bratrstva.

**) Redakce „Šk.“ ochotna, příspěvky k tomu cíli sbírati a pakli by jiný toho se neuchopil i provedení praporce a ostatní obstarati.

Když Španělé r. 1516 — 1535 tuto krajinu nalezli a sobě podmanili, odvážili se spolu horliví misionáři do pustých lesů, aby rudošům hlásali křesťanskou víru. Pravda jest, že mnoho dobrého způsobili, zejmena sv. František Solanus ze řádu sv. Františka Serafínského a jiní kněží tohoto slavného řádu mnoho pohanův obrátili: avšak příchozí Španělé svou ukrutností, lakotou a hanebným chováním takové pohoršení Paraguayanům dávali, že velebný řád františkánský své misionáře povolal nazpět. Paraguayané byli teď opuštěni. Tu horlivý biskup z Tukumannu, Don Francesco Victoria (ze řádu sv. Františka) vzpomněl na řád jesuitský. Řád ten, ačkoli tenkráte řád nový, byl pro svou ráznost a neohroženost tak proslavený, že pan biskup právem očekával, že jesuité ke cti a slávě Boží a na rozšíření sv. katolické církve misii převezmou. Jesuitský řád ji skutečně převzal, uvidíme je nyní u paraguayanských divochů.

a) Příchod jesuitů do Paraguaye.

V jeden tichý večer roku 1586 plulo kanoë (paraguayanská lodička) po Rio Vermejo — červené řece. V kanoë seděli tři mužové, byli smutni, po dlouhou chvíli žádný z nich slova nepromluvil. Byli to jesuité, dva kněží: P. Alfons Barsena a P. František Angulo; třetí, frater Jan Villegas vesloval.

„Tak jsme nadarmo pracovali, začal Barsena, svatá misie se nepovedla!“

„Ovšem, ovšem, odpověděl Angulo; zkusili jsme všecko, — vše nadarmo! — Řeklo se nám napřed, že národ ten ani není schopen křesťanské víry. Což jim můžeme o Bohu mluviti, když před námi jako plachá zvěř utíkají?“

„A tak, skoro s pláčem doložil Barsena, Maria, nebes královna, nás opustila! Ponejprv se tedy stalo, že Panna Maria nevyslyšela misionáře! Ach, nikda, nikda se v těchto krajech nebude vzývati jméno Marie Panny!“

Barsena vyňal flautu, aby jako na rozloučenou zahrál píseň Marii Panně v těchto krajinách, P. Angulo a F. Villegaš k tomu zpívali; byla to antifona: „Salve regina,“ „Zdrávas Královno.“ Zpívali tak melancholicky, tak žalostně, s takovými jemnými výčitky k P. Marii, že v oněch pouštěch ještě nikda taková píseň se neozývala. —

Zpívají verš: „K tobě vzdycháme lkající a plačící v tomto slzavém údolí:“ tu se na břehu vezme divoch. Vyšed právě z lesa jde za kanoëm. V ruce drží kopí, náruživě jím trhá. Divým hlasem vykřikne, přijde druhý, třetí divoch, každý s kopím v ruce. — Misionářům tluče srdce; jsouť také lidé, i srdnatý muž trne při pohledu smrti. — Ale zpívají dále a tím vroucněji slova: „Ježíše, který jest požehnaný plod života tvého, nám po tomto putování ukaž!“ i třikráte to slovo opakují, ať jinače nemyslí, než že mučenická smrt v tu chvíli je čeká. —

Hle, tu se za nimi na řece vezme kanoë s divochy, avšak pohled jejich není divoký, zdá se, že slovo: o milostivá, o přívětivá, o přesladká Panno Maria se též ve tvrdé srdce Paraguayanů vlilo; divochové přizvukují k písni.

Vyjasní se oko misionářův; měsíček vychází na obloze, radostná naděje zasvítne v srdci apoštolském.

„Již to máme, zvolal radostně Barsena, Panna Maria pomohla! již to máme! Odpusť Panno Maria, že jsem dříve v tvou pomoc pochyboval! Ty's nás neopustila! již to máme!“

Ihned začali misionáři hráti a zpívati druhou píseň, tak radostně, jako náš lid když radostným srdcem prozpěvuje: „Tisíckráte pozdravujem Tebe o Matičko Krista Ježíše!“ a divochové též radostně přizvukovali neznámé písni.

Již se setmívalo, misionáři přistáli k břehu; divochové nedůvěrně se vzdálili. Misionáři přes noc zůstali v lese; bylo to v sobotu.

Druhého dne, v tu samou večerní chvíli pluli misionáři na tom samém místě; jedno kanoë divochů přijíždělo za druhým, misionáři zpívali a hráli včerejší písně, Paraguayané s nimi, jak uměli. Misionáři pak začnou z vesela, s veselou písní přirazí ke břehu; divochové s nimi, a již neutíkají, nýbrž vesele si proskakují podle taktu písně. Misionáři jim podávají dárky, divochové je přijmou, skleněné korálky, pentličky, nůž a p., nové přátelství jest uzavřeno. Misionáři u nich zůstali, zpívali

a hráli jim, mluvili jim také o Synu Božím, který za všecky, i také za Paraguayany umřel, divochové poslechli.

Zpěvem a hudbou a mírností nalezli misionáři cestu k srdci divochů; s paněnkou Marií byli začali zpěv, panence Marií nyní zasvětili novou misii a nazvali ji „Loretto.“ —

Národ, u něhož se to stalo, (neb Paraguaye byla obývána mnohými kmeny a národy) byl národ Guaranů, jeden z nejdivočejších, avšak po obrácení na víru křesťanskou bez odporu nejhodnější ze všech. Ti tři misionáři u nich s radostí pracovali, a pak se vrátili do Tukumanu, utěšenou zprávu dávajíce o prvním požehnaném podniku. — V Tukumanu jim zatím Španělé ustrojili smutné přivítání.

Nedaleko Tukumanu bydlel kmen „Kalchaků;“ lidé dosti mírní by rádi v dobrém sousedstvu byli přebývali se Španěly: ale Španělé s nimi nespravedlivě a ukrutně zacházeli, Kalchakové se zbouřili pleníce španělské osady. Španělé se tím rozpálili na krvavou pomstu, a právě, když se oni tři misionáři byli vrátili od svých milých divochů, slyšeli tyto žalostné události; ano komandant Dom Ramirez de Velasko je vyzval, aby misionáři vzali podíl na té výpravě. Jesuité si vyžádali lhůtu na rozmýšlenou, i brzy se odhodlali, že aspoň jeden půjde s vojskem na Kalchaky táhnoucím. „Na škodu Kalchakům nebudem, tak se domýšleli, spíše na užitek, ať můžeme krotiti hněv a pomstu Španělů; pak-li my je krotiti nebudeme, kdož to učiní?“ — P. Barsena tedy táhl s vojskem; brzy se věci obrátily zcela jinače než se očekávalo.

Na cestě vyjednával Barsena často s komandantem, napřed mírně, až pak i hrozivě mu vytýkal bezprávnou výpravu a trestem Božím hrozil. — Cožpak, pravil, Paraguayané vám vlastně ublížili? vzali vám něco? — Za to, že hájí svoje právo a svobodu, je chcete vražditi? Nezapomínejte, že Bůh spravedlivý jest nad vámi, Bůh vás bude trestati!“ — Takové řeči již klonily komandanta k mírnosti, když s hrůzou zpozoroval, že vojsko jest zavedeno v nepřátelské zálohy a ze všech stran již od Kalchakův obklíčeno, všecky stezky a pahrbky od nepřítele obsazeny, ani na útěk ani na obranu nebylo pomyšlení. Tohoť se nenadáli! — Misionář opět vezme útočiště k Panně Marii, i slíbí pomoc. — Sám jediný, bez zbraně, ve svém dlouhém černém oděvu se odváží k divochům. Tito již byli slýchali o misionářích, „jenž v dlouhém, černém oděvu chodí,“ dobrá pověst se o nich roznášela: nyní byli na rozpacích, an takového misionáře k sobě přicházeti viděli. Měltť dlouhý, černý oděv, proto si ho ctili; avšak přicházel z nepřátelského tábora, co měli činiti? Oni na něj nestříleli, byltť misionář; ale cestu mu zakročili, aby do jejich tábora nemohl. Než odvážný Barsena se prodere skrze ně, pořád ke předu, až stojí před samým kazikem t. j. knížetem jejich. Taková srdnatost se zavděčila divochům; misionář k nim promluvil v jejich mateřské řeči tak moudře a rázně jim domlouval, že slíbili Španělům volný odchod, jenom když Španělé vzájem jejich práva šetřiti budou. Mír se uzavřel, španělské vojsko se vrátilo, — avšak P. Barsena již netáhl s vojskem, Kalchakové misionáře nepustili, zůstal nějaký čas s nimi, a při odchodu jim slíbil, že buď sám opět přijde, neb jiného misionáře jim pošle.

Odtud se P. Barsena dal k Lullům. Byl to národ, který před časem od sv. Františka Solana byl již pokřtěn. Když pak pro ukrutnost španělských příchozí se sv. František vzdal svého misionářského úřadu, zaběhli Lullové opět na poušť a stali se, čím dříve bývaly, divochy a pohany. P. Barsena při nich opět počínal buditi důvěru a milost křesťanského náboženství, když náhlý rozkaz jej povolal nazpět do Tukumanu. Představení řádu totiž byli slyšeli, jak pro náramné práce tuze chřadne, oddechu si nepřeje; aby tedy výtečného misionáře neztratili navždy, poručili mu, že tak dlouho v Tukumanu zůstane, až se zotaví.

Mezi tím přišli noví jesuité do Paraguaye a pracovali u kmenů Frontonů, Mataranů, Magnosů, Omagakuanů. Práce jejich se těšily z požehnání Božího, Španělé sami si v nich libovali, ať od té chvíle města a osady jejich nebyly tak často od těch divokých kmenů přepadány. Toliko se zpozorovalo, že rychle jeden misionář po druhém přichází o zdraví, neb práce a cesty jejich byly náramné, i ne-

měli ani vlastního příbytku ani žádných příjmů, ze kterých by živi byli. Kdo tedy měl pomoci?

Jak často bývá, stalo se i nyní. Paní byly první, jimž ta myšlénka připadla, a manželé jim v tom milerádi přisvědčili. Obmýšleno, jesuitům v městě Assumtion vystavěti dům. Taková stavba však potkávala se v Paraguayi s většími obtížemi než v Evropě; neb španělští vystěhovalci byli skoro všickni buď kupci, buď vojáci, práce řemeslnické buď málo uměli buď se za ně styděli; Paraguayany k těm hrubým prácem vzíti nesměli, vědouce, žeby to jesuité ani nepřipustili; jiného pak lidu bylo málo. Než i tu paní věděly rady. Za veliké peníze zjednaly několik zedníků, a k prácem nádennickým se první a nejurozenější paní dostavily samy. To se jako oheň rozneslo po městě, jiné paní a dívky se zbíhaly, všecky se hrnuly k práci, za nimi přišli muži, práce se stala za počest, vděčnost byla k ní pohnútkou. Misionáři se za nás obětovali, tak se pravilo, my za ně také něco uděláme; oni nás nejlépe ochrání před nájezdy divochů!“ — Práce byla něco málo pokročila, když se o tom dozvěděli Paraguayané. Ti se domýšleli právě tak, jako před nimi Španělé: „Misionáři z lásky k nám přišli, mají nás tak rádi; pracujme my za ně; oni nás budou chrániti před útisky Španělů!“ A tak Španělé a Paraguayané, sprostí a bohatí pracovali na jedné práci pro milé misionáře, Bůh práci žehnal, r. 1595 byl dům dostaven a brzy nato i důstojný chrám Páně upraven. Nad to se dávalo misionářům tak hojné almužny, že nejen mohli sami živi býti, ale také svým divochům hezké dárky přinášeti, jak jsme dříve viděli, korálky, pentličky, jehly, nože, sekerky a p.

P. Barsena, tento vzorný misionář, neznaje odpočinku, šel opět do pustých lesů k divochům, u nichž daleko široko bylo jméno jeho slavně rozhlášeno. Se vší horlivostí se tam věnoval všem prácem, když nový rozkaz od představených jej domů povolal. Poslechl na okamžení; býval-li veliký v práci, byl velký v poslušnosti. P. Provincial mu vykázal krajinu Kuzko, kde bylo mírné ponebí; on poslechl. — A hle! zde vizme dobrotivou Prozřetedlnost božskou! Misionář přijda nalezl tam statečného Paraguayana, muže ze staroslavného královského rodu Inka, kteříždto druhdy velikou mocí v jižní Americe vládli. Ten těžkou nemocí stonal. P. Barsena jej navštívil, mluvil s ním o svatém náboženství s takovým nebeským důrazem, že jej získal pro víru křesťanskou, pokřtil jej, a brzy po křtu svatém jej viděl umírati, plna radosti, že dosáhne u Boha lepší koruny, než předkové jeho mezi lidmi nosili!

Však i P. Barsena jej dlouho nepřečkal; šelť za ním, aby u Boha obdržel věčnou odměnu za své misionářské práce! —

Brzy na to zemřeli jiní misionáři; než, čím více jich umíralo na svaté misii, tím více mladých jesuitů z Evropy přicházelo, aby zastoupili místa jejich: a čím více přibývalo misionářů, tím více pohanských kmenů o ně žádalo. (Pokračování.)

Svaté misie za mořem.

(Od J. S.)

(Pokračování.)

b) Společná porada misionářů.

P. Provincial jesuitů podal o těch zdařilých misiech radostnou zprávu k P. Generalovi (nejvyššímu představenému) v Římě, díky vzdávaje, že Bůh oné misii tak patrně žehná. P. General — byl tenkráte slovútný Aquaviva — četl zprávu tu, a byl s ní — nespokojen! „Dobře," pravil, „dobře pracují misionáři, Paraguayané se obrací na sv. víru, ale kde jest — stálost? Začíti jest dobře, ale zdali pak dílo bude trvalé? coby platno bylo, když símě se zaseje, vzejde a radostně pučí: když však nedozraje a žádné úrody nedá? — Mnoho kmenů a národů se dalo pokřtíti; ale ti musejí míti stálého kněze, kterýby zůstával, ale kterak zůstane, když se národy toulají po lesech, jsou živi z lovu a z loupeže: což misionář se bude toulati s nimi?"

Tak odpověděl P. General, a odeslal patera Paëz za visitatora do Paraguaye, aby v společné poradě s misionáři uspořádal tamnější poměry. P. Paëz, muž moudrý a ve světě prošlý, přijda do Paraguaye, svolal ve jmenu generálově všecky jesuity k poradě. Již tento krok měl své obtíže. Misionáři sice chtěli přijíti, avšak Paraguayané je nechtěli pustiti, že prý by se jim více nevrátili. Když pak po velikém slibování přece svolili a misionáři druhý a třetí den se hned nevraceli, tu žalost neměla konce, jedni plakali, druzí se zlobili jako malé děti a vytýkali, že prý jsou misionáři tak zlí jako Španělé, že prý je podvedli, atd.

Misionáři se zatím radili, jakby se měly misie zaříditi, aby dosavádní dobrý prospěch stálosti pro budoucnost nabyl? I domluvili se, že budou zakládati redukce, t. j. stálé osady, kdeby se Paraguayané orbou a řemeslem živili, toulání po lesech zanechali; tím způsobem že z nich budou pořádní křesťané, a misionáři budou moci při nich stále zůstávati.*)

Dvoji obtíži v tom podniku misionáři předvídali; 1. kterak toulavé ty národy přivedeme k usedlosti? a 2. až je v osadách shromáždíme, zdali nám je Španělé nepokazí?

*) Takové redukce jsou krásný závod, ale nejsou nálezem jesuitů; neb misionáři ze řádu sv Františka je byli dříve zaváděli, ale pro veliké obtíže a zvláště pro nekřesťanské chování Španělů je rozpustili

Přední obtíže, tulácký život divochů se ani nezdála tak veliká. Národové ti byli jako děti, často ovšem jako děti trucovité a tvrdohlavé, ano v prudkosti své i několik misionářův zabili; ale když je zlost přešla, poslechli zase. Jesuité doufali, že je časem přece skrotí. Ale druhá překážka, ukrutnost, lakota a hanebný příklad Španělů byla mnohem hroznější, pro tu příčinu se jiní řeholníci vzdali misionářského úřadu, ta působila také jesuitům velikou starost; zdaž jesuité ji překonají?

Porada byla ukončena, P. Paëz ve jmenu generalově přikázal všem misionářům, že se má každý dle navrženého způsobu redukcí říditi, a žádný že o své újmě nemá ničeho zvláštního zaváděti: a pak v bratrské lásce a svornosti setrvajíce aby žádných překážek se nebáli. — Tak se vrátili ku svým divochům, kteří se jich beztoho dočkati nemohli.

Představení řádu začali nyní vyjednávati se španělskou vládou v Paraguayi o podmínkách, v jakých by se paraguayanské redukce zařídily, i docílili podmínek dosti mírných, hlavní byly:

1. Vláda musí dáti ony pozemky, které si kazikové (knížata) se svým misionářem sami vyhlídnou. 2. Jak mile se místo budoucí redukce vyvolí, zašle tam vláda vojsko, a to vymýtí les, postaví kostel, školu a příbytek pro misionáře, jelikož Paraguayané takové práce neumějí, a na práci vůbec nejsou zvykli. 3. Vláda dá tolik dobytka, koňů, ovcí, krav atd., co redukce na první začátek potřebuje. 4. Kazikové podrží všecku dosavadní právomocnost, uznávajíce ve španělském králi toliko jakousi ochrannou nadvládu. 5. Daně z obdržených pozemků neplatí po prvních 10 roků žádné; napotom se nějaká mírná daň vyjedná. — Smlouva ta byla k španělskému králi zaslána, jenž ji svým podpisem stvrdil.

Teď se začínaly redukce. Začátky byly přetěžké. Paraguayané nechtěli pustiti od svého nestálého života, a když konečně v nějaké redukci se usedli, nechtěli pracovati. Misionář musil do každé práce sám, jeho lidé se naň dívali, darovaný dobytek chtěli hned pojísti a pak se zase do lesů vrátiti. Misionáři s nimi musili míti nevýslovnou trpělivost, ale tou láskou, se kterou s nimi zacházeli, dovedli všecko. Svým časem si redukce vystavěly slušné chrámy (kostely od vojska stavené bývaly jen dřevěné chaty), do kostelů si zaopatřily zvony, varhany, obrazy a p. I když to chudobné bylo, Paraguayanům to přec bylo vzácné. Pole a zahrady se vzdělávaly, prováděla se řemesla, spokojenost je blažila.

Ale právě proto se pobouřily brány pekelné; peklo nepřálo Pánu Bohu tu slávu aniž pokoj lidem dobré vůle; musila povstati bouře, aby se dokázalo, zdali to dílo jest dílo lidské, či od Boha pochází. Vidouce pohané, jak se redukcem dobře daří, závistí a ďábelským vnuknutím rozpáleni, vzchopili se, aby povraždili misionáře, zplenili redukce a křesťanské Paraguayany buď pobili buď do lesů nazpět zavedli. Přicházela doba, kde jesuité a jejich mladí křesťané měli vylévati krev svou za sv. víru; chvála budiž Bohu: i jesuité i mladí křesťané se drželi slavně. První srážka byla snad rozhodná, ant nejukrutnější ze všech neznabohů Niezu vrazil na nejvýtečnějšího z tehdejších misionářů, na P. Gonzalez-a.

c) Misionáři mučeníci.

P. Rochus Gonzalez byl výborný misionář svatého života, i měl tu přednost před jinými, že se tam v Paraguayi narodil, — z rodičů španělských, — od maličkosti znal paraguayanská nářečí, způsoby; byl uvyklý na tamnější ponebí a znal se dle národních poměrů říditi. Byl zprvu světským knězem, stav se pak jesuitou byl neohroženým misionářem. On se odvážil do nejdalších lesů Guayara,

i získal tam několik národů pro redukce. První osadu, 700 rodin čítající, založil pod jmenem „nepoškvrněného Početí," ustanovil tam mladého misionáře, sám pak vnikl hlouběji, až přišel do houště, kde divochové naň číhali. Vystřelí po něm prvním a druhým šípem, jemu se nic nestane, on se nebojí, rovnou cestou jde až k samým divochům, ti se zarazí, poslouchají řeč jeho, až u nich zůstane, a druhou redukci „sv. Mikuláše" se 400 rodin založí. Třetí redukci založil „sv. Františka Xaveria," čtvrtou „svatých tří Králů" s 500 rodin, pátou s 1200 osob zasvěcenou na „očišťování Panny Marie." Již byl ve starostech, odkud nabéře tolik misionářů pro své nové osady, když ho došla zpráva, že čtyři a čtyřidcet nových jesuitů přišlo z Evropy na misie. Teď se odvážil na krok nejdůležitější.

V lesích krajiny Jujuj vládl kazik Niezu, ukrutný nepřítel křesťanské víry; P. Gonzalez se odvážil, zdali by jej na křesťanskou víru neobrátil. Niezu byl člověk zpustlých mravů, ale udatný vojín, všecko se ho bálo. Horlivý misionář k němu došed, moudře s ním jednal a s takovou vážností, že slíbil se napraviti, založiti redukci, a jak misionář na to tlačil, ihned ji založil. Redukce dostala jmeno „Assumtion" či „Nanebevzetí." Niezu vystavěl kostel, začež mu P. Gonzalez dal stálého kněze, P. Jana de Castillio.

Když se ten podnik byl tak dobře povedl, šel P. Gonzalez opět dále v pouštěch Jujuj; s ním byl P. Alfons Rodriguez. Právě zakládali novou redukci, když se v „Assumtion" událo něco nového. Přišelť tam odpadlík Potirava, který druhdy křesťanem býval, ale od víry odpadl a ďábelskou nenávistí proti misionářům zahořel. On si získal přízeň Niezovu, a všecky bývalé mrzké náruživosti v tomto muži vzbudil. Niezu se vrátil ke zlému. Jako P. Gonzalez jej byl první uvedl v křesťanskou víru, tak měl první vražednou rukou padnouti: potom že zabije svého domácího misionáře Jana de Castillio, a pak že všeobecnou zpourou zahubí všecky misionáře smrtí a redukce ohněm zničí. Potiravu a jakéhos podřízeného kazika Karupe a malou družinu vyslal za P. Gonzalezem.

Bylo 15. listopadu 1628; P. Gonzalez měl kostelíček v nové redukci vystavený, a právě chtěl zavěsiti zvonec, kterýby křesťany na služby boží vyzýval. Přijdou hosté z redukce „Assumtion", Potirava, Karupe a sluha jeho Marangoa, přátelsky s misionářem hovoříce. P. Gonzalez se sehnul k zemi pro provaz, jejž chtěl ke zvonu uvázati, tu jej Marangoa udeřil itaikou*) do hlavy, až mozek z hlavy stříkal. Přiběhla ostatní družina a misionáře, ačkoli již mrtvého, tloukli a bodali, a divokým křikem k tomu křičeli. Na takový povyk přiběhl druhý misionář, P. Alfons Rodriguez, a volá: „Děti co to děláte, moje děti, co jste to učinily?" — Vrahové se dali do něj, a na samém prahu kostelíčka jej ubili. Těla misionářů pak rozsekali na kusy, srdce P. Gonzaleza vytrhli a kopím probodli. Aby žádná památka křesťanské víry nezůstala, zapálili kostelíček a usmrcené misionáře hodili do ohně. Druhého dne přišli na spáleniště, kostelíček byl shořel, ale posvátná těla misionářů byla neporušena, oheň se jich nedotekl.

Odpadlík Potirava spěchal k Niezovi, aby zprávu dal o zavraždění misionářův. Vyslyšev to Niezu vrazil s tlupou pohanů do příbytku domácího mladého misionáře Jana de Castillio, tloukli ho pěstěma, svázali mu ruce i nohy, vypíchali mu jehlami, které jim byl druhdy sám daroval, obě oči a zpíchali celý obličej a pak svázaného vlékali celé dvě hodiny po skalách a po cestách v lese, tak že se šaty na něm strhaly a krev z celého těla srčela. Misionář — mučeník se při tom pořáde modlil a

*) Itaika jest Paraguayanům kamenná palička s dřevěnou násadou.

nejsvětější jména: Ježíš, Maria! vzýval. Když se s ním byli tolik utahali, uvázali jej s rozpjatýma rukama na strom, stříleli do něj, až pak dvěma kameny jej utloukli. Bylo to dne 17. listopadu 1628, v pátek odpoledne ve tři hodiny.

Po takovém tyranském činu se vzchopil odpadlík Niezu, aby zahubil veškerou křesťanskou víru v Paraguayi. Všickni se ho báli; jeden toliko z přátel jeho mu zrazoval takové ukrutné počínání; — však na okamžení ho Niezu probodl. Ten tedy, ačkoli nebyl ještě pokřtěn, umřel za křesťanskou víru.

Niezu nyní poslal pozvání ke všem pohanským kazikům, aby se s ním spojili, že povraždí všecky misionáře, vypálí všecky redukce: pak prý budou požívati starých rozkoší a nevázanosti. — Stalo se tak, přicházeli ze všech stran, Niezu čekal, až veškerá síla se srazí. Než právě to meškání pomohlo také křesťanům; — neb křesťanské redukce taktéž sebraly vojsko, jesuité byli při vojsku, přišlo k rozhodné krvavé bitvě, křesťané dosáhli skvělého vítězství. Rozkaceni bitvou a opojeni vítězstvím chtěli vítězové konati krvavý soud nad pohany; misionáři bránili, řkouce: „My jsme přišli, za tyto nešťastné bratry vylit vlastní krev svou, a vy je chcete zabiti?" —

Na chvílku se sice zarazili vítězové, ale brzy odpověděl kazik jeden řka: „Otcové, vy mluvíte jako kněží, a to jest dobře; ale my budeme jednat jako vojáci, a to jest také dobře!" A již chtěli konati svůj krvavý soud, než misionáři bránili pořád, a nomohouce uprositi všeobecnou amnestii, vyprosili jednotlivcům milost až na 12 pohanů, jejichž nenávist proti křesťanům byla tak rozhlášena, že jim vítězové pardon nedali. —

Mučenická krev misionářův vyprosila divochům Jujuj milost u Boha, jak jim P. Gonzalez byl přislíbil. Povstalci, které Niezu proti misionářům byl pobouřil, se nyní zpamatovali, připomínali sobě laskavé jednání misionářův, které byli zavraždili, a slzavýma očima prosili za misionáře nového. Čím surovější jest národ, tím uznalejší bývá, když mu upřímnou lásku prokážete. To věděli jesuité, a proto své nejlepší misionáře vzaly z jiných osad a dali kajícím obyvatelům Jujuj.

Toť byla první krvavá bouře, ale nebyla poslední.*) Nevzpíral se však nižádný misionář, když byl poslán k národu, který spolubratra jeho byl zavraždil, ani se neděsil, když kráčeje cestou v lese vrazil na mrtvolu a kosti svého předchůdce a viděl krev jeho po zemi vylitou. S Pánem Bohem šel napřed, couvati neuměl! K tomu znali dobře povahu lidskou, i věděli, že v lásce a mírnosti ony surové, nezkažené povahy Paraguayanů zkrotí, čím surovější byl kmen, tím hodnější že budou redukce. Ale větší starost misionáře tlačila, když považili, kterak uhájíme právo a nevinnost našich milých Paraguayanův proti násilí Španělů? Ohromné bouře jesuité předvídali, i také přišly.

*) Mučenickou smrtí zemřeli u Paraguayanů.:
P. Espinoza byl umučen a rozsekán od Gapalachů s mnohými křesťany r. 1634.
P. Mendoza střelen a ubit od Tayuby r. 1635, jeho dva mladé průvodce divochové zabili a snědli.
P. Osorio a P. Riparío ubiti od Chiriganů a rozřezáni, 1. dubna 1639, mladý průvodce Alkaron snědeu.
P. Romero ubit od Itatinů s jedním novicem a s jiným křesťanem 22. bř. 1645.
P. Solinas usmrcen u hory Santa, v květnu 1683.
P. Cavallero střelen a ubit od Puizoků 11. září 1711, s 25 křesťany.
Fr. Romero zabit 1716 od Zamuků.
PP. Arce, Blende, Silva a Mako a mnozí křesťané umučeni u Payagů 1716.
P. Lizardi mučen a zastřelen od Chiriganů 17. května 1735.

c) První setkání Mokobiů s misionáři.

V nejzadnějších krajech údolí Gran Chako bydleli Mokobiové. Jakkoli na 500 mil vzdáleni od Santa Fè, přepadli ve své proslulé divokosti a nenávisti proti Španělům okolné krajiny i samé město, zabíjeli občanstvo, odváděli děti do otroctví. Ani vlastní loupeže jim nestačily, nýbrž ve spolek vešli s Albipony a s Tobas a s jinými kmeny a plenili strašně. V noci se již nikdo neodvážil z města, a kdykoli španělské vojsko proti nim vytáhlo, buď je ani nenalezlo, aneb s krvavou porážkou se vrátilo domů. V takovém hrozivém nebezpečenství vešla sousedná města ve spolek; Santa Fè dalo celé vojsko své, Corrientes poslalo 300 mužů, Cordova 700, Tukumany 200, S. Jago del Estero 500 mužů. Vojsko to připadlo do lesa, ale Mokobiové již v lese nebyli, nýbrž přepádali zatím a drancovali právě ta města, ze kterých vojsko na ně vytáhlo a v lese je hledalo.

Po marných bojech zakusili měšťané nový prostředek. Kdekoli Mokobia lapli, zavedli jej do města a na náměstí ho nechali spráskat; tak ho poslali domů, aby pověděl, jak pochodil. Tento nesmyslný prostředek nepomohl ovšem nic. Začali tedy naopak. Zajaté Mokoby vyčastovali jídlem a pitím a s mnohými dary jej odeslali k domovu; ale také nadarmo.

Komandant města František Xaver de Echague, hodný, bohabojný křesťan docházel často do jesuitské koleje a zařídil řeč na tyto záležitosti.

Jesuité navrhli, že lepšího prostředku na spřátelení Mokobiův nebude, nežli aby se jim poslali dva misionáři. Po nějakém zdráhání svolil komandant, avšak s výslovnou podmínkou, že misionářům přidá vojáky, aby prý se jim nic nestalo. Jesuité protestovali proti takové misii, a s vojenského průvodu sešlo.

P. Burges a P. Garcia se ve jménu Páně dali na cestu. Pět mil za městem již vrazili na divochy, bylit mužové, ženy a děti. Divochové, jak je zočili, běželi ke svým koňům, chtíce se brániti. Když však viděli, že ti dva příchozí mají dlouhý černý oděv, který u všech divochů požíval dobré pověsti — vyčkali je, a jak misionáři žádali, dovedli je k zástupu v lese meškajícímu. Misionáři tu vykládali příčinu svého příchodu, že přicházejí ve jmenu města, nabízeli mír a pokoj s městem; Mokobiové že mohou, kdykoli se jim zlíbí, do města přijíti, vždycky že budou rádi viděni, jenom aby oni zase městu neubližovali, za to že jim město rádo pomůže, kdyby válečné neb jiné pomoci potřebovali. I vůbec, že by dobře bylo, kdyby národ jejich se blíže města usadil, misionáři že pak k nim budou docházeti, ano kdyby si toho žádali, žeby misionáři u nich také zůstali. Mokobiové odpověděli, to že by se jim líbilo, ale dříve že se o tom se svým kazikem (knížetem) poradí.

S tím se rozešli, Jesuité se vrátili do města, kteréž se velice těšilo na šťastné pořízení.

Dva měsíce byl pokoj; potom přišel kazik Ariakaikin s četnou družinou, i zůstal před městem. Oni dva jesuité k němu vyšli, kazik rozestřel tigrovou kůži na zem a pozval misionáře, aby se posadili, a sám se posadil též. Misionáři mu vykládali můj návrh. Kazik bedlivě poslouchal.

„Vám já věřím, odpověděl, ale ti Španělé jsou lid falešný; mluví hezká slova, a myšlénky na Paraguayany jsou škaredé. Španělé až hanba sklamali otce naše, stavěli se k nim přívětivě, ale byla to zráda. Chtěli z nás nadělati otroků, zapřáhali nás jako hovada, jakobychom nebyli tak dobře lidi jako oni, a jakobychom neměli rozum jako oni. A když jsme pod tíží klesali na zem, vložili břímě na jiného, nás nechali ležeti na cestě, nechali nás zahynouti. Za to je máme za své úhlavní nepřátele.

Já dobře vím, že vy s dlouhým kabátem jste se dobře chovali k rudošům; s vámi bych byl rád živ, ale se Španěly ne!“

Misionáři se omlouvali, že nejsou Španělé všickni stejní; někteří sice že nejsou hodni, ale jiní že jsou hodni.

„Jen ty se měj na pozoru,“ skočil Kazik do řeči, „ať tě ti Španělé také neošidí, naposled jsi již také takový, jako Španělé!“

Misionáři viděli, že jest čas, přetrhnouti řeč. Postarali se mu o zásobu masa a žádali, aby ještě déle setrval a v městě je navštívil.

Druhého dne přišli misionáři opět, a opět byli rádi viděni. Za chvíli, jak bylo umluveno, přišel též komandant města kazika pozdravit. Kazik ho spatřil zdaleka.

„Kdo jest to?“ se kvapně tázal.

„To jest kapitán (hlava) města, klade si to za čest, že tě smí pozdraviti.“

„Co tu při mně hledá,“ vzkřikl kazik, „ať si zůstane u svých Španělů, jako já u Mokobiů. Copak myslí, že se ho budeme báti? Jeho se nebojíme ani střelby jeho; než on jednou vystřelí, my mu dvanáct šípů pošlem.“

S tím byl kazik tak rozhořčen, že dále mluviti nemohl; misionáři jej mírnili, a posléze slíbil, že po čase opět přijde. Ale nepřišel více, nýbrž chtěje drancovati město Cordova v bitvě padl.

Strach proto jak v Cordově, tak v druhých městech byl náramný; dobře se předvídalo, že Mokobiové tu smrt slavného kazika bez pomsty nenechají.

Ariakaikin měl bratra, kazika Cithálin, který byl muž divoký a mnohé španělské město poplenil, a nyní u měst Salta, Tukuman, Cordova, S. Jago se potloukal: ten dozvěděv se, že Španělé bratra jeho zastřelili, na ukrutnou pomstu se jim zapřisáhl. V divokém hněvu přepadl Tukumany, padesát vojáků bylo vysláno proti němu; — z těch se nevrátil ani jeden. Potom pálil a vraždil po druhých městách, zajímal španělské děti a sebou odvážel. Tu jej z nenadání přepadlo 500 mužů vojska, družina jeho poražena, on sám raněn, sotva že mohl na koně sednouti a útěkem se zachrániti. To jej poněkud zkrotilo.

Cithálin věděl, že nebožtík bratr jeho vyjednával s misionáři, nyní se chopil té samé myšlénky, a jakmile se uzdravil, přijel k Santa Fè. Zůstal před městem a žádal, aby k němu vyšli ti dva misionáři, kteří s bratrem Ariakaikinem byli vyjednávali. P. Burges a Garcia přijeli na koních. Jsouce dobře uvítáni, pozvali Cithálina, aby se s nimi podíval do města. Kazik svolil. Misionáři naspěch vyslali rychlého posla do města, že tam Cithálin přijede, celé město bylo zvědavo, tohoto strašného muže seznati, a skoro všecko mu šlo naproti. Cithálin to viděl, a mrzelo jej to. „Co tu chtějí?“ pravil; „já pozval vás, abyste ke mně přišli, je jsem nepozval. Oni mohli zůstati doma, já nechci, aby mne vedli jako nějakého zajatce. Řekněte jim, ať jdou domů, však vy mi sami ukážete cestu.“ — Španělé se musili vrátiti, Cithálin jel s oběma misionáři. Přijeli do města; misionáři jej chtěli vésti přímo ke komandantovi; kazik opět nechtěl. „Doveďte mne do vašeho domu, tam budu, ale komandant mi nemá co poroučet, on mne žádnou zbraní nepodmanil; — bude-li chtíť se mnou mluviti, však on se dozví, kde jsem.“

Přijeli ke kollegium, všickni jesuité čekali u fortny, uvítat hosta.

„Kde jest váš kapitán?“ tázal se Cithálin.

P. Rector se představil.

„Vid, tito dva „padri“ půjdou se mnou, budeš spokojen?“

„Ovšem že budu, chceš-li, já ti jich dám ještě více, já jich tu mám ještě dost.“

„To jest dobře!“

Družina Cithálinova nemluvila ani slova. Provedli je po celém kollegium, bylo tu divání; neb mnohou věc posud jak živi neviděli. Pak šli do kostela, z kostela měli Mokobiové nesmírnou radost. „Jak to tu máte hezké, prohodil Cithálin; kdybych já to měl tak hezké, já bych byl pořád doma, nikam bych nešel!“

Mezi tím přišel kommandant do kollegia, a byl čas k obědu. Pro Mokoby byl uvařen silný kotel masa, i měli jísti na dvoře: Cithálin byl pozván se španělskými hosty. Ale jak viděl, že se má sedati na židličky, tu nechtěl, že prý to neumí, a že bude raději u svých lidí. Mokobiové si lehli ke kotlu a tak dlouho vybírali, až snědli všecko. Ten hlad byl až k podivení. Po obědě se šlo na hrad ke kommandantovi: tam byl pro příhodu upraven kotel s masem, a hle, Mokobiové si k němu lehli a s takovou chutí jedli, jakoby celý den byli hladem bývali. Zpravili zase všecko.

Po tomto obědě se jednalo o redukci. Jesuité slíbili dva misionáře, španělská vláda chtěla dáti potřebné grunty, okolná města slíbila 3000 kusů dobytka, pro radost, že strašný Cithálin je teď nechá na pokoji. Cithálin odpověděl, že se ještě poradí se svým lidem, po třech měsících že přijde zase.

Než tři měsíce prošli, přepadl jiný kazik, Aletin, Cithálinův švagr, krajinu Santa Fé a plenil ji. Španělské vojsko naň vytáhlo, ale když mělo k bitvě přijíti, sklopili Španělé zbraň na znamení, že chtějí vyjednávati o pokoj. Kazík Aletin přijel, povídalo se mu o nastávající redukci Cithálinově, i žádali jej, zdali by on také nechtěl v dobrém sousedstvu s nimi přebývati. Aletin se zdál spokojen; jen že se dříve se svým lidem poradí.

Za několik dní byl tu opět, a to s příznivou odpovědí; i chtěl začíti hned. Sami jesuité se takového spěchu ulekli, báli se toho, i vymlouvali se, že se předce musí vyčkati na příchod Cithálinův, který by to jinak mohl pokládati za urážku. Aletin odpověděl, že jest tak dobře; ale že již zůstane na blízku. On často přicházel do kollegia neb na dvůr jesuitů, a ti se nemálo divili jeho moudrosti a stálé povaze, kdežto Paraguayané obyčejně nestálí bývali.

Prošly tři měsíce; Cithálin tu nebyl; začala so tedy redukce s Aletinem. On sám se dvěma misionáři vyhledal příhodné místo, asi 13 španělských mil (20 hodin) od Santa Fé vzdálené. První bylo, že vyměřili místo pro kostel a příbytek misionářův: Aletin pracoval sám, a svůj lid měl k práci; 200 španělských vojáků mělo dílem stavěti, dílem sháněti dobytek od Španělů slíbený; ale místo třech tisíc kusů přihnali jen tři sta; Španělé zapomněli na dané slovo.

Brzy začali strasti misionářů. Prvních osadníků bylo sto a šedesát, a za tři dni snědli 6 kusů dobytka, ačkoliv na honbách ulovili množství jelenů, tygrů atd. a ještě pořád křičeli, že mají hlad! Když P. Burges nechtěl více dobytka dáti, zajeli na pastviště, chytali a poráželi dobytek, jak se jim líbilo. Na darmo bránil P. Burges, divochové se zpouzeli. „Ty nám s dobytkem nemáš co poroučeti; Španělé dali dobytek nám, však my to dobře víme.“

„Ale což pak vám zbyde pro hospodářství, vytýkal misionář, když všecken dobytek sníte?“

„Což ty nám budeš poroučeti, mnoho-li máme jíst. My chceme jísti pořádně, až sníme, sníme!“

Takovýmto vzdorovitým řečem se divochové naučili od Španělů, kteří je často do města zvali, vším spůsobem je lichotili, an jim o nic jiného nešlo, než aby městu dali pokoj. P. Burges tomu bránil, a Mokobiové již chtěli poslechnouti, avšak Španělé když to zpozorovali, naváděli tím hůře, až i zjevně proti misionářům je štvali. —

Kommandant těšil misionáře pěknými slovy a nečinil nic. Kazik Aletin se zastal misionářů. Vida, že v ten spůsob redukce jistou zkázu vezme, zjednal poslušnost, poddaní jeho mu do města více nesměli. Ale co platno, dobytek byl sněden! P. Burges poslal do starých redukcí ke Guaranům, a ty mu celá stáda dobytka zaslali. Teď začal misionář s jinou. „Dobytek jest můj, pravil, redukce jej poslala pro mne, já jsem teď pánem, dobytek zůstane pro hospodářství.“

Tak jest dobře, přisvědčil Aletín a za ním všickni druzí. Aletín ustanovil deset silných pastevců, kteří na dobytek dávali pozor, i nesmělo se poráželi více, než co misionář dovolil.

Redukce s Aletínem trvala tři měsíce, tu přišel Cithálin se svým lidem, všecko se mu v redukci dobře líbilo, nejvíce, že tam dostávají tolik jíst, i bylby skutečně všecken dobytek snědl, kdyby Aletín nebyl bránil. Cithálin se rozlobil a hrozil misionářům, že u nich nemusí býti, že odjede zase! Misionář stál na svém a Cithálin v skutku druhého dne odjel. P. Burges trápil se nad ztrátou tolika duší; Aletin ho však těšil; „neboj se, pravil, já Cithalina znám, hned ho zde budeš zase míti! on tě jenom zkouší, zdali se ho bojíš, či nebojíš.“ P. Burges se upokojil, a teď se zařídil jistý pořádek v redukci. Všickni měli choditi ráno v určité hodiny dle rozličných stavů na křesťanské cvičení do kostela, potom k práci; večer bylo opět cvičení a modlitba. Pro šest rodin se týhodně měl poráželi jeden kus dobytka, kůže se měla prodati Španělům, a za ty peníze koupiti nože, sekery a jiné náčiní. Aletín věrně stál k misionářům. Mladší misionář P. Kanelas nemohl však vydržeti takový život pln strastí, on chřadl pořáde, až P. Burges žádal za nového spolubratra, i bylo mu slíbeno, že výtečného spolubratra dostane, a sice z provincie České.

Uplynuly dva měsíce, v redukci byl pokoj a pořádek, tu přišel Cithálin zas. Trucovitý se rozložil s družinou po polích, misionáře ani nepozdravil. Družina Aletinova to vidouc pracovala jako o závod, byla dobrého rozmaru, jako Cithálinovi na vzdory; žádný naň nedbal. To jej náramně mrzelo. Tu přece učinil misionář první krok; vyslav k Cithálinovi chlapce, ptal se ho, má-li co jísti, kdyby neměl, že redukce pošle. Cithálin již zkrotlý, svolil; ale více nedostal, než bylo vyjednáno pro 6 rodin jednoho vola. On byl spokojen, a více ani nešpetnul.

Sotva že redukce začínala, neštěstí ji potkalo. Přihnal jeden kmen divokých Mokobiů, schytali koně v redukci a ujeli; osadníci jsouce bez koňů, stíhati je nemohli. Divoký onen kmen byl jeden z nejsilnějších a vůdce jejich Nevedaknak znám co neustrašený odvážlivec, jehož se i Španělé i Paraguayané báli; i sám Cithálin měl strach pro jakousi facku, kterou mu Nevedaknak jednou vyfal, tak že Cithálin se až svalil.

Tak se věci měly, když přišla zpráva, že slíbený nový misionář z České provincie přichází. (Pokračování.)

Svaté misie za mořem.

(Od J. S.)

(Pokračování.)

d) Příchod nového misionáře.

Dvanáct dospělých mládenců a pět chlapců jelo budoucímu misionáři do Santa Fé vstříc. Když nastávající mladý misionář spatřil své budoucí osadníky a viděl jejich důvěru ku knězi, takovou lásku k nim pojal, že si hned umínil, až do smrti zůstati s nimi. Zajisté Mokobiové hned v prvním okamžení k němu tak lnuli, jako k otci. Arci, neznal řeč jejich, ale někteří rozuměli něco španělsky, a tak se s nimi dohovořil dost. Misionář se znal v hudbě a rozličné hudební nástroje s sebou přinesl; že pak Paraguyané jsou náruživí milovníci hudby, měli z toho dětskou radost, a vším možným způsobem ji hudebníkovi jevili. „Kdybych byl pudlík býval," píše o tom, „nebyli by se mnou bláznivěji zacházeli." Když jim tak zahrával, musil vzíti tu housle, tu klarinet, ba opět trompetu a zas jiný nástroj. Mokobiové skákali a křičeli radostí, že ani nevěděli, co dělají. Ještě jiný kousek jim vyvedl. On měl s sebou malé zrcadlo. Náhle ho vytáhl, a držel před mladíkem. „Iqui iqui, můj duch, můj duch!" křičel mladík, až strachem padl na zem.

Když opět se zpamatoval, a misionář mu to chtěl vykládati, nechtěl živou mocí do zrcadla patřiti, nýbrž hledal za zrcadlem a hmatal rukama, zdali by tam předce svého ducha nechytil. „Toť musí býti velký čarodějník," myslil mladík.

Misionář ten byl P. Florian Pauke, rodem Slezák. Studia svá konal u jesuitů a vždy se těšíval, že někdy misionářem bude; proto si také od prvního věku všímal všech řemesel, mysle, že by jich někdy mezi divochy dobře potřeboval; jda okolo dílny, zůstal státi, přihlížel dělníkům, a ti ho již znali, rádi mu všecko okázali,

on zase pracoval rád s nimi. Tak se stalo, praví, že nebyl sice žádným mistrem, předce však ledacos dovedl. Roku 1737 vstoupil do tovaryšstva Ježíšova a vždycky prosil, by jej poslali do Paraguaye na misie. Jesuité však neposílali, leč své nejlepší a nejučenější lidi na misie, a dlouho každého skoumali, než mu udělili tu milost. Jedenácte let žádal náš mladý řeholník, až posléze dovolení přišlo. Byl tenkráte v třetím roce theologie, když z Olomouce jej poslali do Brna, kde byl na kněze vysvěcen, na první mši sv. se Bohu obětoval, a hned to šlo do Ameriky, kdež čtvrtý rok theologie a třetí rok noviciatu (u jesuitů obyčejný) odbyl. Rozmanité jeho příhody na moři a v Americe musíme vynechati.

Cesta jeho ze Santa Fé do redukce sv. Františka Xav. trvala 11 dní, a že bylo v zimě (v měsíci červnu) byla pro ustavičné deště dosti obtížná. Jednoho večera přijeli k řece, která ze břehu vystoupila. Zde viděl P. Pauke poprvé, kterak si divochové pomáhají k lodce. Vzali suchou hovězí kůži, kraje ohrnuli asi na půl střevíce do výše, a misionáře postavili do prostřed. Lodka byla hotova; pak uvázali řemínek ke kůži, jeden mládec skočil do vody, vzal řemínek do úst a plaval, a přeplavil kůži či lodku s misionářem na druhý břeh.

Poslové oznámili příchod misionáře, celá osada mu šla naproti. P. Pauke přicházel s největší radostí, ode své maličkosti na nic nemyslíval, leč na misie, o Paraguayi tolik byl slýchával, mladí průvodcové mu na cestě takovou lásku prokazovali; když však přišel k redukci, a viděl ty chatrče a tu nečistotu, předce se zhrozil. Domy Paraguayanů byli se vším, i se střechou asi na sáh vysoké, a kolem domu leželo nahnilé maso, kosti a jiná špína a smrad. Vedli jej zrovna do kostela. Ten nestál na zdích, nýbrž byly kuly v zemi zaražené, po nich byly obtažené hovězí kůže, oltář byly nepálené cihly, na nichž stál pouze kříž a dva svícny (byly to hovězí rohy naplněné pískem, ve kterémž byly svíčky zastrčené), střecha na kostele byla pouhá sláma. Při prvním uvítání mu pravil starší misionář P. Burges, o němž jsme již více slyšeli: „Bratře, buďte skromný, s málem spokojený, s pomocí Boží půjde všecko.“ O misiích Paraguayských byl mnoho slavného slýchal, a teď viděl, že začátky jsou všude těžké. Pak jej vedli na „faru“. To bylo stavení zcela kožené; totiž stěny byly hovězí kůže, v podlaze byly zaraženy dřevěné kolíky, a k nim ty kůže přivázány; za střechu též byly kůže. To mělo asi na sáh šířky a na dva sáhy délky, k tomu příhodný stůl a židličku, a to bylo všecko. Když pršelo a kůže zmokly, tu visely škaredě a páchly až hrůza; když bylo zase teplo, scvrkly se kůže a vytáhly kolíky ze země, a psi, slepice a jiná zvěř běhala do domu a z domu, jak se jí líbilo. Chlapci měli mladého pátera velmi rádi a celý den chtěli býti kolem něho; zaneřádili a zasmradili mu celý příbytek k nevydržení; ale P. Pauke jich musil nechati, by je nezastrašil, neboť divochové jsou v tom ohledu dle jeho výpisu velmi citlivi. Co stravy se týče, nepraví z počátku nic, zdá se však, že on také sám vařil, později, když byl starším misionářem, strojili prý chlapci. „Jakkoli jsem tam nalezl takové nepohodlí, předce jsem tam byl rád. Jak podivně pomáhá Bůh při pracích, které jsme z lásky k Němu a pro duše nesmrtelné na se vzali!“

První práce, kterou P. Pauke započal, byl nový oltář do kostela, ačkoli i tento měl jen prozatím býti. „Vzal jsem silný dřevěný rámec, potáhl čerstvou hovězí kůží, a dal na slunce uschnout. Pak jsem kůži očistil, tak že po obou stranách sběhla. Ssundal jsem ji s rámu, vyřezal v ní rozličné figury a podlepil barevnými papíry; druhé částě jsem natřel klíhovou vodou, posypal drobným barevným sklem,

načež jsem to postavil. Celý oltář, na 6 střevíců vysoký, se leskl jako stříbro a osadníci z něho měli radost náramnou.“

Největší obtíže mu dělala v úřadě misionářském řeč mokobická, která zcela jiná nežli jsou řeči naše, a pro cizince těžká. P. Burges byl sepsal jakousi mluvnici a slovníček k této řeči, k tomu se P. Pauke v živé mluvě bedlivě cvičil, a co věděl, rád po mokobitsku povídal. Lidé se tomu těšili a nikdo se neodvážil smáti, neb chyby napravovati, i stálo jej to mnohých proseb, by jej na ně upozorňovali. Čas ten byl pro něj čas těžký. Jinoch a mladý muž se v myšlénkách rád zanáší s povoláním misionářským, i misionáře nepředstavuje si jinak, než jak horlivě shromážděným divochům káže; však že se dříve musí hůře nežli malé dítě učiti řeči, a za ten celý čas nemůže skoro nic jiného dělati, na to nepomýšlí. P. Pauke několikráte lítostí až splakal. — — — Druhým rokem ale již tolik uměl, že mohl cvičiti děti ve škole, a třetím rokem v kostele kázat. Bedlivě si při tom s otcovskou poradou P. Burgesa všímal osady své. Všickni byli ještě pohané, pokřtěn nebyl žádný, neb v tom ohledu čekávali jesuité dlouho. Mělit tito synové pouště na sobě stránky dobré i zlé; okolnost, která misionářům největší starost působila, byla ta, že se rádi opíjeli, a když byli opiti, nebylo s nimi žádného pořízení. Povstaly mezi nimi hádky, krvavé rvačky a vraždy, a když se byli zmrzačili, musil přijíti misionář, jich ošetřit a léčit, neb lékařů mimo misionáře nebylo žádných. Nemoudrý ten lid v opilství sám proti sobě zuřil, rozbodali si prsa a ramena stonásobnými ranami, zabodli do jazyka rybí kost, a jazyk si roztrhli, krví pak se pomalovali, a t. d. Opojný nápoj jejich byla čiča, jakási kořalka, kterou jim ženy z kukuřice strojily.

Jeden z nejhorších opilců byl Cithálin, jenž v takovém stavu mnoho krve byl prolil. Také v redukci měl jednoho nepříznivce, jakéhosi Matakaye, na nějž měl dávno nastrojeno. Jedenkráte se také mnoho pilo a Matakaz se při té příležitosti nade všecky vynášel. Tu Cithálin se rozpáliv, vyzval svého přítele Etemkaikina: „Vezmi kopí a probodni ho!“ Etemkaikin vstal a bodl Matakaye. Matakay chtěl utéci, ale druzí za ním, a sedm ran mu kopím sasadili tak, až z něho střeva tekla. V okamžení se ulekli, co tomu as misionáři řeknou; jeden běžel k P. Pauke. Misionář, vida nebezpečí smrti, udělil raněnému křest svatý, vymil a zašil rány, přikládal rosmarinu ve víně vařenou a ošetřoval ho. Zločinci zatím prchli. Ráno, když P. Pauke vycházel ze dveří, stál Etemkaikin přede dveřmi pokorný a lítostivý. P. Pauke začal po zlém: „Co ty tu chceš?“ na něho zpurně vzkřikl. — Padre, já jdu k tobě! Etemkaikin. P. Pauke mu konal ostré kázání, a končil slovy: „Jdi si, já o tebe více nestojím!“ Divoch šel s lítostí, sdělil to druhým, všickni se báli hněvu misionářova. Za několik dní přišel Cithálin sám. „Jest-li pak to pravda,“ tázal se tiše, „že nás chceš všecky zahnati, kteří jsme poranili Matakay-e?“

„„To bys byl ovšem zasloužil. To jsi učinil veliký hřích““ odpověděl misionář. „„Já však nevyženu žádného, dokaváde jest naděje, že se napraví. Co pak ty myslíš, že já to každému povím, co hodlám dělati? Jdi, ty jsi rozhněval Pána Boha!““ „Lachik, už jdu,“ odpověděl Cithálin, a šel. Slovíčko „lachik“ jest vždycky dobré znamení, Paraguayan ho neřekne, než když odchází v dobrotě.

Cithálin skutečně šel a s Matakayem se pokorně smířil. To když misionáři viděli, srdnatěji proti opilství jednali, ano, dozvěděvše se o nějakém společném chlastu, bez ostýchání tam zašli, čiču jim rozlili a společnost rozehnali. To bylo ještě, než Mokobium křest svatý udělili; neb jesuité váhali s tou svátostí, líčíce ji za milost, kterou neobdrží, dokaváde nebudou jí hodni.

Jednoho pak dne přišel Cithálin celý zkroušený k P. Pauke. „Nediv se, pravil, že se pořád nehlásím ke křtu svatému. Ti, co jsou pokřtěni, nesmějí píti čiču, a to víš, já — — já — — to víš, že já — —“ Co takto koktal, počal naň misionář v dobrotě, vykládaje, že jest to rozdíl pít a pít, píti mírně, a píti bez míry. Cithálin tomu nechtěl rozuměti. „To víš,“ pravil, „jak člověk začne pít, pak to jde samo, až jest toho moc, a to víš, já — — — A vy misionáři nám prý také ledacos zapovídáte, co Bůh nezapovídá,“ doložil s jakousi bázní dále.

„Kdo ti to povídal?“ tázal se P. Pauke.

„Španělé mi to řekli.“

„To není pravda,“ odpověděl misionář a vykládal ze sv. písma, že opilství jest hřích. Cithálin skrouženě poslouchal, misionář se v srdci radoval, že se Cithálin napraví. „Jsi tedy s tím spokojen?“ tázal se jej důvěrně. „Jsem, Padre, jsem; ale smiluj se nade mnou, jen ještě jednou mne nechej hodně se opíti; jen ještě dnes; pak budu hledět, abych se přemáhal, ale, prosím tě, dnes ještě, když mám tak náramnou chuť!“

„Jdi tedy, a pij, ale, jak pro tebe pošlu, přijdeš hned!“ „Lachik, už jdu,“ a byl ze dveří.

S radostnou pořízenou spěchal ku svým kamaradům a pil. P. Pauke zatím uvařil guarenický čáj, a když počítal, že by Cithálin mohl míti dost, poslal proň. Cithálin nepřišel. Jde druhý posel, Cithálin opět nic. Při třetím poslu vstal a šel k misionáři, nejsa ještě opilý. Misionář jej pochválil, že přišel, a připil mu svého nápoje. Cithálinovi jen se oči jiskřily, jak mu čáj chutnal. Dostal ještě a to dost pít, pak šel domů spát. Sotva se rozednívalo, tu byl již žase, celý se usmíval, byl všecken sladoučký a neustále se oblizoval, prose, zdali misionářovi nezbylo něco z toho včerejšího nápoje. „Já dobře spal,“ pravil, „a nic mne hlava nebolí, po čiče mne bolívá hlava.“ — Dostal zase, a hezky mnoho; šel tedy, podělil své kamarády, kterým též výborně chutnalo. — Tak se čiča vytlačila z redukce, na jejíž místo se dostal chutný guaravický čáj, kterým se nikdo neopil.

Jiný zlý způsob paraguayanů byly jejich přečasté rvačky, a to vždy až na krev. Tu pak bylo pro misionáře tím hůře pomoci, any si v nich více ženské libovaly než mužští, a se ženskými misionáři těžce jednali. Když se dvě ženské pohádaly, vyběhly na náves a tam se počaly s hrozným křikem rváti. Jakmile takovýto pokřik slyšely ostatní ženské, sběhly se všecky ozbrojené ostrými, nejvíce rybími kostmi, křičely, tloukly a píchaly se napořád, až byly samá krev. P. Burges, jakožto starší misionář měl starost o ženské, a v tom pádu užíval tohoto prostředku: On vzal bič, běžel na ně, a vyplácel také napořád. Na okamžení byl pokoj. Ženy se pustily, každá běžela domů a schovala se. Před tím bičem měly takový strach, že se mu zdaleka vyhýbaly; a když se potom nějaká rvačka strhla, nechodil p. Burges sám, nýbrž poslal tam bič po nějakém chlapci, a jakmile spatřily bič, utekly všecky.

Další obtíže byla, že divochově nerádi pracovali, obzvláště ženské. Ženské měly jako všickni druzí své určité dny a hodiny, ve kterých chodily na cvičení. Po cvičení obyčejně přišly všecky před obydlí P. Pauke, neb ten měl hospodářství redukce na starosti, a tam se posadily. — (Do domu u jesuitů nesmí žádná ženská). P. Pauke vyšel z domu.

„Co pak chceš? ptal se první. „Nic.“

„A co ty chceš?“ ptal se druhé. „Nic“ „a ty?“ „Nic“ Tak to šlo do konce. „Když nic nechcete, jděte domů po práci, já také půjdu po práci.“ Sotva se obrátil,

zvolala jedna, že chce jehlu, druhá také jehlu, a všecky chtěly po jehle. První dostala jehlu, druhým nedal nic. „Ty jsi acimatkaek (lakomec)“ křičely ženy. „Arci, že jsem acimatkaek, odpověděl P. Pauke zcela klidně, jen to povězte všem druhým, aby sem na mne pořád neběhaly, já nic nedám.“

Ženy bručely, P. Pauke je nechal bručet a sedět před domem, až je to omrzelo a šly domů. Z domova dávaly pozor, až některá půjde k faře. Když se vracela, vyptávaly se ji, co tam chtěla, a jak pochodila? — Hned běžely všecky a chtěly to samé. Tak k. př. když se některé dítě rozstonalo, přinesla ho na faru, a dostala tam kapky a cukr. Když se s dítětem, či vlastně s cukrem vracela, přiběhly všecky ženy s dětmi, všecky děti byly stonavé a potřebovaly cukr. Misionář ovšem byl zase acimatkaek.

Menší starost působily misionářům šaty. Pokud divochové byli na poušti, chodili zkoro vezkrz bez šatů, jen když měli klobouk s péřím na hlavě, a po těle byli tétováni, jiného nepotřebovali. Ženské jsou hojněji tétované než muži, a jest tétování operace tak bolestná, že ji člověk najednou nevydrží, nýbrž z prvu se zbodají po tvářích, na nose a na čele základní linie, a jakýmsi práškem se potrou. Z toho povstane otok, a když se ztratil, vybodají se ostatní okrasy v obličeji, na krku, od jednoho ramena ke druhému, a na ramenou. Operace trvá 3—4 měsíce; když pak se kůže sloupala, zůstanou ty tisíceré puntičky temnomodré barvy až do smrti.

Tétovaní jim dovolili misionáři, neb to nic zlého nebylo, ale měli je k tomu, aby se šatili, a dosáhly toho v takové míře, že křesťané byli netoliko slušně, nýbrž o slavnostech až i stkvostně ošaceni, na čemž si misionáři nemálo zakládali.

(Pokračování.)

Svaté misie za mořem.

(Od J. S.)

(Pokračování.)

e) První práce misionářů.

Se cvičením v náboženství misionáři nekvapili, hledíce dříve na všeobecné lidské vzdělání, při tom však bývali náboženské důkazy přední, ačkoliv ne jedinou pohnútkou. Tak k. př. je zdržovali od hříchu, aby se neopíjeli, nemstili, sice že by se na ně Bůh hněval; aby byli hodni, pobožní, že to Bůh rád vidí a je za to bude milovat; dále, že když po delší čas budou hodni, že dosáhnou křtu svatého, na kterém je Bůh za milé děti přijme. Každý vidí, že takové důvody u nezkaženého národu měly svrchované platnosti. Misionář při tom nesměl však býti úzkého srdce, aby chtěl míti všecko na vlas tak, jak to v Evropě bývá; jesuité vždycky rázně hájili zásadu: misionář jest pro národy, a nikoliv národové pro misionáře. Hlavní zřetel misie bylo svaté náboženství, ale nevyhnutelně s náboženstvím spojena byla orba, řemesla, i radovánky lidu, o kteréž měli misionáři větší starost, než my všickni se obyčejně domýšlíme.

V redukci svatého Františka Xaveria, jako všude jinde, byli dvě školy; P. Pauke měl chlapce, P. Burges děvčata. P. Pauke naříká, že mu prý chlapci

*) Viz „Zábavná bibliothéka“ „Perpetua“ aneb mučeníci v Africe“ ve třetím století po Kristu.

nechtěli chodit do školy, raději běhali a stříleli z luku. On tedy promluvil s rodičemi, tu někteří s jakýmsi výpraskem přivedli synky do školy, jiní ne. Až když se vidělo, čemu se děti naučí, bylo jináče. Misionář učil děti se modliti a zpívati, celé svaté náboženství bylo v písně uvedeno. Ale největší čas věnoval řemeslům, neboť víme že P. Pauke byl jakési jádro všech možných a nemožných řemesel. Začal s řemeslem, kterým chtěl osadě radost udělati, svolal totiž chlapce, a slévali svíčky. Loje měli dost, za draslo sloužila jakási bylina. Pět set svíček se provedlo, a na večer velkou část rozsvítili. Tu bylo radosti po celé vesnici, nejvíce u chlapců, že takové pěkné věci dovedou.

Potom se dal na stolářství. Vybral tři silnější synky, a pracovali všickni čtyři, až dovedli šťastně stůl. Celá osada prý se sběhla, praví sám p. mistr, se podívat na takovou krásnou věc. Přiznává se sice sám, že tuze provedený onen stůl nebyl, byl však předce to nejpěknější, co Mokobiové viděli, a oni tři chasníci již při stolářství zůstali. Na to začal soustružnictví (náčiní k těmto a ostatním řemeslům poslali jesuité ze Santa Fé). Chasníci se dívali a smáli, že z kusu hranatého dřeva může udělati tak pěkně kulaté. P. Pauke je vyzval, aby to dělali po něm, zprvu se toho báli, posléze započal jeden, po něm druzí, až se o to drali. P. Pauke dával při tom dobrý pozor, kdo se k tomu obratněji postavil, ty pak vybral, a poctil je soustružnictvím. Měl s nimi ovšem mnoho práce a trpělivosti, když mu něco zkazili, musil jich k tomu ještě pochváliti, a s největší šetrností okázati, jak to mají dělati, sic by mu více byli nepřišli. „Tím však jsem dosáhl," praví, „že jsem brzy měl osm dovedných stolářů, čtyry soustružníky, a jiné řemeslníky, kteří se za svou práci nepotřebovali styděti."

První práce, jak samo se rozumí, patřila Bohu do kostela; potají pracovali chasníci pro svého mistra misionáře, na němž již celým srdcem lpěli. Svým časem měl pět a dvacet kolářů a sice tak vycvičených, že prý to lépe uměli než P. Pauke sám, čtyry řezbáře, šest pozlacovačů a t. d. Nejslabší stránka jeho byla asi kolařství a zámečnictví. Když byl nějaký čas v tom chasníky učil, musil je poslati k jesuitským fraterům do Santa Fé, kde takové dílny měli. Když pak dostali za vyučenou, a vrátili se do redukce, tu jich nemůže vynachváliti, a uvádí některé skutečně krásné věci, které dovedli shotoviti. S těmi řemeslníky hned v prvních létech stavěl varhany o pěti registrách, učil chlapce na varhany hráti, což byla při službách Božích neocenitelná výhoda.

Škola pořáde pokračovala, chlapci do ní chodili již rádi, učili se tam již také ve své paraguajské řeči čísti, psáti, počítati, neb P. Pauke na tom dával si velice záležeti. Brzy začal i hudbu. P. Pauke byl znamenitý hudebník**) a seznal, jaký jeho chlapci mají jemný sluch a nadobyčejně krásné hlasy ku zpěvu.

Za tři roky vyučil 20 chlapců tak, že měli úplný orchester, a chlapci hráli na radost osadníkův, a ku podivení Španělům.

Některé hudebné nástroje přivezl P. Pauke sebou z Evropy, jiné mu darovala Guaranická misie*), totiž šestery housle, čtyry flétny, jednu basu, dvě harfy a jeden lesní roh. Pro takové vzácné dary si P. Pauke sám dojel do Santa Fé a své malé hudebníky vzal s sebou. Lesní roh svěřil jednomu z nejhodnějších malých chlapců.

*) Láska a štědrost Guaranův byla ku podivení. Kdekoliv se nová redukce začínala, posýlali Guaranové na sta kusů dobytka, obylí, šaty, čaj a p. takovou štědrostí, že by rodičově o své děti nemohli laskavěji pečovati. Byly to ty samé redukce, které s P. Montoy-ou tak statečně se bránily proti loupežnickým bandám, jak svrchu vypravováno. **) Byl Čech.

Na cestě se ohlížel po chlapcích, zdali za ním jedou, — tam všecko jezdí na koni — viděl malého hocha, lesní však roh neviděl. Ulekl se, zdali snad omrzelý chlapec nenechal nástroj někde ležeti? Nebylo však tomu tak, nýbrž když mu lesní roh byl nepohodlný, rozlámal ho na kusy, zavázal do šátku, a teď ukazoval P. Pauke-mu, mysle, „že to snad také bude troubiti." Pomysleme, jak asi kapelnímu mistru bylo kolem srdce, ale co platno? Musil mlčeti, aby mladého hudebníka nerozhněval. — Z nástrojů těch radovala se celá redukce, chlapci se učili s netušenou vytrvalostí, za šest měsíců uměli tolik, že hráli lehké Lytanie a jiné písně ke mši svaté neb při požehnání. Od té chvíle žádný osadník i sami pohané nechtěli býti beze mše svaté a bez odpolední pobožnosti, tak rádi poslouchali hudbu.

Když se Pateru Paukemu s osadníky tak dobře vedlo, došlo také na ženské. Mokobické ženy nepracovali nic, na nejvýš že šly na hru, jinak seděly a ležely doma. Jíst jim musila dáti redukce, a tak byly bez starosti. Se ženskými však misionáři sami začíti nechtěli, zejmena P. Pauke, an ve svém příchodu byl ještě tak mladý. On sezval tedy kaziky na poradu, chválil mužské, že tolik a tak hezky pracují, ženské zato že nedělají nic; „kdyby vaše ženské chtěly přísti a tkáti, jak by to bylo hezké, udělaly by vám pěkné šaty s kytičkami, já bych přeslice, stavy, bavlnu a barvy zaopatřil sám." Taková řeč se mužům velice líbila, promluvili o tom s osadou, a vyjímaje některou, byli všecky ženy s tím srozuměny. P. Pauke poslal do Santa Fé pro jednu známou bohabojnou křesťanku, ta přišla ochotně do redukce učit ženským pracem. P. Pauke slíbil, že bude spokojen, když tři ženské do roka jednu sprostou pokrývku udělají, a sotva že prošly tři měsíce, již tu bylo tři a sedmdesát kusů dobře zdělaných koberců. P. Pauke poslal je do města na prodej a utržil za ně osm a čtyřicet centů guaranického čaje, patnáct centů tabáku a mnoho centů cukru. Od té doby nemusil býti tolik acimatkaek, nýbrž rozdával štědře, což se všem osadníkům líbilo. Jen ony ženy, které nechtěly pracovati, vyšly s prázdnem. Teď přišly také k práci, ale jakkoli prosily, P. Pauke jim nedal ani práci, ani cukr, ani čaj.

V obci byla jedna stará paraguajanka, která za mladého času byla za otrokyni prodána u Španělů, a znala rozličné ženské práce. P. Pauke jí řekl, by si pozvala čtyry nejhodnější děvčata. Hromada vlny tam ležela. Žena poslechla, čtyry děvčata přišla, ona pak je prosila, by jí pomohla přebrati vlnu, nejlepší zvlášť, prostřední a zadní. Za nějakou hodinu se P. Pauke přijde podívat, již jich tam bylo devět. P. Pauke dělal jako by je neviděl, pochválil ty čtyry pozvané, že tak hezky pracují a odešel. Druhý den se dálo zase tak; když P. Pauke přišel, bylo přes 20 děvčat u práce. P. Pauke pochválil ony čtyry, že tak rády pracují, a odešel. Druhé plakaly, že neustále chválí jen čtyry, „vždyť my všecky rády pracujeme, a nás nechválí." Stará paraguajanka jim řekla, že ovšem všecky rády pracují, ale misionář že není spokojen, dokaváde jen přebírají vlnu, a až prý budou přísti, potom že je také pochválí. Teď byl jiný shon! Kde které děvče bylo, učilo se přísti a t. d. Předly, barvily vlnu a tkaly, dělajíce práce tak čisté, že P. Pauke měl za nedlouho tři sta koberců, které po 12, 30 i 50 zlatých prodával. Toť byl radostný rozkvět pro redukci. Mužští teď dělali stavy, každý pro svou domácnost, ženy a dívky předly a tkaly a tak se stalo, že osadníci, mužští a ženské chodili v slíčných pestrých kobercích, (misionáři mnoho drželi na pěkné šaty svých osadníkův). P. Pauke nyní se nemohl dokupovati ovcí pro obec i pro jednotlivce. Ovce jim byla tak milá, že kolikráte koně za ni dali, ale v dělání koberců se takové dokonalosti dosáhlo, že P.

měli ani vlastního příbytku ani žádných příjmů, ze kterých by živi byli. Kdo tedy měl pomoci?

Jak často bývá, stalo se i nyní. Paní byly první, jimž ta myšlénka připadla, a manželé jim v tom milerádi přisvědčili. Obmýšleno, jesuitům v městě Assumtion vystavěti dům. Taková stavba však potkávala se v Paraguayi s většími obtížemi než v Evropě; neb španělští vystěhovalci byli skoro všickni buď kupci, buď vojáci, práce řemeslnické buď málo uměli buď se za ně styděli; Paraguayany k těm hrubým prácem vzíti nesměli, vědouce, žeby to jesuité ani nepřipustili; jiného pak lidu bylo málo. Než i tu paní věděly rady. Za veliké peníze zjednaly několik zedníků, a k prácem nádennickým se první a nejurozenější paní dostavily samy. To se jako oheň rozneslo po městě, jiné paní a dívky se zbíhaly, všecky se hrnuly k práci, za nimi přišli muži, práce se stala za počest, vděčnost byla k ní pohnútkou. Misionáři se za nás obětovali, tak se pravilo, my za ně také něco uděláme; oni nás nejlépe ochrání před nájezdy divochů!“ — Práce byla něco málo pokročila, když se o tom dozvěděli Paraguayané. Ti se domýšleli právě tak, jako před nimi Španělé: „Misionáři z lásky k nám přišli, mají nás tak rádi; pracujme my za ně; oni nás budou chrániti před útisky Španělů!“ A tak Španělé a Paraguayané, sprostí a bohatí pracovali na jedné práci pro milé misionáře, Bůh práci žehnal, r. 1595 byl dům dostaven a brzy nato i důstojný chrám Páně upraven. Nad to se dávalo misionářům tak hojné almužny, že nejen mohli sami živi býti, ale také svým divochům hezké dárky přinášeti, jak jsme dříve viděli, korálky, pentličky, jehly, nože, sekerky a p.

P. Barsena, tento vzorný misionář, neznaje odpočinku, šel opět do pustých lesů k divochům, u nichž daleko široko bylo jméno jeho slavně rozhlášeno. Se vší horlivostí se tam věnoval všem prácem, když nový rozkaz od představených jej domů povolal. Poslechl na okamžení; býval-li veliký v práci, byl velký v poslušnosti. P. Provincial mu vykázal krajinu Kuzko, kde bylo mírné ponebí; on poslechl. — A hle! zde vizme dobrotivou Prozřetedlnost božskou! Misionář přijda nalezl tam statečného Paraguayana, muže ze staroslavného královského rodu Inka, kteříždto druhdy velikou mocí v jižní Americe vládli. Ten těžkou nemocí stonal. P. Barsena jej navštívil, mluvil s ním o svatém náboženství s takovým nebeským důrazem, že jej získal pro víru křesťanskou, pokřtil jej, a brzy po křtu svatém jej viděl umírati, plna radosti, že dosáhne u Boha lepší koruny, než předkové jeho mezi lidmi nosili!

Však i P. Barsena jej dlouho nepřečkal; šelť za ním, aby u Boha obdržel věčnou odměnu za své misionářské práce! —

Brzy na to zemřeli jiní misionáři; než, čím více jich umíralo na svaté misii, tím více mladých jesuitů z Evropy přicházelo, aby zastoupili místa jejich: a čím více přibývalo misionářů, tím více pohanských kmenů o ně žádalo. (Pokračování.)

Svaté misie za mořem.

(Od J. S.)

(Pokračování.)

f. První obrácení na křesťanskou víru, kostel.

Redukce již byla zvelebena, lidé chodili rádi do kostela, výborně znali celé sv. náboženství, a předce nebyli pokřtěni vyjma ty, kteří v nebezpečenství smrti svátost tu byli obdrželi. Misionáři z počátku nedomlouvali nikomu, až sami z vlastní vůle se přihlásili. První, kdo ke křtu svatému se přihlásil, byl kazik Aletin, i žádal tu milost pro sebe, pro svou manželku, děti, a šest lidí svého kmene. Misionáři pozvali na tu slavnost některé urozené Španěly ze Santa Fé, jeden pán stál za kmotra, paní jedna za kmotru, celá osada na té slavnosti brala velký podíl. Na křtu svatém si zvolil jmeno František Xaverský. Bývalť vždy přítulný k misionářům, ale co se stal křesťanem, nejináče je ctil, než jako syn svého otce ctí.

Druhý byl onen kazik Nevedaknak, o němž jsme již pravili, že byl prvním škůdcem redukce; bývalť vždy největší hrůzou Španělů a křesťanských redukcí. Byl jednou P. Pauke se svým lidem na dříví, když se za ním přinesla zpráva, že Nevedaknak jest na blízku. P. Pauke z toho měl velikou starost a še domů, by na každý případ byl při ruce. Za malou chvíli jest tu Nevedaknak; muž postavy nad šest střevíců, vlasy kadeřavé, což u Paraguayanů nebývá, v obličeji krásný a vážný. On byl pokládán za nejudatnějšího muže mezi Mokobity, rád přepadával

s malou družinou vojska Španělská, přemohl je, zahnal dobytek z města a z redukcí, a vrátil se do svých lesů. Dnes přišel k P. Pauke, který ho slušně uvítal. Nevedaknak vykládal, co byl o redukci sv. Xaveria slyšel a sám již viděl, jak se mu to všecko líbí. „Kdybych zde měl zůstati, dokončil, vězte, že to neudělám ze žádné nouze ani ze strachu; vy mne již znáte, že se žádného nebojím. Já jsem při dobrém zdraví a v nejlepších letech; avšak s takovými muži, jako vy misionáři jste, zůstávati, nepokládám za žádnou hanbu. Neslibuji nic, může však býti, že zde zůstanu.“ P. Pauke jej provedl po celé redukci, všecky dílny a zásoby mu okázal. Při rozloučení řekl mu divoch: „Přijdu k tobě, otče, buď jist, že pak na vždy zůstanu.“ P. Pauke a kazik Aletin jej pozvali, by jenom přišel, Cithalin se však ani neokázal pamětliv oné facky, kterou byl od Nevedaknaka dostal. Když odcházel, dal mu P. Pauke chotouč dobrého tabáku, klobouk, nůž a sekyru, družině — bylo to asi 20 mladých, silných, krásně rostlých jinochů — dal po noži. Že se na družinu nezapomnělo, těšilo Nevedaknaka. „Vidíš,“ pravil k Aletinovi, „ti misionáři jsou hodní lidé, ti mají krásné srdce, lepší než my, a nic nám za zlé neberou.“ S tím odešel.

Zpráva o té návštěvě se rychle zaslala P. Provincialovi, jakož i kommandantovi města, spolu s prosbou, aby pakli Nevedaknak s celým kmenem přijde, se redukci zaslala nějaká pomoc. Město slíbilo mnoho, potom však nedalo nic. Za to ale Guaranové přihnali hned 300 kusů hovězího dobytka, poslali množství tabáku, čaje, plátna, a slíbili, že pošlou hned zase, jak bude potřeba. A předce býval Nevedaknak nepřítel Guaranův a nedávno je přepadl i mnoho dětí v otroctví zavedl. — Tu se P. Pauke odvážil a vypravil posly za Nevedaknakem, žádaje za ty uvězněné děti, a divoch ten byl tak šlechetný, že je hned vrátil. Bylo dětí tři a sedmdesát.

Několik měsíců uplynulo od návštěvy, když bylo oznámeno, že Nevedaknak se svým lidem jest zde. P. Pauke a mnozí osadníci mu jeli vstříc, kazik svým mužným jednáním všecky mile dojal. Jemu a jeho družině bylo vykázáno místo na kraji vesnice. Nevedaknak měl dvě ženy; brzy však si všimnul, že v redukci mají jen po jedné; hned tedy jednu pustil, redukce se o ni postarala. Poddaní jej milovali, nepřátelé se ho báli, protože, jak byl udatný, tak byl též zdvořilý. P. Pauke píše, že v jeho družině nalezl tak silný a nezký mladý lid, jaký jakživ neviděl, a byl to lid ke všemu ochotný! Nevedaknak si liboval v pořádku redukce, miloval školu, práci, hudbu, kostel a zejmena misionáře, s nimiž velmi rád zacházel. Za několik měsíců byl tolik vycvičen, že se mohl ke křtu svatému připustiti. Pro velkou radost vypravil kommandant ze Sancta Fé posly po všech městách země do Cordovy, Tukuman, S. Jago a Assumtion, že tento bývalý Šavel se stal Pavlem, pověstný vůdce divochů že bude křesťanem.

Křest svatý konán s největší slávou, mnoho pánů z daleka přijelo, šest pánů bylo za svědky při křtu.

Na křtu svatém dostal jméno Domingo, an na den sv. Dominika byl křtěn. Při obědě hrál domácí hudební sbor tak mistrně, že Španělé se velice divili, a Domingo nemálo byl potěšen. Po obědě vstal Domingo a konal řeč, ze které se dá souditi na jeho povahu a jeho rozum; mluvil mokobitsky, P. Pauke ji pak tlumočil Španělům: „Oznam slova má a řekni vznešeným pánům a kapitánu tohoto města, že jsem nyní pokřtěn, že jsem synem toho, který nás a vše na zemi stvořil, tudíž že jsme spolu synové toho samého jediného otce, a bratři mezi sebou. Já jsem posavád o našem otci, který nas stvořil, nevěděl, kdybych o něm byl věděl, nebyl bych se tak nepřátelsky ku Španělům choval. Ale chybu své bývalé nevědo-

mosti napravím, a jest mi líto, že jsem své bratry tak pronásledoval, i také zabijel. Měl jsem je za nepřátele, nyní vidím, že jsem chybil. Já jim slibuji, že od té chvíle je chci brániti proti nepřátelům, tak jak jsem je dříve byl pronásledoval. Pověz jim, že se na mé slovo mohou spolehnouti, ať si nemyslí, že by Domingo křesťan a bratr je oklamal, neb klamati ani co pohan nechtíval. Také je žádám, aby mne nepokládali za cizince, nýbrž za bratra. Tomuto ale urozenému kapitánu pověz, že kdyby někdy on, neb město nějakou škodu od divochů utrpěl, ať mi vzkáže; s dovolením našich otců misionářů s celým národem svým přijdu na pomoc.“

Tak domluvil, P. Pauke to pověděl po španělsku. — Domingo dostál slovu! Po Domingovi o křest svatý hlásil se také Cithálin; poslední byl Natangain. výtečný kazik, dobře vzdělaný, který ve skromnosti své se ostýchal za tu milost prositi, až misionář sám jej povzbudil, aby se nebál, že s pomocí boží již dosti jest připraven. Všickni čtyři kazikové byli nyní pokřtěni, lid následoval valně příkladu jejich. Teď se dali do kostela. P. Pauke a všickni řemeslníci na něm pořáde byli krášlili, tak že bývalý kostelík k poznání nebyl, nyní však vystavili celý nový, prostranný chrám Páně. Na dvě věci byli Paraguayané hrdi: na svou svobodu a na svůj kostel. Misionáři takové hrdosti nebránili, spíše ji pěstovali. — První kostel, který si nová redukce vystavěla, se obyčejně líbil tak dlouho, dokud nepřišli do města, jakmile v městách uviděli veliké kostely, zlatem a stříbrem ozdobené, tu začal nářek a nespokojenost, a pokoje více nedali, až se jim slíbilo, že se bude stavět kostel nový. Řemeslníky a umělce měli sami, nákladu nelitovali žádného, a jakmile viděli plán nějakého kostela, dovedli podle něj stavěti. Oltáře, kazatelna, stolice byly mistrně provedeny, mešní roucha těžkým zlatem a stříbrem vyšívána, sochy Panny Marie a svatých patronů aksamitem oděny, zlatou korunou a zlatou září ozdobeny. Celý chrám byl obyčejně malovaný obrazy o tajemstvích víry a ze života Páně. Jednotlivé obrazy byli ustavičně ozdobeny čerstvými věnci (neb celý rok tam květiny kvetou), podlaha kostelu byla posypána vonným kvítím neb pokropena voňavou vodou, proto že Paraguayané milují voňané věci a cokoliv rádi měli, musilo do kostela. Misionáři jim z toho připomínali podobenství oné dobrolíbezné vůně, jakou má duše každého křesťana před Bohem býti; ant každý křesťan jest živým chrámem ducha svatého. Nic se nevyrovná oné upřímné pobožnosti, s jakou Paraguayané se v kostele chovali, z toho plynula taková nevinnost a čistota mravů, že Don Pedro Faxardo, biskup z Buenos Ayres napsal ve zprávě králi podané, že snad za celý rok se jeden těžký hřích v redukci nespáchá.

Chrám v redukci sv. Františka Xaverského byl velkolepý. Hlavní oltář mistrně řezaný darovala misie guaranická, na hlavním oltáři stála socha sv. Františka, darovaná z Říma, tváře a ruce byli z vosku, šaty z těžkého damašku, na postranném oltáři stála socha Panny Marie. Sochy sv. Františka se lidé z počátku báli, ale brzy na ni uvykli a rádi se před ní modlívali.

P. Pauke se žádných služeb pro kostel nedožadoval, až jeden mládenec sám na tu myšlénku přišel, byl to Sebestian Cithalinův syn. Na každý svátek totiž ustrojil P. Pauke sochu Panny Marie v nádherný oblek, Sebastian si to za milost vyprosil, při tom pomáhati.

„Šaty ty byly by pěkné,“ prohodil P. Pauke „ale ta koruna není hezká, vždyť jest z pozlaceného papíru.“ „Otče, vidíš, v tom by byla snadná pomoc. Naše děvčata toho mají na krku, stříbrné a zlaté penízky, a kdo ví co všecko; Panence Marii by to zajisté lépe slušelo, než našim ženským.“

Tuto řeč se děvčata dozvěděla. Za malou chvíly tu byla všecka, a jedna každá dívka přinesla Panně Marii, cokoliv měla krásného. Dcera jistého kazika neměla žádných takových okras, a předce by byla také ráda dala. V tom zármutku zašla k jedné známé dívce, která byla posud pohanka, chtíc od ní koupiti drahou šňuru s jejího krku.

„Nač pak ji chceš?“ ptala se pohanka. — Křesťanka řekla upřímně, že ji chce dáti P. Marii do kostela. „To já ji mohu dáti sama, odpověděla pohanka, a také dám!“ „„Ale od tebe ji Panna Maria nepříjme, vždyť nejsi pokřtěna.““ „Ach, příjme, a ještě mi za to křest svatý dá.“ Tak soudila pohanka, přinesla svou oběť, a Bůh jí za to udělil milost křtu svatého. P. Pauke musil dívkám udělati tu radost, že všecky jejich dary zavěsil na sochu Panny Marie, tak že od paty do hlavy byla zlatem, stříbrem, drahými kameny pokryta, každá dívka si pak hledávala svůj dárek, a s utěšeným srdcem Panně Marii obětovávala. Pak ale s přivolením jejich dal udělati zlatou drahým kamením okrášlenou korunu Panně Marii a bylo tolik darů, že zbylo na zlatou záři kolem hlavy sv. Františka. Před svátkem narození Panny Marie zařídil devítidenní pobožnost. Oltář Panny Marie byl dle největší možnosti ozdoben, množství voskových svící na něm hořelo, každý večer bylo kázání, růženec, vystavení velebné Svátosti, zpívaly se loretánské litanie, ku konci se udělilo sv. požehnání. Po těchto 9 dní měli misionáři tolik zpovědí, že oba sotva stačili. Po slavnosti přišli všickni kazikové se poděkovat, prosíce, aby se jim častěji podobná utěšená slavnost uspořádala, avšak P. Pauke nechtěl víc než jedenkráte do roka. Ve sv. zpovědi nenalezl misionář jediné obtíže. Paraguayané se rádi zpovídali a cítili na sobě, že po sv. zpovědi jim bývá tak volno, a že se snáze před hříchem uchrání, než když dlouho k zpovědi nešli. Ve zpovědi byli tak upřímní, že se chtívali zpovídati hlasitě, přede všemi lidmi, a misionáři v tom měli co brániti. Z prvního začátku si svým zvláštním způsobem pomáhali při zpytování svědomí. Nosili při sobě svazek provázku rozličné barvy. Každý hřích měl svou barvu. Kdykoliv mysleli, že nějaký hřích učinili, udělali na dotýčném provázku uzliček, a při zpovědi podali celý svazek knězi, aby si spočítal hříchy, jim prý jest to těžko počítati. Při tom však tito nezkažení lidé tolik poznávali, co jest urážka boží a ztráta milosti Jeho, a litost byla tak upřímná, že sami misionáři si z nich příklad brávali. První přijímání dítek se odbývalo slavně. S takovým blaženým dítětem, které ponejprvé svého Pána Boha ve velebné Svátosti přijímalo, šel spolu také otec, matka, a celý ostatní dům. Dítě přišlo pod věnečkem, svíci též ověnčenou drželo v ruce, před i po svatém přijímání se jeden misionář hlasitě modlil.

Po svatém výkonu byla celá rodina pozvána k misionářům na snídaní.

Po celý půst nesměl nikdo na hory do lesa, aby všickni mohli v určitý den na postní kázaní. Ženské měly dopoledne po mši sv. cvičení, mužští odpoledne. Ve čtvrtek byli všickni vyslýcháni, kdežto každý, i kazikové, kleče odpovídal. Každý týden přišel jiný kazik se svou družinou, a tak se vystřídali všickni. Hudebníkům, jaké si P. Pauke v redukci sv. Františka vzdělal, nebylo rovno v žádné redukci, ano jejich sláva se šířila po Americe, ti pak každou neděli a každý svátek v kostele hráli, což velice na oslavu služeb Božích prospělo. Hned čtvrtého roku, když P. Pauke na misii přišel, se jim stalo čestné pozvání do Sancta Fé, aby na den sv. Ignatia při slavné mši svaté a při nešporách hráli. Když P. Pauke přišel se svými mladými umělci, celé město bylo na nohou, aby tuto slovútnou družinu vidělo. Prosilo se všeobecně, aby se nehrálo na chóru, nýbrž u prostřed kostela, aby je každý viděti a po-

zorovati mohl. To se stalo. Bylo to 20 chlapců, nejstaršímu bylo 16 let, ale hráli s takovou upřímnou vroucností, a při mši sv. se tak slušně chovali, že se Španělé nad nimi do pláče dali, pozorujíce, že tito chlapci před málo lety ani o Bohu nevěděli, po lesích pustý život vedli, a nyní s takovým citem svoji dosti těžkou hudbu ke cti Boží přednášeli. Nemluvilo se, než o tom misionáři z dalekých (Českých) zemí a o jeho „mokobické bandě.“ Zpráva o tom se rozepisovala po veškeré zemi, a dříve než se domů navrátili přišlo pozvání z hlavního města Buenos Ayres od P. Provinciala tov. Ježíš., aby tam hudebníci přišli, pan biskup, královský místodržitel, celé město že na ně čeká. Zde byla P. Pauke zlá rada. Příjme-li to pozvání, bude to na veliký prospěch misie, dodá důvěry osadníkům, ale co tomu osadníci řeknou? Co tomu řekne Cithalin, který měl tři chlapce při hudbě? Bez jejich dovolení to dokonce udělati nechtěl, neb počítal, ta celá výprava ku pěti měsícům že trvati může. Poslal rychlé posly do redukce, by se P. Burges poradil s rodičemi. Odpověď přišla, že mu rodiče své děti úplně svěřují, zvláště pak Cithalin že jest rád „že prý kluci jsou tak hodni.“ Ale po tají předce vzkázala osada chlapcům, že mají dávati na „padera“ pozor, „aby jim ho ti Španělé nevzali,“

P. Pauke se tudíž s těmi hodnými dětmi dal na cestu. Jelo se na koních a za 12 dní byli v hlavním městě. Není třeba podotýkati, s jakou otcovskou péčí hleděl misionář na tyto nezkušené dítky, aby na duši ani na těle žádné škody nevzaly. V Buenos Ayres přebývali v jesuitském kollegium. P. Pauke měl pokojík pro sebe, hudebníci měli společně velký prostranný sál. Ale pamětlivi na rozkaz rodičů, přišli všickni do pokojíka misionářova, a nebylo možná více je odtud dostati. V malém pokojíku předce zůstati nemohli, tedy se P. Pauke přestěhoval k nim do sálu. S tím byli sice oni spokojeni, ale kapelnímu mistru bylo těžko, onť chtěl teprv zcela novou mši a nešpory skládati,*) s hudebníky ji vycvičiti, a celý den je měl na krku. Šel-li někam do města, všech 20 Mokobiů šlo za ním, vešel-li někam na návštěvu, rozložili se chlapci přede dveřmi a nehnuli se, až jim misionář přišel zase nazpátek, a dovedli ho zas tak domů. Misionář by jim byl přál, aby třebas s jiným páterem se ohlédli po městě, ale oni nechtěli, až jeden ve své prostořekosti je vyzradil, řka: „my od tebe nesmíme, rodiče nám to zapověděli, aby tě prý Španělé nevzali.“

Konečně přišel svátek. Nešpory před svátkem konal sám nejd. p. biskup, jakož i slavnou mši sv. Na den samý chlapci hráli. Nával lidu byl tak velký, že nejen prostranný kostel byl přeplněn, ale před vraty kostelními se museli postaviti vojenské stráže, aby v přílišné tísni se nestalo nějaké neštěstí. Mokobiové hráli tak dobře, že P. Pauke byl zcela spokojen, obecenstvo pak až unešeno. Nejd. p. biskup rozdal mezi hudebníky mnoho darů a požádal misionáře, zda-li by někdy v biskupské residenci nehráli. Misionář připověděl. P. biskup sezval všecky hodnostáře, duchovní a světské k obědu, též P. Pauke, aby viděl, jak to hudebníci bez svého vůdce dovedou. Ředitelem byl tedy nejstarší z nich, Sebastian (Cithalinův syn) šestnáct let starý. Chlapci hráli tak dovedně ty nejtěžší předložky, že hosté vyznali, kdyby to sami na vlastní uši nebyli slyšeli, že by tomu jak živi neuvěřili — divochové, a ten jemný cit! P. Pauke měl po celý oběd velikou starost, neb se chlapcům nanesla jídla a pití, on se bál, co budou dělat? Než tu se mu právě výborně zachovali, oni jedli, ale krapet vína neokusili. Když to P. Pauke po nějakou chvíli pozoroval, poprosil, aby se jim dala voda, anit na víno nejsou uvyklí. Chlapci pili vodu.

*) P. Pauke se tuze mrzel na kostelní hudbu oněch krajů, byli prý to samé světské kusy, a ty že se až hanba prováděly; sám k tomu hleděl, aby církevní hudba táž v církevním duchu byla držena.

Ale radost se obrátila v žalost. Celé město domlouvalo P. Provincialovi, proč posýlá takového výtečného muže na poušť mezi divochy, ten že by nejlépe v hlavním městě posloužil, a p. Sám P. Pauke si všímal, že se o něm jedná, a netušil nic dobrého; P. Burges zase posýlal jedno poselství za druhým, co pořád domů ještě nepřichází, celá redukce že jest pobouřena; pro bůh prosil, aby se již jednou s těmi dětmi vrátil. Jeden páter jesuita přišel jednou k chlapcům a ptal se jich, co budou dělati, až jiný misionář s nimi se vrátí, budou-li ho míti také rádi. Děti byly, jak by do nich nůž vrazil. Přiběhly k P. Pauke, plakaly, křičely a počínaly si jako zoufalé. P. Pauke na okamžení šel k P. Provincialovi, s bolestí se vyptávaje na rozkazy jeho. I svěřil se mu P. Provincial, že již měl v úmyslu jiného misionáře odeslati na redukci a jeho podržeti v městě, ale když vidí tu lásku osady k němu, že to neudělá; jen pracujte dále, doložil, můžete se navrátiti, kdy sám chcete. S radostí přiběhl misionář ku svým chlapcům, radostnou zprávu jim nesa. Ti nevěděli veselím co dělati, a uzavřeno, že půjdou hned.

P. Provincial je povolal k sobě, poděliv je příhodnými dary. Tak jim dal několik balíků medalií, deset tisíc jehel, osmnáct tuctů nožů, dvanáct tuctů zvonečků, 50 pesos (dolarů) na penězích, každému košili, kazajku, spodky a klobouk. Od Španělů dostali hromadu peněz. Vida P. Pauke, že chlapci jsou již utišeni, dovolil jim na dva dny do města, že si mohl každý koupiti, co sám chtěl. On však věděl, že co jeden koupí, to že koupí druzí také, poradil Sebastianovi co koupiti má, i koupili všickni po něm, na prvním místě krásné sedlo každý, a celé náčiní na koně, potom sukno rozličné barvy, nože, sekyry a rozličné jiné podobné věci. — Pak se rozloučili, chlapci byli rádi, že jim ti Španělé jejich dobrého otce předce nevzali. P. Pauke viděl, jak jej redukce má ráda, šťastný návrat byl jako svátek po celé osadě, a byla-li hudba v redukci dobře vážena, dosáhla nyní svrchované důstojnosti. (Pokračování.)

Svaté misie za mořem.

(Od J. S.)

(Pokračování.)

g. Mravy a pořádky v křesťanské redukci.

Když byl kostel krásný, zřídila se též pěkná škola i také hezký dům pro misionáře. Mokobiové již také nechtěli zůstávat v kožených boudách, nýbrž stavěli domy, jak v městách viděli, z cihel a kamene, udělali slušná okna a celá zeď nabyla pořádného tvaru. Ve prostřed, na prostranném místě stál kostel, jakožto střed celé obce, vedle kostela dům pro missionáře, škola a obecný špejchar, od kostela byli rozměřeny rovné široké ulice, kdežto každý občan na svůj čistý dům hleděl. Bývá často dúmínka, že v redukcích vládl jakýsi křesťanský kommunismus t. j. že osadníci měli všecko společně, ale tomu není zcela tak. Bylo ovšem všecko společné, když se redukce zakládala, poněvadž pohanští Paraguayané, dokaváde na pouštích

žili, nebyli uvykli na zvláštní majetek: ale jak mile misionář viděl, že jeho národ jest ustálen, a že mu nazpět do pustých lesů neuteče, zařídil skrze kaziky podělení pozemků, kde každá rodina tolik obdržela, že z toho mohla býti pohodlně živa. To mělo dobré následky. Pokaváde bylo vše obecné, nechtěl nikdo pracovati, ale jak rodiny měli své pozemky, tu pracovaly a dávaly na vše pozor. Člověk raději pracuje na svém nežli na cizém. Měli ovšem obecné lesy, také obecné grunty a špejchary, z nichž vydržován byl kostel, škola, misionář, nějakou náhradu dostávali obecní úředníci, pak dle okolnosti sirotci, vdovy a vůbec, kdokoliv potřeboval. Žebrota byla vesměs neznáma. Mita (robota státní) nebyla žádná, práci pro obec řídili kazikové. I také daně královské se platili z obecních gruntů, tak že daň netlačila nikoho. Svrchu jsme viděli, že na státních kommentách musil každý konati mitu na dva měsíce, a daně platiti 8—10 dolarů ročně, redukce nedělali mitu žádnou, a daně platili pět dolarů, kterážto daň se až na jeden dolar snížila. V prvních totiž časích bylo vyjednáno, že vláda má přispívati k zakládání redukcí, vysílati vojsko ku práci, dávati dobytek, starati se o kostel, školu, kněze a úředníky, hájiti redukce, proti nájezdům nepřátelským atd. a za to ročně platil každý muž v redukci 5 dolarů daně. Když se však vidělo, že to žádnou dobrotu nedělá, vzdaly se redukce takových nároků a neplatili za to, než po jednom dolaru. —

Obce byli z prvu samosprávné, přední místo zaujímali Kazikové či knížata; důstojnost ta platila nejvíce ve válce a byla dědičná ačkoliv se mohlo státi, že kdo se zvláštní udatností vyznamenal, shromáždil si svoji družinu, a stal se jejich kazikem. Druhé úřady všecky vycházely z obecné volby, byl to úřad regidoru a korregidora kteříž důchody a policie řídili, a alkada či sudího. Jim byly od obce jisté obroky vysazeny, při slavnostech nosili stkvostný zlatem vyšívaný oděv, a velké peří za kloboukem.

Samospráva sestupovala až k dětem. Když chlapec doroste, neustanoví rodiče, jaké řemeslo se bude učiti, nýbrž některý zkušený moudrý člověk, neb i sám misionář jej provádi po všech dílnách, všecko se mu okáže a chlapec zvolí si pak sám, ačkoliv obyčejně vyvolí řemeslo, které se mu napovědělo, ke kterému totiž nejlepší schopnosti jevil.

Mravy tohoto šťastného lidu byly mravy nevinné, na to si hleděl každý sám, hleděla obec, i misionáři. Dle způsobu svého zavedli tam jesuité „kongregaci mariánskou," která všudy svou výbornost dokázala. Bylo to družstvo či bratrstvo pod ochranou Panny Marie, které jednou za týden odbývalo svou mariánskou pobožnost, mimo to hledělo všemožně na zdokonalení mravů svých; spoluúdové se též navštěvovali v nemocech, a vůbec přátelský podíl brali na rozličných událostech života. Samostatně zvolili svého předsedu, výbor, zpěváky a. t. d. Předseda s výborem vedl spolu dozor na mravy a kdokoliv svým jednáním pohoršení dal, byl za to pokárán, neb i potrestán. Tak bývali muži a ženy velmi náchylni k pití, a misionáři to nemohli nikdy důkladně zmoci; avšak kongregace to měla hned. Který kongreganista by se byl zapoměl, nesměl dvakrát, třikrát ke společné pobožnosti, a to jim bylo za strašnou pokutu, když toho bylo méně, mohl býti sice přítomen ale jen za dveřmi, a kdož se nechtěl napraviti, byl z kongregace vyloučen. To pomohlo.

Svatou čistotu poznaly tito nezkažení lidé brzy za svrchovanou okrasu křesťanstva, misionáři jim v tom dávají všecku čest.

Delší známosti obojího pohlaví nebyly, ani by jich osada byla netrpěla, stavu manželskému se nečinila žádná překážka. Proti cizým svůdníkům užívali prostého prostředku, který po každé svého cíle dosáhl. Jeden bohabojný pán z města si tuze žádal redukci viděti, a konečně dostal povolení. (Španělům bylo zakázáno přijití do redukce, a z redukce bez písemného dovolení od misionáře nikdo nesměl do města. Čím přísněji se tato zápověď prováděla, tím lépe se zachovala redukce.) Že byl pán tak bohabojný, bylo mu dovoleno přijíti, a dle rozkazu přebýval u misionáře. Ale na kočího se zapomělo. Ten si vyšel za ves, a s jedním děvčetem se dal do řeči a něco prohodil, že se děvče uleklo, běželo domů a řeklo to rodičům. Rodiče svolali několik mužů, a šli žalovat ovšem k misionáři. Zde byl pán toho kočího, pán se styděl a mrzel a prosil je, aby to spořádali jak sami za dobré uznají. Otcové odešli.

Za chvíli přišli chasníci ze vsi, kočí uprostřed; přivedli ho k jeho vlastnímu vozu, ssundali kolo, a někteří zatím pomohli kočímu svlékati spodky a přivázali jej na to kolo, vzali silný řemen z hovězí kůže a začali sázet. Kočí musel počítati sám. Když napočítal patnáctou, tu myslili, žeby bylo dost, klidně jej odvázali od kola, umyli krev, oblekli spodky, a poradili mu, by vícekráte do redukce nepřicházel. Kočí uznal tu moudrou radu a jak živ do žádné redukce nešel. —

Občané byli velmi štědří, a hanu, žeby někdo byl acimatkaek, lakomec, nesnesli, nýbrž milerádi si pomáhali. Krádeže byli v křesťanských redukcech kladeny za nesmírnou hanbu. Dva mladí lidé měli se vzíti, a jednalo se o vyhlášky. Misionář si je zavolal a tázal, zdali setrvají v úmyslu manželstva? oba byli volni. V sobotu na večer však přišel ženich i žaloval, že ze svatby nebude nic, že prý nevěsta není spravedliva. Pracovala totiž na obecním poli a odnesla si několik klasů domů. Lidé se to dozvěděli, již se to rozkřičelo za krádež, a ženich ji více nechtěl. Sám misionař myslil, že pár klasů není taková veliká věc, ale mládenec jinak nedal, on si ji nevzal.

Nedaleko od Santa Fé byla při lese samota. Sklídili právě, co v zahradě měli, a na hromadách to měli ležeti, chtíce to ráno zanest do sklepů. K večeru přijdou dvě rodiny rudošů, muži, ženy a děti, hospodář a hospodyně byli plni starosti, že o všecko přijdou. Pozdě večer slyší hlasy a zpěv, podívají se z oken, tam hoří oheň, kolem ohně rudošové. Klečí kolem ohně, modlí se a zpívají k Panně Marii. Podle nářečí poznají, že to jsou Mokobiové! „Ženo buď bez starosti, pravil muž, to jsou Mokobiové ti na nic nesáhnou, kdybys jim nevím co vynesla.“ Ráno sotva se rozednívalo, běžela hospodyně se podívat, ani za mák nechybělo. Když viděla, že pocestní se strojí k ochodu, vyšla k nim a vyzvala, by si vzali na cestu, že toho má dost; tu si vzali, pěkně poděkovali a šli svou cestou dále. Jak se misionáři starali o dobré mravy, tak se starali též o zábavu svých svěřenců, i hleděli slavnost náboženskou spojiti se slavností národní, tak ku př. pouť sv. Františka Xaveria — patrona redukce — byla dopoledne slavností církevní, odpoledne největší slavností národní. Před slavností si osada zvolila jednoho z kaziků za „Alferez real, královského to praporečníka,“ pak rozdělilil P. Pauke vojsko na šestnáct družin po 25 mužích; každá družina měla svého vůdce, tambora a dva praporečníky, koně každé družiny byly jedné barvy, i také oděv mužův byl stejný. Na hlavě měli mužové družiny buď klobouk s pestrým peřím, neb turbany, čapky, helmy z bilé kůže a. t. d. V čele jeli oba „alkades“ (soudové v redukci), své právo, tenké, černé hulčičky v rukou držíce, za nimi „Alferez,“ po jeho boku

dva práporečníci s velkými prapory z damašku zlatem vyšívanými, napotom jelo vojsko. Průvod se bral z venku hlavní ulicí do vsi. Na návsi je očekávali ženy, v rukou jakési tamburetty neb i lebky pobitých nepřátel držíce, provolávali vojínům slávu a vítězství. Před kostelem stály děti, chlapci z jedné, děvčata z druhé strany. „Alfarez“ měl v kostele upravený trůn, všecko šlo do kostela, i konaly se služby boží, po těch byl na vítězné bráně vztýčen hlavní prapor, a čestná stráž k němu postavena. Všecko se odebralo k obědu, ku kterémuž každý kazik daroval vola a přiměřenou část pšenice. Nežli se zasedalo, poslán malý stolek s pokrmy k misionářům, aby jich požehnali. Svěcené pokrmy jezeny napřed, a po nich se s veselím obědvalo ostatní, avšak dlouhé to nebylo.

Ve dvě hodiny začínal nový život: rohy, píšťaly a trouby hrály, lid se scházel, poslán výbor k misionářům, bude-li líbo přijíti na podívanou bitvy. Misionáři přišli, vojska stála již proti sobě ve dvou stranách jako nepřátelé. Mužstvo bylo až hrůza pobarveno a ustrojeno, avšak kopí nemělo špice, a na šípech byly kousky bavlny navázány a vše koží potaženo. Dalo se znamení, děsný křik a pískot začal, strany hnaly proti sobě, šípy na se střílíce, až se dostaly do sebe s takovou hbitostí, že si ji ani představiti nelze. Tu skočili dva s koně, vzali se v zápas, chtíce jeden druhého poraziti, a v okamžení již se vyšinuli zas na koně, jinde strhl jeden druhého s koně, jakoby ho chtěl ubíti, neb dobrovolně skočili a se stíhali, a bleskem jakoby, skočili zase na koně třebas cizího, pakli vlastní mezi tím byl utekl. V bouří té bitvy běhaly staré Paragujanky jako posedlé, vybízely bojovníky své strany, neb i bojovníky strany odporné s koně strhly. „Bylo to až hrůza na ně se dívati, praví P. Pauke; mně se až před očima mhouřilo, když jsem tu děsnou chumelici před sebou viděl.“ Na svých koních jsou Mokobiové k nevyrovnání hbiti.

Po první bitvě skočili bojovníci s koňů, staré Paraguajanky koně odvedly a chlapci sbírali šípy. — Vojínové se opět postavili, pěšky bitvu svedouce. Nestáli v hustých řadách, nýbrž na 5—6 střeviců jeden od druhého, aby se snáze šípům vyhnuli. Byla to podívaná, když tak proti sobě šli: Tu jeden padl na zem, neb se vymrštil do výše, neb skočil stranou, střelnému šípu se vyhýbaje, při tom strašně křičeli, celá strana někdy spustila až hrůza, ba zas troubili, a ženy po blízku zpívaly válečné písně. Tak šli proti sobě. Když se asi na sto kroků přiblížili, vyběhl tu jeden, tu druhý ze řady, střelil po svém soupeři a pěchem se vrátil; ta rychlost, s kterou stříleli, a střelám se vyhýbali, byla ku podivení. Tu jeden padal jako raněný, z protivné strany přiskočil soupeř, jakoby ho chtěl kopím probodnouti. Tak se blížili, až muž proti muži stál, že se kopím zasáhnouti mohli. Ženy zpívaly prudčeji, zápas byl divoký, až Patera Pauke závrať pojímala hrůzou. To mohlo trvati asi na čtvrt hodiny, potom si na chvílku odpočinuli, chlapci sebrali šípy, a boj započal z novu, až misionáři vzkázali, že jest dost.

Vojsko se postavilo před misionáře, na stolích ležely nachystané dary, klobouky, sedla, čabraky na koně, sekyry, nože, růžence, medalie, tabák, skleněné kopálky, jehly a. t. d. Napřed dostali kazikové, potom dle soudu kazikův ti, kteří se nejvíce vyznamenali, pak všickni druzí, i ženy a děti. Ten byl nejradostnější den celého roku, dokládá Pater Pauke: „Mokobiové se na něj celý rok těšili, a na něj musel jsem ustavičně hospodařiti, dobře však na mne, proč jsem si to začal.“

Ana ta slovnost prvním rokem se tak krásně podařila. roznesla se pověst o ní po celé Paraguayi, budoucích let přijížděli divochové na 300 mil na podívanou, a tolik se jim to líbilo, že domů více nešli, zůstali v redukci a dali se pokřtíti.

Tovaryšstva Ježíšova missie za mořem.

II. Missie v Japonii.

1. Japon Anger pokřtěn, král Sumitanda, královna Gratia.

V nejvzdálenějších od nás krajinách k východu slunce leží Japonie, v dějinách missionářských na nejvýš důležitá. Jest to říše ze samých ostrovů pozůstávající; na sever má moře ochocké, na západ moře japonské, k jihu moře čínské a k východu veliký tichý ocean. Největší ostrov Nipon, asi pětkrát tak veliký jako celé Čechy, patří k největším ostrovům na světě, druhý ostrov Ximo čili Kiusiu se Čechám do velikosti skoro rovná. Na tomto ostrově Kiusiu se nalezají města Nangasachi a Kango-xima, o kterých v missii japonské častá řeč bude, na ostrově pak Niponu města Miako, Ozaka a Jeddo.

Napřed podáme stručný výpis mravů a obyčejů země japonské, an každý člověk rád čítá zprávy o zeměch dalekých, zvláště křesťan svého náboženství milovný, s libostí se dočte, jaké bývalo pohanské náboženství oněch národů, kteří se napotom tak slavnými křesťany stali: a naopak kdo tamní náboženské poměry nezná, neporozumí jasně snahám missionářů, nebude věděti, proč jednali tak a ne jinak. An

každý kraj své právo má, hleděli missionáři zprvu poznati zákony, obyčeje a náboženství japonů, pak teprv mohli s prospěchem konati svůj úřad missionářský. Z toho také jde, že zprávy katolických missionářů jsou nejspolehlivější zprávy o Japonii; neb do těchto krajů málo který jiný cizinec přišel, a kteří přišli, byli obyčejně jen kupci, berouce se za svým obchodem, ti zůstali v městách při moři stávajících, a jak mile měli prodáno a nakoupeno, opět odešli: ale missionáři byli na těch ostrovech usedlí, ano někteří z nich i rodilí japonové, prošli všecky hory a údolí, seznámili se tam se vším lidem, sprostým a vznešeným, i bývali až při samém dvoře královském a císařském.

Náboženství japonů jest pohanské a rozdrobeno na mnohé strany, které se mezi sebou nedobře srovnávají. Za nejvyšší bohy jsou u nich pokládáni Xaka a Amida. Když sv. František Xaverský byl missionářem v Japonii, vyptával se na tyto bohy, ale důkladného se o nich dozvěděti nikde nemohl. „Již tenkráte, když jsem se do Japonie strojil — píše sv. František*) — i také po svém příchodu jsem se poptával, zdali Xaka a Amida bývali dříve smrtelní lidé, čili ne; pak dále jsem prosil, aby se mi něco z života jejich povědělo; ale nikdo mne o nich nemohl zpraviti, až jsem se v japonských knihách dočetl, že to nebyli lidé, nýbrž Xaka že se osmtisíckráte narodil, tisíc i dva tisíce let na zemi trávil; a jiné nemožné věci se v těch knihách nalezají. Já také myslím, dokládá sv. František, že to lidé nebyli, ale ďábel že to všecko vynalezl. Volám tudíž k všem, — prosí sv. missionář dále, — kteří tyto řádky moje čísti budou, aby podle své horlivosti se za nás modlili, abysme tuto ďábelskou pověru mohli vyvrátiti, a za ni vštípiti svaté království našeho Pána Ježíše Krista.“

Japonové ctí nadto množství bohů velkých a malých; k. př. boha války, boha bohatství, který nad jiné jest oblíben. K těmto modlám, jež sv. František dobře nazval nálezem ďábelským, patří také běsi čili zlí bohové, kteří prý nic dobrého neprokáží, avšak velké škody působiti mohou, pročež pohané oběti přinášejí, aby jich ukrotili. Nedivme se tomu, že pohané z nich mají takovou hrůzu, a všelijakými oběťmi jich uctiti chtějí: an neznají jediného pravého Boha, bez jehož dopuštění ďábel v tom nejmenším ublížiti nemůže; spíše se divme zaslepenosti křesťanů, kteří ďábla upírají a přece ho ctí.

Některé sekty japonské věří na nesmrtelnost duše, jiné nevěří; čím pevnější jest u nich víra v nesmrtedlnost, tím počestnější mravy; ti, kteří nesmrtedlnost upírají, požívají v Japonii vůbec špatné vážnosti, i bývají mravů spustlých. — Jedna sekta vyznává stěhování duše (metempsychosis), pravíc, že některá duše až osmdesáttisíckráte se stěhuje z jednoho do druhého těla ničemných zvířat, a ta, která tuze hříšna byla, že prý musí sedmkrát do zvířete škaredého, jako do hada, do vepře, v němž pokání za své hříchy činí. Až kdy jest poněkud očištěna, přijde do těla ptáků, volů, ryb neb do stromů, v ptácích zpívá, řve ve volech, plove v rybách a kvete ve stromech: když naposled jest veskrz čista, přijde do slona bílého, kdežto dle domyslu té sekty největší blaženosti požívá. Jiní moudřejší věří, že po smrti nastává buď nebe buď peklo, kde každý obdrží, co za života zasloužil, dobré neb zlé; k tomu že bude po smrti soud, aby se mu právo uznalo. Tu se jich sv. František tázal, kdo ten soudce jest, který po smrti souditi bude; ale na to mu žádné odpovědi nevěděli.

*) Epist. 91.

Některé sekty mají tři sta zákonů, jiné až pět set; a boncové (pohanští kněží) jim vykládají, že není možná, aby světský člověk, v starosti tohoto světa zabraný, všecky tyto zákony zachoval a žádného nepřestoupil. Za takové přestupky musejí buď sami pokání činiti, anebo almužnu dávati.

Kající skutky jejich jsou strašné; tak na př. koná celý zástup lidu společnou pouť po uzoučkých vysokých stráních, mnozí spadnou i roztřískají se o skály v hluboké propasti; ale druzí nicméně setrvají na své hrozné cestě; jiní se dobrovolně spouští do moře, aby se z pokání utopili a t. d. Podobný ukrutný způsob zachovávají, když některý z urozených pánů neb věrných přátel zemře. Když byla mrtvola slavně spálena, ustrojí se skvostná hostina, kde vesele hodují, jakoby žádný nevěděl, že v tu samou hodinu někteří z hodujících zemříti mají. Ti to sice vědí, kteří jsou určeni, ale jsou veseli, jako všickni ostatní. Když pak se byli najedli a napili, vezmou ostrý nůž, a rozříznou si křížem břicho; kdo pak chce býti velmi srdnatým, zařízne si ještě krk, i domýšlí se, že tím činem svému příteli do nebe pomůže, a sám též rovnou cestou do nebe půjde.

Za druhý prostředek na odpuštění hříchů kladou almužnu udělenou chudým, kostelům neb boncům. Tito lživí boncové berou na se povinnost, za jiné konati pokání. Když tedy někdo přijde a mnoho peněz jim dá, slíbí a prodají mu všecky své zásluhy, které po celé životní získají, a peníze vezmou. Pak ale přijde někdo jiný s penězi, i tomu prodají zásluhy již dříve prodané a bez toho nic platné, i přijmou peníze od druhého, od třetího, a tak napořád lid okrádají. Běda prý chudým, kteří nemajíce peněz, zásluh koupiti nemohou; nejhůř prý pochodí ženské, z těch prý žádná do nebe nepřijde, nýbrž všecky do pekla, vyjímaje ty, jež za velké peníze koupí přízeň bonců. Zde vizme, jak to ďábelským podvodem bylo vymyšleno. V křesťanské víře se učí, že Ježíš Kristus pokání činil za celé člověčenstvo, a že ve svaté církvi každý spoluoud té církve jest účasten dobrých skutků celého křesťanstva: ale s tím rozdílem, že ten, který pokání za celé člověčenstvo na se vzal, byl vtělený Syn Boží, a zásluhy Jeho a zásluhy křesťanů že nejsou na prodej, nýbrž jen potud béřem účastenství v zásluhách křesťanstva, pokud jsme údové jednoho duchovního těla, jehož hlava jest Ježíš Kristus.

Boncové jsou vůbec lidé zlí, mravy jejich jsou samé pokrytství, na oko se staví, jakoby příkrý život vedli, nepožívají žádného masa ani ryb, ani vína nepijí, jedí jen jednou za den, spokojeni s rejží a ovocem, do stavu manželského nevstupují: ale v životu soukromém jsou celí jiní, i ví to tam celá Japonie a nic méně jim hlubokou úctu prokazuje. Když svým časem přišli křesťanští missionáři, dávali na ně japonové dobrý pozor, rovnajíce jak kážou a jak to sami zachovávají; vidouce pak, že missionáři vedou život počestný, že si zachovávají svůj zákon, že konají modlitby a posty, jiným křivdy nečiní ale spíše dobře činí chudým, nemocným a sirotkům; zvláště pak když lid viděl, že missionáři zůstávají neženatí a po celý čas ani to nejmenší podezření na ně nepadlo: tu soudil rozumný národ japonský, že víra křesťanská musí býti víra pravá.

Japonové jsou národ moudrý, a jak všickni pocestní píší, jsou ke každému zdvořilí, tak že ani v nejsprostějších stavech se nezdvořilosti neshledá. Nerádi se hádají, ale kdo jim platné důkazy uvede, ochotně mu přisvědčí. (Pokrač.)

Tovaryšstva Ježíšova missie zá mořem.

II. Missie v Japonii.

1. Japon Anger pokřtěn, král Sumitanda, královna Gratia.

(Pokračování.)

K svým králům chovají Japonci neobyčejnou úctu; bývala pak celá Japonie na 66 malých království rozdělena, ale tak že jeden král vládl několika královstvím a všickni podrobeni byli svrchovanému císaři, který ustavičně zkracoval práva králů a svou pravomoc nad nimi utvrzoval.

Nejhlavnější vášeň Japonů jest ctižádost, rádi jsou chváleni, potupy nesnesou, nejsilnější pohnůtka k jednání jest čest, proto zastávají povinnosti svého úřadu, konají svá řemesla, jsou šetrni v řečech, aby se jim žádná chyba vytknouti nemohla. Ode dávna dospěli k vysokému stupni vzdělanosti, mají akademie, kde se přednášejí vyšší vědy: filosofie, hvězdářství, práva, a vzdělává se též japonská řeč, kteroužto velice milují. Řeč ta jest pro cizince těžká, tak že je po výřečnosti lehce poznají, také po tváři se mnoho líší, neb barva Japonů padá do žluta, oči mají podlouhlé, čímž se stávalo, že v čas pronásledování se missionáři nemohli utajiti. Vlasy na hlavě nosí zkrátka přistřižené až na malý chochol na temeni, ve kterém veliké krásy shledávají. Na židlech nesedají, nýbrž na zemi nohama křížem založenýma; z té příčiny bývá podlaha drahým kobercem pokryta.

Hlavní živnost jest rolnictví; půdu bez toho úrodnou výborně vzdělávají, rozvádějí vodu po lukách a zahradách, i nenechají kousku země ladem ležeti. Nejlépe se daří rejže, které ke každému pokrmu tak užívají jako my chleba. V mnohých řemeslech vynikají nad práce evropejské, tak k. př. mistrně pracují v zlatě a v stříbře; jejich ocelové meče jsou první ve světě. Zlata a stříbra se dobývá hojnost, cizí kupci proň jezdí po moři a přivážejí za ně hedvábí, an jsou Japonové milovníci hedvábného oděvu.

Národ svůj kladou za první a nejvzdělanější národ na světě, (co však nečiní jediní Japonové, nýbrž i také národové jiní), a nedá se upříti, že jsou rozumni, přívětivi, hostinni a svého náboženství milovni. Jsou sice pověrečni, ale to nepřichází odtud, žeby slabého ducha byli, nýbrž odtud, že jim vůbec na náboženství záleží, a

že pro spáchané hříchy cítí bolestné výčitky svědomí, i vyhledávají prostředků, jakby svědomí utišili. Seznavše tedy, že víra křesťanská podává takových prostředků platných, kterých v pohanstvu na darmo hledali: přijímali ochotně tu víru svatou, a tak srdnatě v ní setrvali, že za nového věku jsou bezpochyby první národ ve stálosti křesťanské.

Byl jeden muž Japon (v ten čas, kde ještě žádných křesťanských missionářů v Japonii nebylo), letopisové jej nazývají Angera neb Jagira, pohan, který pro spáchanou vraždu snášel neslýchané hryzení svědomí a bál se, že bude do pekla zavržen. Pokoje nenalezal, ptal se bonců na radu, ale ti mu žádného míru dáti nemohli, až se domluvil s některými křesťanskými kupci, kteří v přístavu leželi; než i ti nemohli zodpověděti všecky otázky i odkázali jej na jednoho křesťanského kněze, jenž prý jest velmi učený muž, ale půl druhého tisíce mil odtud vzdálený. „Dobře, odvětil Japon, „když jest muž učený, zda-li sám zachovává, co jiným káže?“

„Ovšem zachovává,“ pravili kupci, „my živobytí jeho známe, jest to muž veskrz svatý.“

Anger se počínal strojiti na cestu, ale nepřítel spásy lidské všemožné překážky mu na mysl uváděl, aby jej zmátl: cesta daleká na půldruhého tisíce mil, moře nebezpečné, hrůza smrti, opuštěná manželka doma a p. jej v myšlénkách děsila: než však hryzení svědomí bylo tak bolestné, žeby si byl zoufal, — a tudíž poslechl a vydal se na cestu. Plavba byla až hrůza nebezpečna, zdálo se, že peklo samo mu v té cestě brání, Anger však, když nejhůře bývalo, vzýval toho Boha, kterého prý ten učený svatý kněz ctí. A to pomohlo. Doplavil se šťastně do Goy, ptal se po knězech missionářích a bohužel ten, kterého hledal, nebyl doma, nýbrž na daleké missii, a snad ani do roka se nevrátí. Anger se svěřil jinému missionáři — též knězi Tovaryšstva Ježíšova — ten však, nemaje tu zkušenost, se až zhrozil hříchů Angerových, nevěřil jeho slibům, a odepřel mu křest svatý. V zoufalosti tedy všecken kleslý, sedl ubohý pohan na koráb, aby se navrátil do své nešťastné vlasti, nevěda co tam učiní, an se mu zdálo nejinače, než že peklu jest propadlý. K tomu, když na moři se plavili, strhla se bouře taková, že nejstarší lodníci podobné nepamatovali; vítr zlámal hlavní stěžeň, roztrhal plachty, vzal pak koráb a hnal jej před sebou, že nikdo nevěděl, kam to půjde, a všecko se strojilo k smrti. Ale bouře utichla, i uviděli před sebou ostrov, k němuž dorazili a dozvěděli se, že jsou na ostrovech Molukách. — Kdožby se nyní nepodivil svrchované prozřetedlnosti Božské! Zde na ostrovech Molukách byl onen missionář učený a svatý, jehož Japon Anger hledal! Pohan k missionáři spěchá, padá mu k nohoum, a tak volno jest mu, jakoby sám anděl před ním stál. Missionář jej s velkou láskou uvítá.

„Otče, mohu pokřtěn býti?“ byla první slova, která utrápený pohan pronesl.

„Arci, že můžeš, odpověděl missionář, až jen ve křesťanské víře budeš vyučen.“

„Ale předešlý kněz mi pravil, že nemohu býti pokřtěn, protože mám pohanskou ženu a pohanské příbuzné, ti žeby mne opět na pohanskou víru převrátili!“

„Příteli,“ odpověděl missionář, „neboj se! Až budeš pokřtěn, pak se vrátíš domů, obrátíš svou pohanskou manželku a pohanské přátele na křesťanskou víru; ty nebudeš pohanem ale budeš apoštolem.“

Aj byl to blažený missionář, který takovou důvěru dodával ubohému pohanu; ten byl dobrý pastýř, který ztracenou ovci nebije, ale vezme na ramena svá, aby ji zavedl do ovčince nejvyššího Pastýře Pána Ježíše Krista. — Kdož pak byl tento výtečný missionář? Jeho jméno známe, každý křesťan ho zná i mnohokráte jeho jméno slyšel, jest to František Xaverský, jeden z nejslavnějších missionářů.

(Pokračování.)

Tovaryšstva Ježíšova missie za mořem.

II. Missie v Japonii.

1. Japon Anger pokřtěn, král Sumitanda, královna Gratia.

(Pokračování.)

Anger takovou důvěrou přilnul k missionáři, že u něho zůstal, na všecky články křesťanské víry se bystře vyptával, a spolu měl takovou dobrou paměť, že brzy celé evangelium podle sv. Matouše doslovně uměl. To bylo na začátku r. 1548. Napotom vzal missionář svého přítele sebou do Goy, kdežto mu nejdůstojnější pan biskup na den seslání Ducha svatého ve hlavním chrámu s velikou slávou udělil křest svatý. — Ó jak zplesal horlivý missionář, že na ten samý den, kde byla založena církev svatá, kde se rozešli apoštolové ke všem národům: také Japonii se otevřela církev svatá, a první Japon se stal křesťanem! Ke své prosbě obdržel na křtu jméno slavného apoštola národů, svatého Pavla.

Způsob, kterým prozřetelnost Božská japonského pohana přivedla, se zdál tak podivný, že missionář se odhodlal, neopouštěti národ japonský, o němž byl tak mnoho slavného slýchával, a nyní se přesvědčil, že Japon pro svaté náboženství dovede v největší nebezpečenství se dáti.

Půl druhého tisíce mil cesty konal tento jediný muž, aby pravé náboženství seznal, cožby missionář se neměl odvážiti na půl druhého tisíce i ještě více mil, aby celému národu to svaté náboženství přinesl? Tak se sv. František odhodlal; dva spolubratry svého řádu, totiž kněze Kosmo de Torrez a frátera Jana Fernandez vzal sebou, ve jmenu Páně se v průvodu Pavla Angera dali na moře, a na den Nanebevzetí Panny Marie 1549 vkročili na břehy japonské.

První práce byla, přiučiti se dokonale japonské řeči. Slyšme o tom Františkův vlastní rozmilý přípis:

„Stojím kolikráte jako chlapec, dávám pozor, jak se každé slovíčko vyslovuje; pokouším se, tvořiti tyto neobvyklé japonské zvuky. Již jsem hezky prospěl, již překládám své písně o víře křesťanské a o desateru Božím přikázaní, poněvadž obmýšlím tentýž způsob zpěvu zde zaváděti, jak jsem v Indii činíval.“

Tak svatý blahověst se přičinil sám, jako každý malý žáček se uče začátkům řeči; Bůh pak povýšil služebníka svého, obdařiv jej darem, který v křesťanské církvi nejvyšší vážnosti veždy požíval. Když se František jako malý žák učil, tu řídil Bůh jazyk jeho, že každý přízvuk a každé slovo tak vhodně vyjádřil, a ve svých kázaních tak krásných obrazů užíval, že každý posluchač jej pokládal za rozeného Japona.

Dvě leta tam kázal, hájil víru svatou proti nájezdům bonců, i vyzýval zástupy, aby uvěřili v jediného pravého Boha a Syna jeho Ježíše Krista. Podivil se, že se mu často dávalo za odpověď: „až Číňané přijmou víru křesťanskou, přijmeme my ji také!“ František vyšetřoval tuto odpověď, i dozvěděl se, že Japonové náramnou šetrnost k Číně chovají, ant jest Čína císařství sousední, mocná a veliká, počítajíc na tři sta milionův obyvatelů. Uváživ před Bohem takovou věc, odhodlal se, nové tři missionáře zaslati do Japonie, sám pak s několika soudruhy se chtěl odvážiti do té slavné Číny. Missionáře do Japonie ovšem poslal, ale sám do Číny nepřišel: u ostrovu Sancian, u samých břehů čínských, vlastníma očima pohlížeje na tu krásnou zemi zemřel dne 2. prosince 1552.

Na ostrovech japonských bylo nyní 5 missionářů; všickni jesuité: dva totiž první průvodčí sv. Františka Xaverského, tři P. Baltazar Gago, fr. Petr Lalkaveva,

fr. Eduard de Sylva později od něho zasláni. Představme si, čtenářové drazí, tyto missionáře! Jsou chudí, nemají peněz ani také žádných nehledají. Odřekli se všech rozkoší tohoto světa, dobře vědí, že se jim do smrti žádné důstojnosti nedostane! Avšak za to chovají velké srdce k Pánu Bohu, pro Boha a svatou víru se odvážili na nejvzdálenější ostrovy k národům neznámým, pohanským, aby jich přivedli do svaté katolické církve, tím pak k spasení věčnému! Jim platí slovo vznešené, které Pán Ježíš při svém Nanebevstoupení byl pravil*): „Jděte, učte všecky národy, křtíce je ve jmenu Otce i Syna i Ducha svatého; kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude, kdo však neuvěří, bude zatracen. Aj já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“

Missionáři započali svůj úřad, a to s lidem sprostým a chudobným, protože psáno jest**): „chudým se evangelium zvěstuje.“ Nemá se tomu rozuměti v ten smysl, žeby stavové urození a zámožní byli vyloučeni ze svaté víry, vždyť Josef z Arimatée, Nikodém, apoštol sv. Matouš, císař Konstantin a jeho matka císařovna Helena byli též zámožní a při tom výborní křesťané: ale smysl jest ten, že Pán Ježíš před všemi jinými se zjevil stavům chudším, kteří vůbec tolik nelnou ke světu a ku víře svaté bývají náchylnější. Mimo to se na japonské missii něco událo, co na útěchu poslouží oněm křesťanům, kteří kněžími nejsou, a přece dbají o rozšíření svaté víry. Jesuité posýlali na missie netoliko kněze, ale i frátery, a zdá se, že se fráterům v úřadě missionářském velmi dobře vedlo. Jeden fráter, Jan Fernandez, se v krátkém čase naučil velmi čistě japonské řeči, tak že čistěji mluvil než sami kněží, a tím si lásku Japonův u velké míře získal. Jiný fráter, Almeida, měl dostatečnou známost v umění lékařském, pomohl s pomocí Boží některým nemocným, kterým lékařové japonští již žádné rady nevěděli. Tím vešel ve známost a přízeň lidu, nemocní se ho doprošovali, aby poradil v neduhu tělesném, fráter Almeida přišel rád a pomáhal tělu, ale spolu zvěstoval lékaře božského, který mimo zdraví tělesné také věčný život nesmrtedlné duši udělí. Missionáři kněží mu nezáviděli takového působení, anobrž nejdůležitější zájmy posvátné missie právě jemu svěřili. Vůbec znamenám, a kdo tuto knížečku přečte, mi v tom přisvědčí, že japonští jesuité mnoho svěřili svým křesťanům sami jako do pozadí ustoupivše; toliko kdy bylo třeba vážné rady, anebo kde nebezpečenství hrozilo, tu stáli kněží v předu. Uvidíme to hned v prvním zmáhání-se křesťanstva, podobá se, jakoby jesuité byli málo při tom činili, nýbrž lid že si dělal věcko sám.

Když se o křesťanstvu začala první pověst roznášeti, samo sebou povstaly mnohé předsudky a námitky proti té neznámé víře. Missionář P. Vilela sepsal tudíž knížečku, ve které jasně rozebírá předsudky proti křesťanské víře, a důvodně je vyvrací. Křesťanům byla ta knížečka milá, an se z ní učili svou víru obratně hájit, šířili ji nejenom mezi sebou ale pohanům ji také půjčovali, ano jeden křesťan ji chytrým způsobem dostal na dvůr omurského krále Sumitandy, a tak ji tam uložil, že si jí král musel všimnouti. V tohoto krále kladli křesťané velikou důvěru, byltě to pán moudrý, tichý, k poddaným laskavý a ve svém domácím životě beze vší úhony. — Král Sumitanda si skutečně knížky všímnul, četl ji, ty nové neslýchané věci jej zajímaly, on poznával, že ta víra jest moudrá, i rozprávěl o ní se svými dvořeníny. Mezi těmi byl jeden již křesťanem, i použil té příležitosti, králi pověděti o missio-

*) S. Matouš, 28, 19. a S. Marek 16, 15.
**) Mat. 11, 5.

nářech a o svatém evangelium. Král tím byl překvapen, i počal hned přemýšleti, zda-li by tento svatý zákon neměl ve svém království zavesti? Missionářům zaslána zpráva o té radostné události, ale z těch se ani jeden ke dvoru královskému nedostavil, nýbrž celý průvod a zdar takového svatého díla ponechali křesťanům samým.

Tu důvěru si křesťané kladli za velikou čest, a ujali se úkolu svého nejenom se vší láskou, nýbrž — jak národ japonský vůbec prozřetedlně jedná — také s neobyčejnou opatrností. Ničehož nepřenáhlili, vědouce, že svatou ale v národu neznámou víru nesmějí zaváděti jako v bouřlivé prudkosti, uradili se a králi svému takovou radu dali: znenáhla připraviti půdu, nakloniti pohanský lid, obeznámiti jej den po dni a rok po roce s úplným obsahem křesťanského zákona: a pak, až bude všecko upraveno, okázati křesťanství v celé důstojnosti jeho.

Nalezal se tam při moři přístav pro koráby pohodlný, ale u přístavu nebylo žádné město, kdeby kupci byli přivezené zboží prodávali. Na radu svých dvořanů vykázal král Sumitanda ten přístav křesťanům, aby si zde vystavěli město. Účel králův byl moudrý: chtěl seznati, bude-li křesťanský zákon tak dobrý v skutečnosti, jak se na první pohled zdál, a podle toho chtěl zaříditi své další kroky. Splní-li křesťanské město svůj úkol, pak že nejenom král se za křesťana prohlásí, ale všecky poddané své na zákon křesťanský vyzve: nesplní-li však první město naději v ně kladenou, pak že tu víru vůbec do svého království ani nepřipustí. Posláno k missionářům aby někdo z nich přišel ke dvoru, vyjednávati podmínky darované krajiny a budoucího města. Jesuité poslali frátera Almeidu, i ustanoveno, že nastávající město má býti město veskrz křesťanské, dle křesťanských řádů a zákonů se říditi, do obce že nebudou přijati než sami křesťané neb takoví pohané, kteří od missionářů dovolení obdrží, to jest, kteří svým časem se chtějí na křesťanskou víru dáti.

Smlouva byla obapolně stvrzena, křesťané se svými missionáři se dali do práce, upravili přístav, stavěli město, zavedli pořádky dle zákonů křesťanských; ze všech japonských krajin tam přicházeli křesťané a portugalští kupci přiváželi své zboží, kupujíce za to tovary japonské, město se zmáhalo, vystavěl se nádherný kostel, pověst o městě Voko—Xiura se roznášela po celé zemi. Král Sumitanda vyslal důvěrné muže, aby se přesvědčili, je-li to pravda, co se o křesťanském městě slavně povídá; ti přijdouce stvrdili všecko, tak že král svou důvěru viděl nad očekávání splněnou. Za to se tento šlechetný muž chtěl veřejně před celým národem hlásiti ke křesťanům. Vypravil se na cestu, aby v průvodu slavného komonstva navštívil město. Přišed byl uvítán od portugalských kupců, kteří u brány čekali, po ulicích skvostně okrášlených stály řady křesťanů až ke chrámu, kde missionáři P. Kosmo de Torrez a fráter Fernandez čekali. Král tu viděl po nejprv křesťanský kostel, jehož čistota a krása jej přemile dojala. Nade všecko jiné jej překvapil obraz Panny Marie s Ježíškem na rukou; jakkoli mu dříve byli křesťané vykládali články víry o P. Ježíši a P. Marii, nicméně pravil, žo tomu nikdy tak dobře nerozuměl, jak to na tom obraze vidí, „zdá se mi," doložil dále, „že mne Ježíšek se svýma milýma očima k sobě táhne!"

V kostele se poptal toliko na některé věci, které mu nejvíce nápadné byly, an mu řečeno bylo, že křesťané pro uctivost ve svém chrámu nehovoří, ale když z kostela vykročil, nemělo vyptávání konce. Bylo mu na všecky otázky uctivě pověděno, a při odchodu mu P. Torrez darem podal pozlacený vějíř, na němž bylo nejsvětější jméno Ježíš vyobrazeno, jak se v Evropě obyčejně maluje, nad ním kříž a pod ním tři hřeby.

„Co pak jest to?" tázal se král.

„Králi, to jest nejsvětější jméno Ježíš," odpověděl missionář, „rádi bychom toto svaté jméno vtiskli do srdce Vašeho Veličenstva; jmeno to v sobě chová přesvatá tajemství, která Vám svým časem budeme vykládati, bude-li Vám to libo."

Král na to umlknul, jako člověk, který řeči svého vzácného přítele dobře neporozuměl; nechtěl to dát na sobě znáti, zdvořile se rozloučil a se svým slavným průvodem do paláce se odebral. Doma mu to však pokoje nedalo. Sotva byl něco povečeřel, již byl zase u missionářů a zůstal tam až přes půlnoc. Vejíř měl sebou. Žádal si, an jest sám, aby mu dali výklad těch přesvatých tajemství, jak mu byli slíbili. Jesuité to rádi učinili, i svěřili tu práci fráteru Fernandez-ovi, který nebyl sice kněz, ale jak svrchu řečeno velmi vzdělaný a v japonské řeči se znal mistrně vyjádřiti. —

Král bedlivě poslouchal, vějíř držel pořád v ruce, často naň pohlížel, až konečně přetrhl výklad svého učitele řka:

„Otče, všecko co vchází do ucha mého, jde mi též k srdci, a tak rád Vás poslouchám, že ani vyříci nemohu. Nicméně spokojen neodejdu, dokud mi nevysvětlíte nápis tohoto vějíře. Řekněte mi, jaké jsou to písmenky, a který jest význam tohoto obrazu?"

„Co jsem Vám posud vykládal," odpověděl Fernandez, „směřovalo všecko k tomu, abych Vás upravil na význam toho vějíře; neb jak jest výborný lék, neznáme, dokud nevíme, jak nebezpečna byla nemoc; ani nevíme, jak urozený jest kralevič, dokud se nedozvíme, kdo jeho rodiči byli. — Slova na vějíři napsaná znamenají největější jmeno Ježíš. Jako jeden člověk svým břichem uvrhl veškeré člověčenstvo v záhubu, tak druhý, a sice Bůh-člověk svou svatostí je vykoupil, první člověk chtěl býti jako Bůh, za to Bůh se stal člověkem. První otec nás svou pýchou zavedl ve smrt a bídu, druhý, Spasitel, svou pokorou nás povýšil na nesmrtelnost a blaženost. Svou neposlušností upadl první člověk ve hřích a na nás ho uvalil, ale druhý svou poslušností Boha smířil, tak že se nám teď hřichy odpustí, a že po smrti do věčné blaženosti přijdeme. Ten Spasitel náš se jmenuje Ježíš, kteréž přesvaté jméno máte na vějíři napsáno, kříž nad tím jmenem a tři hřeby pod ním jsou nástroje oné smrti, skrze kterou nás vykoupil."

Skončiv výklad ten, vypravoval fráter Fernandez příběh ze starých dějin církevních. Když jednou pohanský císař Konstantin táhl proti nepříteli svému Liciniovi, zjevilo se mu na nebi znamení svatého kříže s nápisem: „V tomto znamení zvítězíš." Na to přijal Konstantin víru křesťanskou, porazil nepřítele, stal se napotom císařem nad jiné slavným. Příklad ten hluboce dojal krále Sumitandu, který bez toho v srdci již křesťanem byl. Fernandez mu teď ukázal, jak se křesťané žehnají svatým křížem, a Sumitanda se to naučil po něm, i přeříkal s ním všecky modlitby, které se křesťané ráno a na večer modlívají. Půlnoc již byla dávno minula, než se král svého milého učení nabažil.

Sotva se byl modlitby a potřebné věci naučil, dojel k svému staršímu bratru, králi v Arimě, chválil mu křesťanskou víru, vykládal mu vše, co sám již byl věděl, i vyzýval jej s vřelou, bratrskou horlivostí, aby křesťanské missionáře do svého království pozval. Bratr poslechl, a svatá víra se brzy též v království Arima hlásala. Tak jedna svíce rozžehne druhou, a pohané, když jim světlo svaté víry bylo vzešlo, se stávají nejhorlivějšími missionáři.

Sumitanda pokračoval bedlivě ve svém učení, bystrým rozumem skoumal ony závazky, které naň svaté náboženství složí, skoumal oběti, jaké se na něm žádati budou. Missionáři mu ničeho netajili, ano vyzvali jej zřejmě, aby se dobře skoumal, chce-li s milostí Boží se státi dokonalým křesťanem čili nic; řekli mu, že náboženství křesťanské králům ničeho nepromine, anobrž větší oučty před Bohem ukládá králům než poddaným. Sumitandovo čisté srdce žádalo za křest svatý; missionáři mu jej slíbili.

Přicházel den křtu svatého; král Sumitanda trávil celou noc na modlitbách a v učení. Slavnost ta byla po celém království a po všech ostrovách ohlášena, všecko na ni čekalo, křesťané domácí a portugalští kupci vynaložili všecken náklad, aby tento svatý výkon s největší slávou byl vykonán.

Ráno, od prvního slunce východu bylo celé město vzhůru, z daleka přibyly nesčetné zástupy lidu, vše se stkvělo v záři nevídané. Přicházel král, za ním se bralo třicet velmožů. Jest to pouhý průvod, na oslavu svého krále se berouci? — Není to žádný průvod na oslavu dvorskou, jest to třicet urozených Japonů, kteří se svým králem žádají křest svatý přijmouti. —

Kdo pak jich obrátil? kde poznali víru křesťanskou?

Nebyl to opět žádný kněz ani žádný missionář, nýbrž hodní křesťané japonští jich přivedli k svaté víře, horlivý král Sumitanda se učil s nimi, s nimi společně se teď ubíral ke křtu svatému.

Přišli ke kostelu, P. Torrez se dvěma frátery u vrat na ně čekal. Zde konány všecky obřady, které jsou před udělováním křtu svatého předepsány, kladly se všecky otázky, král sám a jeho průvod na ně odpovídal.

„Co žádáte od církve svaté?“ tázal se missionář.

„Víru!“ odpověděl král a šlechticové.

„Víra co vám dá?“

„Život věčný,“ odpověděli křestěnci s takovým mužným a jemným citem, že portugalští kupcové ano i sami japonští pohané byli na nejvýš dojati.

Když jeden a třidcet katechumenů vkročilo do chrámu, poklekli u prostřed, říkajíce křesťanské modlitby: Otče náš, Zdrávas, Věřím v Boha; ruce drželi k nebi pozdvížené, an to japonský obyčej tak žádá. P. Torrez na to konal krátkou řeč o milosti křtu svatého a o povinnosti, aby pro budoucí život víru svatou neohroženě vyznávali a zastávali.

Král Sumitanda přistoupí ku křtitedlnici. Jest oděn rouchem nejdražším, celá postava spanilá, pokorná a důstojná. Všecky oči jsou na krále obráceny. Chrám jest přeplněn ve všech prostorách, náramný počet pohanů jest tu, — křesťané ustoupí, aby pohané viděli; panuje ticho jako v hrobě. Král klekne, třidcet průvodců a jejich kmotrové za ním.

„Bartoloměji, chceš býti pokřtěn?“ se táže kněz.

„Chci,“ praví král a slzí.

„Bartoloměji, já tě křtím ve jmenu Otce †, i Syna † i Ducha svatého † Amen;“ praví kněz, ant křtící vodu na hlavu leje. —

„Ach!“ volá udušeným hlasem celý zástup, — a zase ticho.

Král odstoupí, přiklekne první Japon, druhý a tak pořáde všech třidcet.

Znovu přistoupí král, dá se mu bílé roucho a hořící svíce a všem průvodcům jeho, i na srdce jim klade missionář, aby si roucho nevinnosti zachovali a světlo jejich víry aby svítilo, až přijde někdy Pán, aby mohli státi s vyvolenými jeho.

(Pokračování.)

Tovaryšstva Ježíšova missie za mořem.

II. Missie v Japonii.

1. Japon Anger pokřtěn, král Sumitanda, královna Gratia.

(Pokračování.)

„Pán buď s Vámi!“ pozdravil je missionář, dokonav posvátný obřad. Tu vyvstane král, pozdvihne hlasu svého, aby poděkoval za udělený křest svatý. V kostele se všecko zarazí, v každé tváři se jeví nová napnutost. — Král mluví nadšeně a pokorně, díky vzdává za tu milost, že jest nyní dítkem Božím a spoluoudem svaté křesťanské církve. — A jakoby se v skromnosti své bál, že by mu nějaká přednost patřila, rychle okázal na své milé soudruhy, řka: „Velebný otče, vizte drahé soudruhy mé! věřte, že jeden každý z mých dobrých třídceti soudruhů by se byl dal na svatou víru křesťanskou, i kdybych já nebyl za křest svatý žádal. Každý z nich jest odhodlán, za svatou víru zemříti. I kdybych já — — tu se začal hlas jeho třásti, — i kdybych já někdy měl tak nešťastným býti, že bych svaté víry se spustil; ti pánové zde mají srdce šlechetné, ti zachovají svou čest, a věrnost Pánu Bohu! Budte jist,

velebný otče náš, že, jakkoli mne ti pánové milují, přece mnohem více učiní pro Boha, nežby učinili za mne. Já ručím za jejich setrvalost.“

Domluvil a přítomný zástup slušně pozdraviv odešel s průvodci svými. Tak byl první japonský král, Bartoloměj Sumitanda, pokřtěn. — Kdo vypíše radost jeho věrného národa, zejmena radost japonských křesťanů? Kdo vypíše tichou blaženost ouček křesťanů, kteří krále svého ke křesťanské víře přivedli? Byli to vlastně missionáři? byli to Jesuité, kteří krále obrátili? Ach nebyli to missionáři! horliví křesťané to byli, kteří od prvního začátku až skoro do konce krále vedli, až konečně s takovou pokorou a láskou přijal křest svatý. Jaké zásluhy si tito upřímní křesťané před Bohem získali! jakou odměnu velkou obdrží na onen slavný den, v který Pán Ježíš přijde soudit živé i mrtvé, a služebníkům svým odplatí všecko, co z lásky k Němu učinili?

Milou láskou svých poddaných provázen, navrátil se král z křesťanského města Voko-xiura do svého města sídelního Ozaka. Byl tak blažen, že k svým věrným soudruhům pravil: „Milejší jest mi den, ve který mne církev křesťanská přijala za syna svého, nežli byl onen den, kde národ omuranský mne povýšil za svého krále.“

Ale čím dále se k domovu blížil, tím více se rmoutilo oko jeho; když pak kráčel do paláce, zbledly tváře jeho; což pak trápilo jeho srdce? Doma jej nečekaly tváře přívětivé, ano to srdce, které se nad jiné mělo radovati z obrácení jeho, to srdce se hněvalo! Byla to jeho manželka, královna Kamizana, kterážto hroznými předsudky jako zaslepena, bránila manželi svému, než se dal pokřtiti, a nyní se hněvala, když jako bohabojný křesťan se domů navrátil. — Byl to nyní na královském dvoře neobyčejný výjev: král a všickni mužští byli křesťané, královna a všecky ženské byly zaryté pohanky. Královna ustavičnými výčitkami sužovala manžela svého, že prý se spustil víry svých otců, a dal se na nějakou cizí, neznámou víru. Král jí vykládal, že víra v pravého Boha není žádná cizí víra, an Bůh jest všem národům jeden, a tudíž žádnému národu není cizí, a že Ježíš Kristus za všecky národy, také za národ japonský zemřel, i s radostí že se všickni národové k Němu mají znáti. — Královna utichla, král a křesťané na dvoře jeho konali modlitby a posty a tak za milost Boží prosili, — až královna se vzpamatovala a spolu s družkami svými křest svatý přijala.*)

Obrácení některého krále a královny na křesťanskou víru mívá obyčejně jak ve vlasti samé tak v sousedstvu následky veliké. Podobně když omuranský král Sumitanda a jeho manželka Kamizana a s nimi vysoká šlechta pokřtěni byli, následovalo je téměř celé království, protože byl král u svých poddaných upřímně milován. Ale i v sousedstvu se takřka brána otevřela, kteroužto missionáři směli volně přicházeti, a Krista Pána, Spasitele světa, hlásati. Zajisté nalézáme v tomto čase křesťanské missionáře v království Bungo, Amanguchi, Arima, Tozu; ano v království Bungo zařídili jesuitům noviciat, v kterémby nastávající missionáři z japonského rodu se vzdělávali.

Z dosavádního vypravování jsme mohli pozorovati, že missionáři si všímali hlavně mužů, na ženské málo ohled dbali; mužové pak, co od missionářů byli

*) Pokřtění Sumitandovo padá do roku 1562; do toho samého roku, kde království české po dlouhých smutných časech obdrželo zase svého arcibiskupa a sedm set roků po oné nevýslovné milosti, kde sv. Cyrill a Method se odhodlali na Moravu jíti.

slyšeli, pověděli sami svým manželkám, matkám neb dcerám, a ženské, tím způsobem v církev svatou uvedeny, napotom bývaly vděčné žákyně a apoštolky svaté víry. Neb křesťanská víra navrátila v Japonii tak jako na celém okršlku země ženskému pohlaví onu důstojnost, která mu od Boha udělena byla, ale v pohanských nevěrách zmařena jest. U pohanských Japonů jako u mnohých jiných pohanů zavedeno bylo mnohoženství; kde pak mnohoženství vládne, tam ženy nejsou než nečestné otrokyně svého pána a mezi sebou nebývají než úskočné tyranky jedna na druhou. V takovém bídném otroctví drženy, nemají žádného přítele ani přítelkyni, které by se svěřily, nenacházejí nikde žádné útěchy: pravého Boha neznají a pohanské modly pro ně nemají než hrůzu. — Tu přišla křesťanská víra, kterážto nejvíce v úctě nejsvětější Rodičky Boží Marie Panny povýšila důstojnost ženskou, panenství oslaveno za nejvyšší okrasu, manželství povýšeno za svátost. Moudrý japonský národ pojal toto spanilé učení v celé čistotě jeho; ženám i dívkám se vracela ona důstojnost, kterou Maria Panna jim byla zasloužila, a uznati musíme, že japonské ženy a dívky přijímaly svatou víru s takovou vroucností a s takovou neohrožeností ji vyznávaly, že veškerým národům za pravý vzor slouží. Jeden příklad uvedeme hned, v dalším vypravování se jich najde více.

Jakondono, král z Tango měl vedle své pravé manželky jiné mnohé ženy, král sám, královna a celý královský dvůr byl v temnostech pohanských pohroužen. Když se Jakondono dozvěděl, že omuranský král Bartoloměj Sumitanda se dal na křesťanskou víru, a skoro celý omuranský národ že byl slavně uveden v křesťanskou církev; vyptával se pilně po té samé víře, měl v ní veliké zalíbení, a to co o ní byl zaslechl, rád doma vypravoval. Sám arci se na tu víru nedal, jsa otrok nečistých náruživostí zákonu čistému se podrobiti nechtěl; avšak jeho manželka smýšlela jináče. Byla to mladá, hezká a hodná paní, vše, co jí manžel o Kristu a o jeho nejsvětější Matce byl vypravoval, dojímalo srdce její, i dychtila vroucnou žádostí přijíti jednou do křesťanského kostela, a promluviti s křesťanským knězem; neb její manžel již byl dovolil missionářům v sídelním městě kázati a kostel si vystavěti. Ale sama aby směla do křesťanského kostela, k tomu od krále svého manžela dovolení obdržeti nemohla.

Strhla se válka v ten čas, král musil do nebezpečného boje. Aby se mezitím královna nestala křesťankou rozkázal svým dvorským úřadům, že královnu nesmějí pustiti z domu, a žádný křesťanský missionář že s ní nesmí mluviti. Úřadníci ovšem plnili příkaz králův, ale chytrá královna si pomohla. Jednoho dne se přestrojila za komornou, zastřela si obličej závojem, a s druhými komornými vyšla z paláce, že stráže ani na nic nepomyslely. Královna se svými družkami šla přímo do křesťanského kostela. V kostele nebyl nikdo, než missionář sám; ony ho prosily, zdali se smějí na kostel podívati. Missionář ochotně dovolil. Čistota chrámu, obrazy, oltáře a vůbec všecko se ženským líbilo, i opodál zpozoroval missionář, že k jedné mají všecky druhé jakousi neobyčejnou úctu, ač, kdoby byly, nevěděl. Když byly celý kostel prohlédly, prosila ta jedna, aby jim něco z křesťanské víry vyložil; a když i to missionář ochotně činil, poslouchaly všecky velmi dychtivě, pak něco mezi sebou rozprávěly, až ta jedna přišla prosíc, aby jim missionář udělil milost křtu svatého.

Na to se missionář zarazil. „Tak rychle to nejde, pravil; vždyť jste vy slyšely teprv jedno jediné cvičení, a já ani nevím, kdo jste? Milost křtu svatého jest milost nejvyšší i vyžaduje dobré přípravy, zákon křesťanský jest zákon přísný; myť nemůžeme přijmouti každého, kdo se jen tak ohlásí!“

„My budeme služebnice Páně, odpověděla ta jedna, a hodné křesťanky.“ „To nemůže býti!“ se zdráhal missionář. Než to dopověděl, strhl se před kostelem náramný křik, zástup vojáků a královských úřadníků vrazil do kostela. Ženské se náramně ulekly. V zámku se totiž vyzradilo, že královna tajně odešla, stráže chvátaly za ní, kdeby asi byla, přišly do křesťanského kostela, kdežto poznaly královniny komorné a mezi nimi královnu. Nyní missionář věděl, co to byly za ženské, ale dalšímu vyjednávání byl konec; královnu prosili, aby vstoupila do přinešeného palankinu — byla to drahocenná pohovka se záclonami, — to když se stalo, donesli ji domů do paláce, kde se teď tak bedlivý pozor dával, že více ze brány nesměla.

Ale opatrnost mužů málo kdy bývá nad chytrost ženskou. Úřadníci, důstojníci a stráže ovšem bděli u všech dveří; královna tak tuze střežena ovšem seděla doma; ale to těm mužům nenapadlo, aby dávali pozor také na komorné. Ty vycházely dle libosti, chodily do kostela na kázaní a na všecky druhé pobožnosti, doma pak vykládaly královně vše co viděly a slyšely, a když královna v něčem pochybnosti měla, donášely od královny psaní k missionáři a odtud zas nazpět, tak že královna v křesťanské víře byla veskrz důkladně vycvičena.

Mezi těmi dívkami byla dcera jednoho z nejmocnějších knížat, byla nad jiné hodna, vtipna, v křesťanské víře již úplně vycvičena. Prosila missionáře za křest svatý. Opatrný kněz odkládal, až přinese dovolení od královny; královna z toho měla nesmírnou radost, nejen že dovolení udělila, nýbrž jako za milost to vyprosila. Dívka tedy byla po tichu pokřtěna, i obdržela krásné jméno Marie. Brzy na to sledovala druhá, třetí, až bylo všech sedmnáct pokřtěno. Vojáci a úředníci pořáde dávali pozor, a již se s tím mezi sebou honosili, že prý o křesťanstvu žádný v zámku ani nemluví: a zatím se v zámku modlily každý den svatý růženec, světily neděle a svátky, zachovávaly křesťanské posty, chodily k svaté zpovědi, na mši svatou a k svatému přijímání, zachovávaly takový pěkný pořádek, že sotva v panenském klášteře se může lépe zachovati. — Jediná královna byla často sklíčena vidouc, že všecky družky její jsou křtem svatým posvěceny, a ona jediná že té milosti hodna není, ona se kladla za nejposlednější ze všech, a prosívala je za přímluvu, aby se té milosti účastnou stala. „Družky moje jsou pokřtěny, říkávala, jsou přijaty za dítky boží, duše jejich jsou čisté před Bohem, a mají naději, že se jim v hodinu smrti krásné nebe otevře: a já — nejsem křtěna, moje duše není očištěna od hříchů, já nejsem dítě boží, a kdybych tak měla zemříti, cožby se mi mělo nebe zavříti?“ — Družky její přicházívaly od sv. zpovědi, od svatého přijímání aneb od nejdražší oběti mše svaté, i bývaly tak radostné a blažené: a královna sama byla jako vyloučena.

Na tom ještě nebylo dosti; Bůh zarmoucené královně seslal ještě jiné těžké kříže, aby zkusil věrnost služebnice své. Ze všech stran se stahovala bouře proti křesťanské víře, přicházely zprávy, že ve mnohých krajinách vypuklo pronásledování, mnozí křesťané že jsou do žalářů uvrženi a missionáři ze země vyháněni! Což kdyby tamější misionář také byl vyhnán a královna milosti křtu svatého ani nedosáhla? V takové úzkosti se tedy křesťanky uradily, že královnu pustí v noci oknem z palácu, dole že budou čekati bezpeční lidé, kteří ji dovedou do kostela, tam že ji kněz pokřtí, pak že tou samou cestou ji do paláce vpraví. Ale missionář to nedovolil, ant prý křest královny se nesmí konati způsobem méně důstojným, radil k trpělivosti, až přijdou lepší časy. Ty však nepřišly, nýbrž král, ačkoli ještě ve válce vzdálen, zaslal rozkaz, dle něhož missionáři byli z města a z celého království vypovězeni. V takovém nebezpečenství naučil missionář horlivé křesťanky, že každý člověk může platně křest

svatý udělití, a dal dovolení, aby některá dívka královnu pokřtila. Vyvolena k tomu Marie, právě ona, která sama první o křest svatý byla prosila. Dívky nyní upravily velký pokoj v zámku, postavily tam oltář a ozdobily nejkrásnějšími věcmi, které v zámku měly, ve vší tichosti ale s tím větší vroucností se strojily k přesvatému obřadu. Vmysleme se sami v tuto tajemnou slavnost: královna klečí před dívkou, nevinná dívka jí uděluje křest svatý! Kdožby ještě řekl, že japonské dívky a královna jejich nebyly věrné služebnice Páně Ježíše? Královna obdržela jméno Gratia (Anna), a že po křtu svatém, po kterém tak vroucně toužila, byla celá blažena, že volila i ráda zemříti za víru svatou, ani není třeba povídati.

Marie v tom uznávala takovou čest, že se od té chvíle úplně zasvětila Bohu a Panně Marii, světa se zcela odřeknuvši. Poznáváme to z listu, který byla missionářovi napsala, ve kterémž dí: „Byla jsem já nehodná zvolena, že jsem svátost křtu svatého udělila; to uznávám před Bohem a před veškerou církví křesťanskou za takovou čest, že se Bohu docela zasvěcuji, a nikdy více světu přináležeti nechci. Před Bohem a Pannou Marií slibuji svatou čistotu až do smrti zachovati. — Bylať dívka mlada, bohata a slíčna, pro svou tichou, spanilou povahu již jako pohanka proslavena, a jednomu mládenci z vysokého rodu za manželku slibována. Když se tedy manželského stavu odřekla, a u vědomost vešlo, že byla královnu pokřtila, nebylo po celé zemi jiné řeči než o ní a o královně.

Král Jakondono se po nějakém čase z války navrátil; všecko v zámku čekalo, co asi řekne, až uvidí královnu, svou manželku, která proti jeho vůli křesťankou se stala. Vůbec bylo známo, že ji vroucně miluje, domýšleli se tedy, že buď z lásky k své manželce se též dá na víru křesťanskou, kterou bez toho v uctivosti choval, aneb že jeho láska se zvrhne na zášť. Stalo se poslední. On přikázal královně, že se hned zase má navrátiti k náboženství národnímu. Gratia odpověděla, že chce ve všem poslechnouti, co není proti svědomí: avšak v tomto pádu že poslechnouti nemůže, i že nehodlá ďáblům dáti čest, která jedinému Bohu Stvořiteli nebes a země patří. — Král se tu strašně rozhněval, královně přísné výhrůžky čině. „Ovšem odpověděla Gratia, život mi můžeš vzíti, avšak víru mi nevezmeš."

Nad takovou krátkou ale rozhodnou odpovědí se král zarazil. Dvojí náruživostí byl zmítán, láskou a nenávistí. Láskou upřímnou lnul k své hodné manželce, nenávistí zahořel proti křesťanské víře. V tom vnitřním boji postaven nepožíval sám pokoje žádného, a jiným ho nedal; chvílemi se zdálo, že se utišil, ale pak zase zuřil v hněvu nezkroceném, nejenom sužoval královnu ale tloukl všecky křesťanské dívky u královny a trýznil je, až z nich mrzáků nadělal. Ale s milostí boží dokázaly tyto mladé křesťanky, že jsou důstojné dcery Marie Panny, ani jedna z nich neopustila svou královnu ani neochabnula ve své pobožnosti. Podivno, že Marie, kterážto byla královnu pokřtila, zůstala ošetřena takovým týráním, král k ní choval jakousi úctu a když sebe více zuřil, Marii nikdy neuhodil.

Nábožné dívky pohledávaly svou útěchu a posilu v častém přijímání velebné Svátosti a ve svatém růženci. Růženec se královna ovšem také modlila, ale u svaté zpovědi a svatého přijímání nebyla ještě nikdy, poněvadž ze zámku nesměla. Trápilo ji to náramně!

Jednoho dne byl král tak rozzloben a královnu tak bil, že se zdálo, jakoby se blížila její poslední hodinka. Byla by se ráda vyzpovídala, ale možnost nebyla žádná. Tu pobožná královna ve své upřímné sprostotě myslila tak: Když Marie mi mohla odpustiti hříchy, když jsem ještě pohankou byla, může mi je tím více od-

pustiti, když jsem teď křesťankou: Marie mi udělila svátost křtu svatého, ať mi teď udělí svátost svatého pokání! — Tak se stalo, že královna se vyzpovídala u Marie, kteráž tomu jinak nerozumějíc, zpověď vyslyšela a rozhřešení — ovšem neplatné — jí dala. Když se to napotom missionář dozvěděl, poučil je, že v takovém nebezpečenství mají zbuditi dokonalou lítost a předsevzetí budoucí zpovědi, i taková dokonalá lítost že hříchy odpouští. — Hněv nestálého krále dobouřil, aby za nějaký čas opět z novu povstal; třináct let snášela křesťanská královna všecko soužení, snášela je z lásky k Pánu Ježíši a k Panně Marii, kterou jakožto nejlaskavější Matku svou ctila. — Tážeme se nyní, zdali japonské dívky a paní nebyly věrné žákyně svaté víry křesťanské, která jim původní důstojnost byla navrátila, zdali tyto křesťanky v Japonii nejsou čestným vzorem pro celou katolickou církev? —

Tovaryšstva Ježíšova missie za mořem.

II. Missie v Japonii.

2. Přednější missionáři; císařové Nobunanga, japonské poslanectvo do Říma, Karel Spinola; císařové Taiko-sama a Daifu-sama.

Stav křesťanské víry tohoto času se může v Japonii nazývati květoucí; neb ačkoli nebylo missionářů než skrovný počet, nicméně byl každý křesťan tolik uvědomělý, že byl missionářem v domácnosti své; ti pak kněží kteří tam byli, pracovali s velkou láskou, vidouce, že lid si toho váží, missionáři se mohli na svůj lid spolehnouti, že jich zastanou všude. Tak se hlásala svatá víra křesťanská na královském dvoře Sumitandy, Jakondona, Civandona; neb ačkoli tam žádný kněz ani nohou nekročil, zastávali horliví křesťané a křesťanky úřadu missionářského, mluvíce o jediném pravém Bohu a o jednorozeném Synu jeho Ježíši Kristu. Taková horlivost měla svou zvláštní výhodu proti boncům. Boncové, jak známo, udržovali lid v nevěře a bludu; když napotom byli od missionářů svíráni v důkazech různých, tu jiné rady nevědouce, štvali na missionáře, že prý víra křesťanská není víra národní. Nyní však, kdy uvědomělí křesťané a křesťanky z národa samého na tisíce i na statisíce se veřejně hlásili k té svaté víře, tu museli boncové umlknouti.

Missionáři svým křesťanům svěřili důležité věci, toliko přílišnou horlivost jejich časem svou zkušeností a moudrostí řídili. Některé z missionářů aspoň dle jmena uvedeme, aby čtenáři znali tyto první zakladatele japonské církve.

Nejprvnější byl František Xavier, jenž roku 1549 co první křesťanský missionář pokud se historicky dá stvrditi — vstoupil na břehy japonské; roku 1552 umřel a napotom r. 1622 od papeže Řehoře XV. byl za svatého vyhlášen.*)

Průvodcové sv. Františka byli P. Kosmus de Torrez a Fr. Jan Fernandez; ten samý Fernandez který krále Sumitandu učil v křesťanské víře a P. Kosmus de Torrez udělil křest králi a 30 průvodcům jeho.

P. Vilela, muž neohrožený, který rázně dotíral na bonce, jejich pověry vyvracel jak na kázaních tak v knihách, které v japonské řeči sepsal. Za to se boncové na něj náramně hněvali, ačkoliv to někdy výsledek netušený mělo. Tohoto muže si můžeme představiti z jedné události, z které vysvítá, jaký byl život jeho a kterak působil. Na den posledního listopadu r. 1559 přišel do pohanského města Meako, kde se v chatrném domku ubytoval a deset dní o samotě trávil. Zde konal ustavičné modlitby, v rozjímání uvažoval missionářské povolání své na věčné spasení duší, činil pokání v postech, bdění a těla svého trýznění, aby dosáhl milosti boží k těžkému dílu, které nastává. Když se byl tak ozbrojil jako vojín k boji duchovnímu, vzal křížek, vyšel do města kde zástup lidu stál, a zval je hlasem silným, aby poslouchali zákon Páně. Sběhlo se lidu mnoho, vyslechli jej, avšak užitku z toho nepošlo jiného, než že po velikém městě vyhlásili, jaký nový boncové přišli z Evropy, učíce pravý opak toho, co boncové domácí. Přicházeli tudíž japonové do jeho chudobného příbytku, který se jim špatně líbil, ant japonové chudobou pohrdají, ale nicméně poznali, že tento chudobný kněz pravdu mluví, a dalo se asi deset lidí pokřtíti. Když se to boncové dozvěděli, přicházeli též, hádajíce se s ním v zákoně Páně, a když jeho moudrosti či vlastně Duchu svatému odolati nemohli, utlačovali jej lživými pomluvami a na cti utrháním, k. př. že prý lidi žere, nalezli prý v jeho příbytku kosti zabitých dětí, které byl snědl. Takovými náružívými řečmi náhle pobouřili zástup lidu, který se sběhl, a majiteli domu smrtí hrozil, nezažene-li missionáře. Hospodář rozkacen přiběhne na P. Vilelu, a ten se v prvním okamžení tak ulekl, tak se zmátl, že nevěděl co se děje. „Bůh ten strach na mne dopustil, píše sám o tom, abych nezapomínal, že sám ze sebe nic nejsem a nic nemohu.“ Hospodář tasí meč a hrozí, pakli mu ihned z domu nepůjde, že mu hlavu srazí. Missionář, pořad ještě plný strachu, odešel. Tak ho Bůh pokořil, aby věděl, že sám v sobě nemá žádné statečnosti, ale všecka síla že jest od Boha. Po odchodu jeho prohledali celý dům, rozrýpali zem, ale ony lidské kosti do dneška nenašli. S upřímnou pokorou P. Vilela tuto událost sám na sebe pověděl ničehož neutajiv, za to mu Bůh udělil později takovou statečnost, že množstvíkráte se nacházel v nebezpečenství smrti, a vždycky s neohroženým srdcem si počínal.

P. Vilela sotva vykročil z města, když jej milost boží osvítila, že se zmužil a zpamatoval. Nešel tedy dále, ale při městě zůstal v chlévě, který prý se málo lišil od chléva betlemského. Bylo to právě také o vánocích, kdežto missionář svou bídu, hlad a své ozáblé údy mohl Ježíškovi obětovati. Byl tam tři měsíce, lůza z města za ním vycházela, kamením po něm házela, přezdívkami ho stíhala; ale missionář vytrval; nejedl než kořínky a spal na zmrzlé zemi. Ve dne přicházel do města, hlásal Krista, jenž z lásky k člověčenstvu se byl narodil; za své kázaní neutržil

*) Socha tohoto svatého missionáře stojí na mostě pražském, čtvrtá od staroměstské brány po levé straně. Pod ním, jakoby jej na štítu nesli, jsou národové, kterým byl sv. evangelium hlásal, muž druhý, obrácený jako ke křižovníkům, jest podoba Japona; má vlasy do chocholu střižené a 2 meče za pasem.

missionář leč úsměšky, až i po něm plivali, ale on to snášel pokorně, a druhý den přišel zase. Co však nezmůže žádná moudrost lidská, to mnohdy zmůže pokora. Vzdělanější japonové si všimnuli takové pokory, ctili za to missionáře a mnozí přicházeli k němu napřed tajně pak i společně do chudobného chléva, poslouchali jak jim kněz vykládá zákon křesťanský, a právě v tom chlévě pokřtil více než sto urozených japonů. Mezi nimi byl jeden pán, Mioxindono, který od Boha měl tu milost, že všecky předešlé události zanesl k nejvyšším císařským úřadům, žaloby na lidožroutství a. t. d. se prokázaly veskrz vylhané, neúhonný život missionářův byl dosvědčen, i za to mu právo uděleno, že se smí v Meaku usaditi a svou svatou víru hlásati. Křesťané, — byli to skoro samí zámožní lidé, — koupili nyní dům, vystavěli tam kapli, školu, příbytky pro několik missionářů; město přicházelo na křesťanská kázaní, v němž P. Vilela neohroženě vyvracel pohanské pověry a pokrytství bonců. Na podivení celého města se udál netušený obrat, nejvíce pak se divili tomu, že mnozí boncové přicházeli, s druhým lidem pozorně poslouchali, a z dravých vlků učiněni jsou ovečky dobrého pastýře Ježíše Krista. Nejchytřejší z bonců byl jeden, Quenxu zvaný, on byl nejučenější ze všech a předsedou při zkouškách doktoratu. Čtyrydcet roků byl ztrávil v životě soukromném, rozjímaje tajemství svého nepravého náboženství. Měl obraz ve své světničce, na němž bylo viděti uschlý strom s nápisem:

Strome suchý
bez listu a bez ovoce,
pověz mi,
pakli víš,
kdo pak tě sem zasadil?
To učinil Bůh všemocný,
jenž učinil vše co jest,
bez Něhož nejsem nic než dřevo
jež do ohně patří.

Tento chytrý člověk se dozvěděl o cizím knězi, i dopalovalo jej to, žeby cizinec měl nad něj učenější býti; zašel tedy k němu a s jakousi hrdostí jej pozdravil, P. Vilela pokorně ale poděkoval.

„Znášli pak mne z předešlého živobytí?“ se tázal bonca dle svého náhledu o stěhování duše.

„Neznám, odvětil kněz, a vůbec žádného takového předešlého živobytí není.“

„Vždyť já k tobě nepřicházím, odpoví hrdý bonca, abych se u tebe něčeho dozvěděl, vždyť já sám učím jiné, musím to tedy znáti. Já vím co jsem byl, než jsem byl co jsem, a vím co budu, až nebudu co jsem. Já tě toliko chtěl navštíviti, abych některou hodinku s tebou moudře ztrávil a se dozvěděl některé noviny z druhého světa, ze kterého přicházíš.“

P. Vilela setrval v pokoře. Nic si na své učenosti nezakládaje, prostě vykládal nauku o stvoření světa, o hříchu, o posledním soudu, o věčných pokutách za hřích, o neštěstí pohanské pověry. An P. Vilela věděl, že ku víře jest třeba srdce pokorného, a přítomný bonca takové pokory neměl, neočekával missionář ničeho ze svého výkladu; toliko si všiml, že bonca několikráte měnil barvu, často zbledl, často zase se zapálil. P. Vilela dokončil svou řeč, i myslil, že teď bonca půjde; ale ten se nehnul, nýbrž zcela uctivě prosil, řka: „Slova tvá se zdají slova moudrá, ale náboženství naše také moudré jest. Kdo má pravdu? máš ty pravdu, či my pravdu

máme? Pověz, buď tak laskav, pověz důkazy svého náboženství, já je porovnám s důkazy náboženství mého.“

Slova ta potvrdila P. Vilelu v nedůvěře jeho, ale aby učinil svou povinnost, uváděl důkazy svaté křesťanské víry, zvláště pak rázně vyvracel pověry japonských bonců. Host poslouchal tiše. Když P. Vilela domluvil, tázal se ho: „Co tomu nyní říkáš? na které straně jest pravda?“

„Já jsem křesťan, zvolal bonca, jen mne brzy pokřti!“

P. Vilela nevěřil, pokládaje to všecko za pokrytství; ale pro jistotu mu uložil, že má přijíti ještě jednou. Bonca nyní odešel s velikou úctou, přišed pak domů, hodil všecky své knihy, které byl o Xaku a Amidovi sepsal, na oheň, rozjímal nyní zákon Páně, a v určitý den přišel opět, ale s takovou upřímností, s takovou pokorou, že missionář sám více nepochyboval a svátost křtu svatého mu udělil. Srdcem blaženým se Quenxu odebral k druhým boncům, všecko jim vykládal, prudké s nimi vedl hádky, až jich tak přesvědčil, že jich jednoho dne patnáct přivedl k missionářovi, žádajících za křest svatý. P. Vilela je vyslýchal i shledal, že jsou velmi důkladně vyučeni, a pokřtil je všecky.

V tomto příkladě a v jiných podobných máme důkazy, že víra naše křesťanská jest od Boha, ale Bůh že u svých missionářů pokorné srdce žádá.

K předním missionářům počítati sluší též frátera Ludvíka Almeidu, který nejsa knězem, obrátil mnoho tisíc pohanů na svatou víru. K tomu přispělo jeho umění lékařské, pak jeho umění zacházeti s lidem urozených stavů, a konečně i jeho bohatství. On býval ve svém mladém věku až do 30 roku kupcem, jeho bohaté koráby pluly po moři do zemí dalekých a veliké poklady přivážely. V jednu chvíli jej pojala žádost, vykonati svaté exercitie, vykonal je a vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. Jsa svobodného stavu neměl žádné překážky, sám svatý František Xaverský ho přijal, a na vroucnou prosbu jej poslal za missionáře do Japonie. Bylo to zajisté patrné řízení boží; neb kde jest nouze nejvyšší, tam bývá Bůh nejbližší. V Japonii se totiž množil počet křesťanů, ale neměly žádné školy ani kostely; odkud měli missionáři na ně brát náklad? Na nových křesťanech nesměli ničehož žádati, aby se nezdálo že hledají svůj zisk; z Portugallie byly sice vykázány nějaké peníze, ale ty procházeli skrze tolik úřadů než se do Japonie dostaly, a při každém úřadě tolik zůstalo, že kasa přišedši na místo, bývala hezky prázdna. Tu bohatý kupec Almeida přišed daroval největší část svých peněz na potřeby missie, a sám sebe takořka přidal; nyní se stavěly nemocnice a kostely, a křesťanská víra z toho brala nemalý rozkvět. Starostí a bez pochyby také z peněz frátera Almeidy nalezáme vystaveny kostely v městech Fakata, Xiambora, Kochinoxu, Amakusa, Funay; též opravil a zvelebil chrámy v Kangoxima a Saxuma. — Tři roky před smrtí byl posvěcen za kněze, i umřel roku 1584. v 59. roce svého věku.

P. Organtini podobně proslaven v Japonii; byl tam asi padesáte let za missionáře. Vyznamenal se hlavně tím, že sbíral dítky od pohanů pohozené aneb jinak osiřelé, zařídil pro ně tři sirotčince a všemožnou starostí je vydržoval. Posledně jmenujeme ještě:

P. Valignani, jenž byl jeden z nejpřednějších missionářů po celém světě a svého času byl představeným veškerých missionářů Tovaryšstva Ježíšova v krajinách východních. O něm bude později řeč.

Ti byli z nejstarších a nejčelnějších blahověstů japonských, rok od roku jim řád Tovaryšstva Ježíšova posýlal nové missionáře, nejen aby nahradil ty, kteří tam zemřeli neb na moři utonuli, nýbrž též aby novým osadám zaopatřil žádoucí kněze.

Jednakaždá vinice se dovolává nových dělníků, kdykoli nová strana úrodného role přibyde aneb když úroda jest tak hojná, že bývalí dělníci nestačí. Blaze moudrému hospodáři, když nových schopných dělníků zjednati může! Podobně jest v církvi svaté zvláště na jejích posvátných missiích, když o nich platí slovo Páně; „Žeň jest hojná, dělníků však málo!*)

*) Luk. 10, 2.

Zachoval se nám starý seznam japonských missií od roku 1581, který přikládáme, aby laskaví čtenářové viděli, jak blaženě japonská církev vzkvétala. Pamatovati při tom slušno, že teprv před 33 lety byl první japonský pohan Anger pokřtěn a to sice v cizině. Křesťanské osady byly:

I. Na velkém ostrovu Nipon:

Meako; zde pracovali dva kněží a dva fráteři; stál zde hezký kostel.

Anzukiama; zde pracovali též dva kněží a dva fráteři. Jeden z těch kněží měl kostel na starosti, druhý řídil ústav na vychování pět a dvaceti chlapců, z nichž mnozí z vysokého rodu byli.

Tuka-cuki; zde pracoval jeden kněz a jeden fráter.

Amanguchi; zde bylo mnoho křesťanů ale bez chrámu; poněvadž tehdejší král byl protivník svaté víry.

II. Na ostrově Ximo čili Kiusiu.

Funay, hlavní město králů z Bungo. Král František Civandono byl křesťan a takovou láskou k svaté víře nadšen, že horlivostí svou se missionářům rovnal. V tomto hlavním městě založili jesuité křesťanskou universitu, přednášeli bohosloví, japonskou řeč a všecky odbory mathematické. Bylo zde 20 jesuitů.

Vosuki, zde měli jesuité noviciat svého řádu pro japonské jinochy.

Nocen se dvěma domy.

Fakata, zdejší dům a kostel byl jednou od nepřítele přepaden, vydrancován a spálen. Amakusa, Fundo, zde měli missionáři svá sídla, z nichžto asi ke 20 kostelům na okolních ostrovech přisluhovali.

Xequi, bylo tu asi pět tisíc křesťanů, které jeden měšťan spravoval. Neb zdejší král nedovolil žádný dům missionářů, nebránil však, že missionář sem docházel a služby boží konal.

Gotto; když po smrti křesťanského krále Ludvíka nastoupil král pohanský a přísnými zákony křesťanskou víru zapovídal, odešli křesťané.

Firando, kde byli dva kněží a dva fráteři.

Omura, Nankasachi, Kuri, v každém tomto městě byla velká missie, ze kteréž vycházeli missionáři asi ke čtyřidceti kostelům, u nichž se páčilo na padesát tisíc křesťanů. Arie. Kochinoxu. Arima, residence s pěti neb šesti kněžími, s ústavem pro 20 chlapců, jemuž král svého vlastního syna svěřil.

Saxuma mělo mnoho křesťanů, ale missionáři se tu zdržovati nesměli pro nenávist bonců.

III. Na ostrově Xikoko.

Toza, zdejší král byl křesťan.

Úhrnem bylo asi 200 křesťanských chrámů, 59 missionářů, a více než jedno sto padesát tisíc křesťanů, mezi nimi několik králů, vojenských jenerálů, ministrů a jiných velmožů. Ano již i sám císař, velemocný Nobunanga se k svaté víře klonil. Udatný tento a ctižádostivý pán rád jednával s missionáři, P. Vilela býval často při dvoře, mnohou dlouhou chvíli císař a missionář soukromě vyprávěli, císař nahlížel, že víra křesťanská jest pravá, on prosíval za křest svatý, všecko chtěl zachovávati jen toliko jednu věc aby mu prominuli, totiž více žen podržeti. Avšak missionář to odepřel; císař naříkal, sám před sebou se styděl za svou slabost, a přece nechtěl následovati přátel svých, mužů křesťanských, kteří tak slavně byli své náruživosti přemohli. Nicméně nepřestal býti příznivcem svaté víry.

V takovém příznivém rozkvětu neopomenuli jesuité v svaté missii zaříditi pevný pořádek, hlavně hledíce k tomu, aby všickni missionáři pracovali způsobem stejným, jelikož mladé křesťanské osady mnohokráte z nepatrných nestejností se horšívají. P. Valignani svolal společnou poradu do města Kochinoxu, aby se tam o mnohých potřebných věcech, zvláště pak o dvou důležitých otázkách domluvili.

První otázku jim položil: mají-li se jesuité-missionáři v Japonii říditi dle způsobů japonských, čili zaváděti způsoby evropejské, které v některých ohledech vynikaly nad obyčeje japonské? — Všickni jednosvorně myslili, že missionář tak jako druhdy sv. Pavel všechněm všecko učiněn býti musí, aby všecky k spasení uvedl;*) uzavřeli tedy, že v životě pospolitém se budou veskrz chovati jako rodilí Japonové, při návštěvách, ve ztravě, v příbytku a t. p. Než tu se v oděvu vyskytla obtíže.

V Japonii totiž jest hedvábí velmi oblíbeno, hedvábné šaty jsou vůbec v obyčeji, kdo jen poněkud slušně chce choditi, šatí se hedvábím. Avšak předešlý přestavený missie, P. Cabral, muž mravů přísných, zapověděl missionářům hedvábné šaty; nový představený P. Valignani otázku tu poznával v její důležitosti a přednesl ji v tento smysl: zdaliž nám missionářům v Japonii jsou hedvábné šaty vůbec zapovězeny, a nejsou-li zapovězeny, co bude na nás slušno, nositi šaty hedvábné dle obyčeje Japonů anebo šaty sprosté dle obyčeje evropejského? — Missionáři byli v náhledu svém rozděleni; mnozí byli pro způsob japonský, tím více, že Japonové při svých duchovních osobách milují jakého's zevnějšího lesku, a pohané by křesťanům vyčítali, že jejich kněží chodí v rouchu povrženém; proti našemu řádu, dokládali dále, není oděv hedvábný, an v tovaryšstvu Ježíšovu není vůbec žádný způsob oděvu přikázán, tudíž ani žádný zapovězen, jen když jest oděv na kněze slušný. — Jiní zase myslili, že v jesuitském řádu není sice nižádný způsob oděvu přikázán, ale ústava toho řádu že se u všech pochybných vždycky kloní k větší chudobě tu pak že oděv sprostý jest chudobě více přiměřený než oděv hedvábný, tudíž i více přiměřený ústavě řádu. Nad to že sprostý chudobný oděv nebude Japonům na pohoršení, až jen poznají co jest chudoba dobrovolná, kterou někdo z lásky k Pánu Ježíši na se béře; ta nebude na pohoršení, spíše na příklad dobrý. — Tento druhý náhled zvítězil, všickni jesuité v Japonii od té chvíle nosili oděv z sprosté, chudobné látky. Jinače bylo ve chrámech a ve školách, ty vedeny s velkým nákladem, an čest z toho padala přímo na Boha a na svatou církev, nikoli na missionáře.

Druhá důležitá věc se týkala domácího duchovenstva; neb jesuité hned od svého prvního příchodu hleděli vychovati duchovenstvo domácí, ant duchovní domácí jsou v mnohém ohledu způsobitější nad cizince; k tomu Japonové mají vůbec vlohy dobré a mravy čisté, pročby tedy japonská církev neměla svým časem míti své vlastní kněžstvo? — Tomu arci žádný missionář neodpíral, avšak toho se báli, že Japonové rádi hloubají u věcech víry, a snadby se někdy dohloubali až na cesty křivé, an jsou ve svaté víře teprv nováčkové, a sv. Pavel zapovídal, takové nováčky v církevních důstojnostech povýšiti.**) — Některým missionářům se v té otázce zdálo, že Japonům se nesmí brániti důstojnost kněžská, nýbrž že se mají utvrditi dobře u víře a důkladně vzdělati u vědách morálných, a tak světiti za kněze: dále však že se nemají uváděti v hluboká spekulativná studia, aby hloubavá smysl jejich na žádné bludné cesty se nezaváděla. — Než tomuto návrhu se opřeli druzí, tvrdíce, že

*) I. Kor. 9, 22.

**) I. Tim. 3, 6 a 5, 22.

před Bohem jsou národové všickni rovni, Japonům že se musejí dáti studie jako jiným, hloubavá mysl Japonů že bude tím ráznější, čím důkladněji bude vzdělána. Návrh tento byl pak přijat jednohlasně.

Ku konci porady přednesl P. Valignani ještě záležitost, která nevycházela od něho ani se přímo missionářů netýkala, nýbrž křesťané sami za ni žádali. Křesťanské osady si totiž žádaly vypraviti slavné poslanectvo do Evropy. Japonové si byli vědomi, že jsou spoluoudové všeobecné svaté církve, i chtěli své spolubratry v Evropě seznati, nade všecko si žádali uviděti jednou římského papeže, o němž věřili, že jest nejvyšší viditedlná hlava církve; žádali tudíž jemu se představiti, upřímným slovem mu říci, jak si ho ctí a milují, i těšili se, že on též s otcovskou láskou co své syny je uvítá. Kdožby takovouto žádost japonských křesťanů za zlé pokládal? vždyť posavad ještě nikdy žádný Japon do Evropy nepřišel, chtěli tedy seznati tamní kraje, města, kostely; cožby v tom co zlého bylo? — Missionáři si ovšem netajili, že provedení takové věci bude míti nesmírné obtíže a nebezpečenství; ale s důvěrou v prozřetelnost Boží svolili, a k uvedeným důvodům přidali ještě jeden nade všecky důležitý. Japonská církev posud neměla žádného biskupa; missionáři však věděli, že biskupská důstojnost patří k podstatným částem katolické církve; missionáři též věděli, že se dotud nedomohou domácího, národního duchovenstva, dokud nebudou míti biskupa, kterýby jim kněze světil. — Křesťanům bylo teď oznámeno, že navržené poslanství do Evropy smějí vypraviti, a s radostí se osady daly do práce; jesuité opět ustoupili v pozadí, křesťané se s horlivostí starali sami. Křesťanští králové se postavili v čelo, ano i sám pohanský císař Nobunanga tuto výpravu do Říma a do ostatní Evropy pokládal za svou čest, ant sám nebyl křesťanem, ale posavad mocným příznivcem svaté víry se prokázal.

Zvoleni především mužové, kterým ta čestná úloha se měla svěřiti, zjednán koráb s potřebnou zásobou, sebrány peníze na cestu. Za poslance zvoleni samí mladí mužové: Mancio Ito, Michal Cingiva, oba dva z rodu královského, Martin Fara a Julian Nikdura ze stavu občanského. Již dne 20. února sedli na koráb.

Měli bychom teď vypravovati o plavbě japonského vyslanectva, o bouřech, které na dalekém moři přestáli, o jejich příchodu do Evropy, uvítání u papeže a návrátu do milé Japonie; ale nastává nám nová část, která nás povede ovšem do Evropy, nikoli však do Říma, nýbrž do jiné nám milé krajiny. Posud jsme se v myšlénkách zabývali se spolubratry naší víry v Japonii, viděli jsme, jaký byl mírný a tichý začátek svaté víry v těch krajinách, jak radostně se jí ujali králové, královny a národové, jak missionáři s moudrou opatrností pozůstavili křesťanům hlavní jednání, sami jako v pozad ustupujíce. I jaký to mělo šťastný prospěch ku zdaru svaté víry? Nyní pozornost svou obrátíme na naši drahou vlast, na milé Čechy. Kdož by se rád neobíral otázkou, v jakém poměru naše Čechy stály k církvi japonské? nebylo mezi těmi slavnými missionáři žádného Čecha?

Byli tam čeští missionáři; jeden z předních a výtečných byl missionář Karel Spinola, vůdce těch, kteří pro svatou víru za živa na hranici dříví jsou upáleni. Poslední missionáři byli rodilí Češi, kteří se do pobouřené Japonie odvážili, jako se odváží srdnatý muž do hořícího ohně, aby zachránil nemluvňátko v kolébce.

Že P. Karel Spinola v Praze se narodil, tvrdí P. Bohuslav Balbin a po něm P. Tanner a P. Schmidt, dějepiscové z tovaryšstva Ježíšova. P. Balbin vstoupil čtrnáct roků po mučenické smrti P. Spinoly do tovaryšstva Ježíšova, v němž onen

proslavený mučeník také byl, a zajisté často slýchal od starších řeholníků vykládati o K. Spinolovi, o jeho životě i o jeho rodišti, o Praze. Otec jeho hrabě Oktavius Spinola byl sice Vlach, ale od své maličkosti trval v rozličných službách a důstojnostech císařů z domu habsburgského, měl prý Češku za manželku, (z níž se mu syn Karel roku 1564 narodil) a císař Rudolf II. jej povýšil za svého komorníka a nejvyššího podkoní; až konečně 15. června 1592 umřel a ve chrámu svatovítském jest pochován. Postaven mu tam veliký pomník s obšírným nápisem, k němuž jednou známý P. Bohuslav Balbin dovedl hraběte Julia Spinolu, nápis mu vykládal řeč zavedl na proslaveného missionáře Karla Spinolu, syna tohoto výtečného otce, na jehož hrobě v svatovítském chrámu stáli. Nyní doufal Balbin, že se jistoty dozví, zdali onen slavný missionář a mučeník skutečně v Praze se narodil, čili někde jinde a tázal se s jakousi ostýchavostí řka: „Pane hrabě, povídá se, že slavný missionář tu u nás v Praze se narodil, zda-li pak tomu tak?“

„Jak pak pochybujete, odpověděl hrabě Julius Spinola; Pater Karel Spinola jest Náš i Váš, v Praze se narodil a sice z matky Češky. Vždyť to v rodině víme a v rukou máme psaní jeho otce Oktavia, ve kterém nám z Prahy píše že se mu chlapec tento narodil.“ — P. Bohuslav tudíž více nepochyboval, a milerádi přisvědčujeme též mi k slovům hraběte Julia Spinola, že missionář a svatý mučeník jest „Náš i Váš“ t. j.: Vlachem že jest, poněvadž otec byl Vlach a ze starodávného rodu vlašského; ale Čechem taktéž jest, an v naší Praze a z matky Češky se narodil.

Chlapečka si vzal na starost jeho strýc Filip kardinál a arcibiskup nolánský, — ne nepatrným řízením božím jsa takto již od maličkosti veden ke stavu duchovnímu.

V městě Nole měli jesuité kollegium (t. j. dům, kde se studie konají), chlapec Spinola k nim chodil na gymnasium. Byl ještě tuze mlád a hrál jednou s druhými chlapci, když jej magister jeho, P. Bartoloměj Ricci, k sobě povolal, řka mu: „futurus es Societatis Religiosus, Japoniae apostolus et Christi martyr.“ t. j. ty budeš řeholníkem Tovaryšstva, apoštolem Japonie a Krista Pána mučeníkem.“ Slova ta utkvěla v nevinném srdci mladíkově; od té doby si jesuitů všímal, až k těm letům dospěl, že do jejich řádu vstoupiti mohl. Tu však se octnul v oněch duševních bojech, jichž nikdo nezná, leč kdo sám si měl stav svůj voliti, i nemohl se ani na tu ani na onu stranu odhodlati. Spinola by byl rád do řehole vstoupil, ale bál se, že strýc, kardinál Spinola, dovolení nedá, a vnitřní zápas byl tím bolestnější, že se s tím nikomu nesvěřil.

Tu se stalo, že syn jedné slavné vlašské rodiny, P. Rudolf Aquaviva, jesuita a missionář v Indii mučenickou smrtí zemřel (15. července 1583), zpráva o tom netoliko nezastrašila snažné, nadané jinochy, nobrž rozpálila jejich mladistvý oheň a podobně rozhodla u mladého Spinoly, že celou duší se ujal povolání, jaké mu Bohem bylo vykázáno. Svěřil se o tom svému stryci, který ačkoli v srdci se z toho radoval, nicméně přísně zkoušel mladého synovce až mu tento napsal uctivý ale důrazný list, po němž se mu žádné překážky více nekladly.

„Vzkázal jste mi, tak píše, že mám počkati na příchod P. rektora, ale pro Bůh prosím Milosti Vaši, abyste mi s první budoucí poštou napsal dovolení, že smím ke dni svatého Tomáše apoštola do tovaryšstva vstoupiti; marno však ké mne zdržování. Vždyť příchodu P. rektora ani nepotřebuji, an jest zde P. provincial, který mne přijmouti může.*) Kdyby mne Vaše Milost zadržeti chtěla, až mi Oktavius

*) Úřad P. provinciala jest vyšší nad úřad P. rektora, — provincial přijímá do řádu.

odepíše: já si nežádám, aby Oktavius můj úmysl schvaloval, nechť si přijde neb nepřijde, mne již v předsevzatém kroku nezadrží. — Že jsem ve své záležitosti s Milostí Vaší jednal, z úcty jsem tak učinil a pro slušnost toho opominouti nechtěl; nikoli že bych dovolení neb přímluvu byl vyhledával. Neb kdybych i dovolení toho neobdržel, udělám to přece, půjdu do kollegie jesuitů a odtud jim více neodejdu; jesuité mne vyhnati nemohou, ant Boha musejí více poslouchati než lidí. A kdyby mne nechtěli do řádu přijmouti, napíšu jejich generalovi, ano postárám se, aby sám papež se o tom dozvěděl. I kdyby mne všecko opustilo, snad najdu nějaký koutek v dalekém světě, snad naleznu několik kořínků a krapet osolené vody; neb když Bůh pro mne, kdo proti mně? — Pakli že jsem vykročil z mezí slušnosti, odpustiž Milost Vaše, přičítaje toužebné vřelosti, kterou k řeholnému životu chovám. Doufám že Vaše Osvícenost, jenž jste kardinál svaté církve, nedopustí, aby Vašemu synovci taková milost se odepřela. Když jste jiným pomáhal do toho řádu vstoupiti, mně zajisté tím více pomůžete!“

Nola, 7. prosince 1584.

Z přípisu toho poznával kardinál, že žádost synovcova není přenáhlena, nýbrž z mysli stálé že pochází; tudíž k prosbám jeho svolil a horlivý Karlo již dne 23. prosince 1589 nastoupil noviciat v městě Nole. Hned v prvních letech sešel se s mnohými výtečnými muži. Tak sotva začínaje život řeholný obdržel za novicmistra onoho slavného P. Bartoloměje Ricci, který druhdy mu řeholný život byl předpovídal; později obdržel za zpovědníka P. Bernardina Realina, muže v apoštolské horlivosti tak proslulého, že se již o to jedná, aby za svatého byl vyhlášen; když napotom Spinola v Neapoli studoval filosofii, měl za soudruha andělského mládence sv. Aloisia Gonzagu, a za učitele mathematiky obdržel P. Clavia, snad nejvýtečnějšího hvězdáře téhož věku.

Zdálo se, že Bůh sám v Prozřetedlnosti svrchované řídil horlivého jinocha k povolání missionářskému, sesýlaje mu takové muže, kteří slynuli ve všem, co missionář potřebuje: ale z druhé strany na něho seslal takové nesnáze, že missionářský život se proň zdál holou nemožností. Spinola churavěl bez přestání, chrlil krev: kdež tedy mohl missionářem býti mladý člověk, který krev chrlí? Představení posýlali churavého jinocha z jednoho kraje do druhého, jestli-by mu přece v některém lépe svědčilo, ale nic na plat, on chřadnul pořád víc. Horlivý mládenec se tím vroucněji modlil, aby se splnily všecky částě prorockého výroku, který o něm P. Ricci byl pronesl: „Ty budeš řeholníkem Tovaryšstva, apoštolem Japonie a Krista Pána mučeníkem;“ první část se již splnila, ale druhé dvě se zdály nemožné. Na ten úmysl každodenně konal kleče následující modlitbičku: „Klaním se Tobě, nejsvětější Trojice, Otče, Synu a Duchu svatý, Bože můj a mé všecko! Z toho srdce Tobě děkuju za milost stvoření, vykoupení, svatých svátostí ustanovení; též za tu milost, žes mne povolati ráčil do svého tovaryšstva; vůbec děkuju Tobě za veškeré milosti a dobrodiní, jež jsi mně a všem lidem udělil a co den pořád uděluješ. Všechno, což se koli ve mně i mimo nachází, své dnešní a budoucí myšlénky, slova i skutky obětuju Tobě Bože Otče, ve spojení s nejsvětější krví Syna Tvého na Tvou větší oslavu i na spasení svého bližního. Zbav mne všeho, což se Ti na mně nelíbí, a daruj vše, v čem zalíbení máš. Veď mne a provoď po cestičce Tobě příjemné, a pro lásku nejblahoslavenější Panny prosím, rač mi tu milost dáti, abych Tě nikdy neurážel, ale veždy Tvou svatou vůli plnil. Veď mne k dokonalosti podle účelu a způsobu tovaryšstva Ježíšova, by radost moje byla dovršena. Uštědřiž srdci mému

duchovní útěchy, abych ve všem a všude a vždycky Tebe nalezal a posledně skrze mučenickou smrt k Tobě se dostal. Amen.“

Tak se modlíval výborný jinoch, když japonské vyslanectvo přišlo do Evropy, když přišlo do Říma. Všecko mluvilo o Japonech, Japonové sami vypravovali o těch velikých pracích, které tam missionáři u jejich krajanů vykonávají, missionáři japonští zase líčili moudrý národ, kolik milionů duší by se získalo, kdyby bylo dosti svatých, učených a silných missionářů! Vše to slyšel mladý sotva jedenadvacetiletý Spinola; ale ubohý! chrlil krev, kterakž tedy bude missionářem?

Ono poslanectvo, o němž jsme pravili, že dne 20. února 1582 se bylo z Japonie vypravilo, ztrávilo půl třetího roku na moři, takové bouře, nemoci a nehody jiné je stíhaly, jakoby ďábel z dopuštění božího tu cestu jim bránil: ale oni setrvali statečně, a na den sv. Vavřince 1584 přistáli v Lissaboně, hlavním městě portugallského království, kde byli s neslýchanou radostí uvítáni; pak se odebrali do Madritu, kde se opět po nějaký čas pozdrželi, an jeden po druhém se rozstonal; 1. března r. 1585 přišli do Livorno ve Vlaších, a dne 20. března do Říma, kdežto jich dne 24. března svatý Otec papež Řehoř XIII. v slavné audienci uvítal, a druhého dne, na den zvěstování Panny Marie při svatém přijímání sám velebnou Svátost jim podal. Při slavné audienci podali poslanci dopisy svých japonských králů, které bysme rádi tuto celé uvedli, an se v nich taková srdečnost a důvěra jeví, jak od svatých, výtečných králů toliko slyšíme; ale k vůli krátkosti nemůžeme položiti než jediné místo. Král František Civandono píše mezi jiným: „Kdybych nebyl tak starý a churavý a válka mi nehrozila, rád bych byl osobně přišel, navštívit svatá místa vašich zemí, a Vám svatý Otče vyřídit poslušnost svou. Bylbych zlíbal Vaše nohy, bylbych je pobožně vložil na hlavu svou, a Vás prosil, abyste svou posvěcenou rukou udělal svatý kříž na srdci mém. Nyní aspoň posílám synovce svého Marcia“ . . . Stařičkého papeže polily slze radosti, vida tuto důvěru dalekých, nedávno ještě pohanských národů. Zde v Evropě několik národů upadlo ve lhostejnost a netečnost u víře, až se konečně od katolické církve odtrhli: tam na Východě se nevší národové obrátili, aby zaujali místa nešťastných odštěpenců! Svatý Otec sám jim všecko ukázal, všude je prováděl, divil se moudrosti, jakou tito mladí Japonové ve svých řečech a veškerém jednání na jevo dávali. Avšak dlouho té radosti neužil, neb za několik dní sám umřel. Japonové viděli papežův pohřeb, též volbu nového papeže, Sixta V. kterýž tu samou láskou jim prokázal, jako předchůdce jeho.

Dne 3. června se poslanectvo s přeradostnou památkou dalo na zpátečnou cestu domů, v denníku jejich zvláště vyznačeno, jakých počestností jim bylo činěno v Assisi, což pro nás tím památnější jest, že tamním legatem — čili papežským náměstníkem byl kardinál Spinola, strýc mladého jesuity Spinoly.

Posledního dubna 1586 se dali v Lissabonu na moře k návratu do vlasti své, aby tam pozdravili svých králů, rodičů a všech křesťanů, a jim vypravili, co v Evropě byli viděli a jak rádi sami viděni byli. Tu přeradostnou památku vzali zajisté sebou, že viděli svatého Otce jakožto nejvyšší hlavu církve katolické a jeho právě otcovskou lásku seznali, že se obeznámili s knížaty a králi křesťanskými, i upevnili přátelské poměry s nimi, že viděli křesťanské kostely a školy v Evropě, i seznali slávu a velkolepost jejich, aby ve vlasti své to mohli podobně zařídit: — nad to pak viděli a podivili se Evropané, jací jsou ti křesťané japonští, kteří před málo lety byli ještě v pohanstvu vychováni! Veškeré jednání jejich bylo tak důstojné a spolu tak pokorné, že je chtěl každý ve svém domě pohostiti, a jejich moudré,

vzdělané a skromné řeči poslouchati. Pobožná jejich mysl se žádným roztržitostem nepodala, nikdy po celé cestě, ať si byli v jakékoli společnosti, neopomenuli v určitou dobu své modlitby. Jednou jim ke cti hráno na divadle, i navrátili se až pozdě domů. Za dlouhou chvíli na to pozorováno světlo v komnatě jejich, a jeden páter vešel se podívat, aby se světlem žádné neštěstí se nepřihodilo: a hle, všickni čtyři ještě klečeli svou večerní modlitbu konajíce. Ačkoli cesta jejich roztržitosti sebou přinášela, neopomenuli, každého týhodne k svaté zpovědi a k sv. přijímání přistoupiti, což tím krásnější bylo, že to byli samí mladí urození jinochové. Zde viděla Evropa, jaké křesťanstvo jest v Japonii! Ale největšího užitku dosáhlo poslanstvo v tom, že pro jejich vlast povoleno od papeže vlastní biskupství, a sice hned dva biskupové, aby, až jeden umře, nezůstala církev osiřelá. Za prvního biskupa byl zvolen a v Lissaboně posvěcen P. Šebestián Morales, jesuita, který však do Japonie nepřišel, nýbrž na moři zemřel; na jeho místo tedy zvolen P. Petr Martinez a jemu P. Ludvík Cerqueira dán za koadjutora, oba jesuité, kteří napotom biskupský úřad v Japonii zastávali. Jinou převzácnou milost poslanstvu udělil p. jenerál tovaryšstva Ježíšova, an sedmnáct missionářů s nimi hned vypravil a slíbil, že každým rokem nové missionáře bude posýlati.

Ve jménu Páně s velikou radostí sedli na moře; plavba trvala opět dlouho, dílem že každé město a království takové vzácné hosty žádalo uvítati, dílem že těžké nemoci na korábě vypukly, pro něž se na několika ostrovech dlouho zdržeti musili. Než vypravíme návrat jejich, třeba vyložiti, co se zatím v Japonii událo; ant při návratu shledali vlast svou celou jinou, než když před osmi roky jí byli „s Pánem Bohem“ dávali.

Pravili jsme, že nejen národy a králové již byli přijati v lůno církve katolické, ale že ji sám císař Nobunanga mnohokráte za křest svatý žádal, o tu jedinou výminku prose, aby si směl více žen podržeti; missionáři katoličtí mu to odepřeli, on pak pořád odkládal, potácel se z jedné strany na druhou, až v tu chvíli, ve které se nenadál, uchvátila jej smrt nelítostná, aby se vyplnilo, co spravedlnost Božská hrozí ve svatém Písmě:*) „Volala jsem a odpírali jste, domlouvání mého nedbali jste: protož i já smáti se budu, když přijde to, čehož jste se báli.“ Nobunanga zemřel, náhle přepaden a proboden od pohanských odbojníků dne 14. května 1582; aniž pak syn jeho se na trůnu udržel, nýbrž jeden z jenerálů, Faxiba, pohan, vlády se zmocnil, a stav se císařem název Taiko-sama si obral, což po česku „veliký pán“ sluje.

Nový císař Taiko-sama též byl přízniv křesťanské víře, missionáře choval ve cti, zejmena patera Coëlho rád viděl a častou radu s ním brával. Taiko-sama byl sotva třetím rokem vládl, a již se byl počet křesťanů více než o jedenkrátstotisíc rozmnožil; císař se vždycky těšíval, když missionáři nějakou novou utěšenou zprávu o rozkvětu křesťanstva vypravovali. — A což císař sám? Co s ním missionáři vyjednávali, zůstalo tajno, v celém světě se to nikdo nedověděl, to ale jest zjištěno, že často vroucně prosíval za křest svatý, avšak nezkrotitelná náruživost vždy ho zaslepila, ant jako před ním Nobunanga nechtěl bez mnohoženství žíti. Mírnou řečí ale stálou myslí takovou žádost jesuita odepřel, císař přestál v srdci svém boje strašlivé, an plnou vírou viděl, že snad bude na věky ztracen, a přece té síly v sobě neměl, aby se odhodlal. Zvláště se bázní Boží zachvěla mysl, když jeho dva věrní přátelé,

*) Proverb. 1, 24, 26.

křesťanští králové Bartoloměj Sumitanda a František Civandono roku 1587 byli zemřeli smrtí tak krásnou, že se všude o nich povídalo, a každý člověk si z nich bral příklad.

Bartoloměj Sumitanda, první křesťanský král v Japonii snášel před smrtí svou těžké zkoušky, Bůh jej chtěl očistiti od všeliké škvrny, aby čistou korunu mu v nebi mohl uděliti. Šest měsíců ležel těžkou nemocí sklíčen. Znamenaje, že to již dlouho trvati nebude, povolal své děti a pravil jim:

„Jest tomu 25 let, co jsem přistoupil k víře křesťanské a P. Kosma de Torrez mne pokřtil. Když jsem dosedl na trůn, neměl jsem ve svých zemích téměř žádného křesťana; nyní umíraje mám to potěšení, že ani jediného pohana v zemi nezanechávám. Snášel jsem mnoho, činil jsem co síla stačila, abych toho účelu dosáhl: než přece se obávám, že jsem v těch velkých starostech dobře nezastal své povinnosti, aneb svou nedbalostí a zlým příkladem dal pohoršení, že moji poddaní nebyli tak svatě živi, jak na křesťany sluší. — Ty můj milý synu Sanchez převezmeš vládu, ale spolu i povinnost, že napravíš co jsem já pochybil. Já ti zapovídám, abys sestry své nedával žádnému pohanskému knížeti za manželky, nýbrž křesťanským knížatům a to dobře zvedeným. — Ty pak Line, synu můj a vy dcery mé, ctite staršího bratra jako mne samého. Co matky vaší se týče: ctite ji, milujte ji a pečujte o ni, aby v stáří svém měla všecko, co na její stav sluší; protože až já odejdu, nebude míti žádného než vás. — Dále chci, abyste ve všem počínání svém radu brali s kněžími tovaryšstva Ježíšova, tak jich poslouchajíce jako mne samého. — Pamatujte na moji duši, až z tohoto těla vykročí, přispějte jí k věčnému odpočinku skrze mše svaté, skrz almužny a modlitby. Co těla se týče, nežádám, abyste mne s velkou slávou pochovali. — V tom pozůstává poslední vůle má. Prosímť Pána našeho Ježíše Krista, aby vás v tomto životě hojnou milostí naplnil a tam na věčnosti nám udělil šťastného shledání!“

Když se napotom bral k hodince, pošeptal mu jeden šlechtic, nechce-li ještě slovo říci synům svým Sanchezovi a Linovi.

„Kdo jest Linus? a kdo jest Sanchez?“ odpověděl umírající král; „Ježíš a Maria jsou moji jediní ve světě!“ A vzývaje tato nejsvětější jména, zemřel. — Po smrti se stalo vše, jak byl přikázal, vyjímaje pohřeb. On si byl zakázal slavný pohřeb; ale všickni poddaní celého království, vdova po něm pozůstalá a děti takový pohřeb mu vystrojili, že mu posavad v Japonii rovného nebylo.

Zpráva o smrti a pohřbu věrného přítele krále Sumitandy omráčila císaře; Taiko-samu, on k sobě pozval missionáře P. Coëlho; tenť přišel, domlouval, sliboval, že s milostí boží přemůže císař všecko pokušení, že může býti takovým křesťanským císařem, jako Sumitanda byl křesťanským králem: Taiko-sama si nemohl pomoci, zase odložil, a v tom jej milost boží opustila!

Jednoho dne bera se cestou spatřil dvě dívky neobyčejné krásy. Sotva je shledl a všetečně po nich se díval, vzplanula celá nezkrocená náruživost v srdci jeho. Vyptával se po nich a řeklo se mu, že jsou to dívky velmi zachovalé, dcery vznešených rodičů. Ještě toho samého dne poslal za nima svého důvěrného dvořanína s milostnou zprávou, aby se odebraly ke dvoru, že jich císař za manželky vzíti míní. Dívky zbledly při takovém poselství a vzkázaly řkouce: „Bůh nás zachovej takového osudu, vždyť jsme my křesťanky!“ — Dvořanín domlouval dívkám, nešetřil ani slibů ani hrůzy; ale dívky jej srdnatě odbyly. Dvořanín se teď vrátil k císaři, i nebyl dvořanín ten nikdo jiný, než onen zlý člověk Jakuin. Přijda k císaři, zastal jej ve

stavu podnapilém. Ostrou řečí vyřídil poselství, že dívky odpověděly: „Bůh nás zachovej takového osudu, vždyť jsme my křesťanky!“ „To jest hanba,“ doložil Jakuin, „že děvčata smějí svého císaře tak odbýti! Ale Vám to patří, vždyť jste ty křesťany pořád choval pod svou ochranou. Avšak na děvčata se vlastně nehněvejte, děvčata toho vinu nenesou, ale jesuité jsou toho vinni, ti jim tak přikazují, jesuity vyžente; vždyť vidíte, že národ jesuity více poslouchá než Vás. Což pak nevidíte, že Vaši nejvyšší úředníci jsou sami křesťané, Justus Ukondono, Váš nejvyšší generál jest křesťan, celé vojsko za ním půjde do ohně: všecko se obrátí proti Vám! Vy zahynete, a dobře se Vám stane. Aj! děvčata pohrdají svým císařem!“

Císař se rozpálil krutým hněvem a nevěrec Jakuin stál při něm co pokušitel, podněcoval ho, ještě více štval na křesťany, radil aby jesuity a generala Ukondono vyhnal; až ti budou ze země, pak že se navrátí poslušnost k císaři. A věda, že musí si pospíšiti se svými záměry, dokud císař jest rozjítřený, napsal rozkaz a císař jej potvrdil. Křesťanský generál Justus Ukondono vyzývá se, odpadnouti od víry křesťanské a kdyby se opovážil vzdorovati, ať on, manželka, dítky a rodiče jeho se vyženou do země nejpustější, aby tam všickni zahynuli! Jesuité pak všickni mají za 20 dní se kliditi z Japonie.

Té rány se nikdo nenadál. Justus Ukondono obdržev ten rozkaz a nevěda o žádném provinění, vzkázal císaři, že bude poslušen a do vyhnanství půjde. Přátelé k němu přicházejí, někteří nestálé mysli mu dávají ošemetnou radu, aby se přetvářil, aby svou křesťanskou víru neukazoval, v srdci že může křesťanem býti; než slavný vojín se nedal. „Kristus Pán,“ pravil, „se nepřetvařoval, Kristus Pán za mne veřejně umřel, já za Něj s rodinou svou půjdu do vyhnanství.“ I vzal svoje děti, svou manželku, svoje milé rodiče, rozloučil se se svým věrným vojskem a šel do krutého vyhnanství. To bylo slavné vítězství udatného generala nade všecko vítězství, kterého byl ve válkách dosáhl. Jesuité a všickni křesťané chválili ony dvě nevinné dívky; arciže pro ně přišlo krvavé pronásledování na křesťanskou církev, ale dobře byly učinily, za takovou nevinnost ráda trpí svatá církev.

Za 20 dní měli jesuité vyjíti z Japonie. Jesuita P. Coëlho se zarmouceným srdcem se bral do paláce císařského, kde bývalť rád viděn. Císař Taiko-sama mu býval až dosud za přítele a ochránce, teď měl býti tyranem? Taiko-sama jej připustil, s ostýcháním jej uvítal, ale jeho srdce již bylo od Boha odvráceno; stál na svém nespravedlivém rozkazu, že všickni jesuité musejí ze země, v městě Firando že se mají shromážditi, aby vláda se přesvědčila, zdali všickni jsou, a za 20 dni že s prvním korábem musejí přes moře.

Missionáři opouštěli své milé osady, scházeli se ve Firando, bylo jich tam sto sedmnáct, nescházeli než tří. Co teď učiní? — P. Coëlho nechtěl jednati sám o své újmě, nýbrž obeslal nejpřednější křesťany, aby do Firanda přišli se poradit, co se má dělati? Toť jest způsob jesuitů také v jiných časech a v jiných zemích, že se neoddělují od druhých křesťanů různých, nýbrž společně s nimi jednají. Křesťané přišli ochotně a rozbírali otázku, mají-li missionáři z Japonie pryč, čili mají-li zůstati? Brzy se klonili k náhledu, že musejí zůstati. Darmo někteří ukazovali na příklad generala Ukondona, který svou poslušností tak vynikal; jiní naproti okazovali, že jest rozdíl mezi křesťany a missionáři. Křesťanský generál a rodina jeho že jsou věrné ovečky vrchního pastýře Ježíše Krista, a že padly za oběť svaté víry, ale missionáři že jsou pastýřové, a kdyby ti odešli, zdali se nerozptýlí stádo? — Křesťané tedy radili, aby missionáři zůstali, a jesuité poslechli, vědouce ovšem, teď

že se jedná o jejich život. — Nicméně bylo provedení toho zámyslu velice těžké, neb jeden portugalský koráb již čekal na moři, od vlády maje uloženo, aby missionáře vzal na palubu. Tu jeden křesťan, moudrý a odvážný muž, domluvil se s kapitánem, křesťanem bohabojným, a svěřil mu učiněné rozhodnutí, že missionáři mají v zemi zůstati, načež kapitán v noci tajně, beze všeho hluku odejel. Ráno tu koráb nebyl, missionáři odplouti nemohli, a po tají se časem rozešli po ostrovech.

Dle císařského rozkazu měli též býti všecky křesťanské chrámy a svatyně zpáleny a zbořeny, i byl počet jejich za vlády toho samého Taiko-samy vzrostl až na dvě stě a čtyrycet; i dvěma nejvyšším ministrům svým přikázal, odříci se víry křesťanské, jinak že nejtěžší pokuty jich čekají. Ministrové ti, Šimon Kondera a Augustin Tsukamiudono vyznali zjevně, že raději smrt volí, nežli-by zrádu zpáchali na víře svaté. Tím se císař zarazil. Uvidělť, že svými hrozbami ničehož nedocílí, nechal věrné ministry v úřadě, dílem že mu v něm platné služby prokázali, dílem též se obávaje, aby se nedali k nepřátelům jeho. Také boření chrámů musil brzy zastaviti; neb počet křesťanů v mnohých obcech byl v znamenité většině, ano sami pohané zdvihali hlasu svého na obranu křesťanů, a v tom samém roce se na 20.000 pohanů dalo pokřtiti.*)

Bohužel se jeden z křesťanských králů se zachoval nedůstojně, Joslimund, syn Františka Civandono, král z Bungo. Nestálý ten muž pro strach nemilosti císařovy odpadl od víry a učiněn z něho ukrutný tyran křesťanů. Tento odpadlík byl první, jenž kázal křesťanskou krev prolévati: Jáchim Namura a Joram Nakama jsou první mučeníci v Japonii, oba dva nekněží. V království Bungo bylo napotom křesťanů mnoho umučeno, kdežto v císařství samém se neodvážili na křesťany, ale s dábelskou podlostí dávali jesuitům jedu, aby je tajně ze světa sklidili, pak, až otráví všecky missionáře, ostatní křesťané zajisté prý se neudrží. P. František Karrion byl první otráven, po něm P. Jiří Karvathal a P. Josef Furlanetto; P. Theodor Mantels zemřel čtvrtý. On byl průvodce P. Karriona, oběma bylo najednou dáno. Poznavše, že jsou otráveni, užívali léků, ale již bylo pozdě; P. Karrion umřel třetího dne, kdežto mladý, silný Mantels celé dva roky ve strašných bolestech ztrávil.

*) Křesťané dělali svým missionářům radost, na svědčství podáváme list, který královna Gratia jednomu missionáři napsala, tenkráte když ve Firando byli shromážděni. Píše takto:

Můj velebný Otče!

Mezi všemi zprávami, které mi Take Dasaniko byl přinesl, nad jiné mne potěšilo, že naši Japonci opustiti neráčíte. Vaše odhodlanosť mne posilnila, i doufám, že Vás brzy opět v našem městě Ozaka míti budeme. Vždyť víte, Otče můj, že jsem se pro žádný svět aniž pro časné pohodlí pohanstva neodřekla, nýbrž že to působila jediná milost Stvořitele mého, jejž jsem od dávna prosívala, aby mne dal ku poznání pravdy přijíti. Když pak mne svým milosrdenstvím ráčil z temnosti bludu vyvésti, jsem tak jista že se nacházím na cestě spasení, že kdyby se i nebesa měla pohnouti, a země i moře i všecky věci se propadnouti, já bych s milostí Páně věrna a nepohnuta u víře svaté setrvala.

Že proti Vám, Otcové moji, taková bouře povstala, mne mnoho bolí; ale tím více mne těší Vaše víra, Vaše srdnatost a Vaše předsevzetí, že nás neopustíte. Od té doby, co jste se z našeho města vzdálili, nemám pokoje žádného; bývám pro své náboženství týrána, a ještě se mi pořád hůře hrozí: avšak Bůh mi dává milosť, že se smrti nebojím. Můj nejmladší synáček se těžce rozstonal a lékařové již byli všecku naději pozbyli. Žeť jsem však větší starost měla o jeho duši než o tělo, prosila jsem svou přítelkyni Marii, kterou za svou duchovní matku pokládám, aby jej pokřtila. Ona tak učinila, a chlapec se v tu chvíli uzdravil. Nazvali jsme ho Jan.

Tak stály věci, když se římské poslanectvo vracelo, ve svém průvodu majíc P. Valignani. Tento neobyčejný muž, pravá chlouba povolání missionářského, odvážil se v takových okolnostech s nebezpečenstvím života až k císaři, a skutečně se mu povedlo, ukrotiti jeho ukrutnost, že ačkoli se nestal přítelem křesťanů, jako druhdy býval, alespoň jich tak nelidsky pronásledovati přestal.

Pověst o krvavém pronásledování se rozšířila daleko po ostrovech vůkolních, ano v Evropě se již povídalo, že všickni jesuité jsou zavražděni, křesťané tudíž že jsou tam beze všech kněží. Tu se hlásili druzí jesuité z Evropy na missie do Japonie, aby třebas svým životem zachránili křesťanskou víru! Přede všemi P. Karel Spinola, tenkráte právě na kněžství vysvěcen, naléhal snažnými prosbami na představené, aby jej zvolili na apoštolskou práci v Japonii. I jiné duchovní řádové, kteříž posud v japonské missii zastoupeni nebyli, vzplanuli žádostí, pracovati v takových, nebezpečných krajinách, i sám světský král Filipp II. kladl si za povinnost, pronásledovaných křesťanů se zastati. Vypravilť poslanství do Japonie, které mělo císaře Taiko-samu k mírnosti nakloniti. V čele poslanectva stál P. Petr Baptista, jak učený tak cnostný kněz z řádu svatého Františka, k němuž se na ostrovech filippinských několik spolubratrů tétéž řehole přidalo. Jak se ale podivili poslancové do Japonie přišedší, když se dozvěděli, že jesuité povražděni nejsou, nýbrž že již opět v obstojném pokoji při kostelích svých pracují: ale noví missionáři, an již jednou v Japonii byli, zůstali, a s velkou horlivostí konali úřad svůj, vystavěli několik kostelů, nemocnic a p. — Poslanectvo to mělo velkých následků.

Tři roky již trval milý pokoj, když v měsíci červenci léta 1596. koráb jednoho španělského kupce vrazil nešťastně na břehy japonské s takovou prudkostí, že se rozbil, část nákladu a mužstva se uchránilo, ale ostatní vše utonulo v moři. V jedné uchráněné bedně byly nějaké zeměpisné mapy, jaké na korábech bývají, a japonský úředník je nalezl.

„Komu patří všecky ty země, co jsou zde na mapách?“ tázal se úředník.

„Ty všecky patří mému milostivému králi!“ zalhal nemoudrý kupec.

„Jakým způsobem ovládal váš král tolika zemí?“ divil se Japonec.

Král, můj manžel, chová smrtelnou nenávisť proti křesťanům, a zle také se mnou zachází. Když jednou naše křesťanská chůva něco maloučko pochybila, kázal jí nos a uši uřezati, a s druhými křesťanskými pannami, které jsem při dvoře měla, potupně zahnati. Hrozil mi, že bude ještě přísněji vyšetřovati, snad že mi chce vzíti mou drahou družku Marii. Ale my všecky jsme volny, i život svůj dáti za víru Pána Ježíše Krista, kdyby on neb císař Taiko-sama měl poroučeti, abychom odpadly od víry.

Velice mne těšívá, když se o Vás, Otcové moji, něco dozvěděti mohu, i prosím Boha, aby Vás brzy na spasení moje a na spasení mých dětí k nám nazpět přivedl. S tím pak poroučím sama sebe i náš celý dům Vašim svatým modlitbám i prosím, neračte zapomínati na svou až k smrti zarmoucenou dceru.

Gratia
královna z Tango.

Bůh tuto vzornou trpitelku vysvobodil z dlouhého trápení, v třináctém roce po křtu svatém zemřela. Teď se vzpamatoval její manžel, poznával, jakou výbornou manželku byl ztratil, ba svým jednáním do hrobu připravil. On plakal, křičel, počínal si jako zoufalý, však už bylo pozdě. Tu prosil křesťanské dvořaníny, aby vzkázali missionářům, že mají přijíti a královnu po křesťanském obřadu pochovati. Missionáři přišli, královna byla se všemožnou slavností po křesťanském zákoně pohřbena, král milerád platil všecky útraty, byl přítomen na celém pohřbu, s usedavým pláčem naříkaje, že on sám jest vinen smrti své manželky. — Moudří missionáři hned po pohřbu se vzdálili z města.

„Snadno; král náš pošle napřed poslance missionáře, ti obrátí národy na víru křesťanskou; napotom zašle vojska a snadným způsobem vše si podmaní.“

Tato jak lživá tak hrdá slova se donesla k císaři, který si teď vykládal, proč asi ten samý španělský král sem vypravil poslanectvo s tolika novými kněžmi, proč ti noví kněží jsou tak horlivými missionáři; pročež dal je spolu s třemi jesuity a s jinými křesťany zjímati a odsoudil je všecky na smrt kříže. Šest františkánů, tři jesuité, patnáct spolubratrů z třetího řádu svatého Františka a dva jiní křesťané byli jati, kteřížto dva již v okovech vstoupili do toho samého třetího řádu sv. Františka. S bratrskou láskou se vězňové objímali, ztrýzněni a zpoutáni kráčeli spolu na popraviště, kříže byly na jedné hoře blíže Nankasak připraveny, všech šest a dvacet upjato na kříž, a každý dvěma kopíma na kříži proboden, dne 5. února 1597. Taiko-sama se domyšlel, že tou krvavou smrtí zastraší křesťany, ale jak se zmýlil!

Již ta okolnost, že veliké město Nankasaky se hrnulo na podívanou smrti mučenické a tam dychtivě poslouchalo slova, která jesuita na kříži upjatý k nepřehlednému zástupu mluvil, a že tisicové pohanů se ihned hlásili ku sv. víře a sami boncové právě první: to vše ustrašilo císaře. On se rozstonal. Věk čtyry a šedesáti let, pustý život a tyto poslední hněvy jej porazily. Nemocen prosil — o jesuitu. P. Rodriguez přišel, dlouho spolu o pravém náboženství rozprávěli; opět ale se dokázali strašní soudové boží, jak Kristus Pán byl hrozil: „hledati mne budete a nenaleznete; ve hříchu svém zemřete!“ Taiko-sama křtu sv. nedosáhl; všecko uznával, svou slabost proklínal, prosil, aby měli strpení s tou slabostí a ponechali mu více žen. O, jak ho prosil missionář, jak svůj vlastní život za něj Pánu Bohu v oběť dával; nic nebylo platno, Taiko-sama zemřel a šel k soudu Páně dne 15. září 1598.

Teď se osvědčilo slovo Tertullianovo: „sanguis martyrum semen christianorum,“ čím více mučenické krve se vyleje, tím více křesťanů přibude. Když při roce 1590 bylo asi 20.000 křesťanův usmrceno, nových 20.000 pohanů vstoupilo na jejich místo, a v pronásledování, o kterémž nyní mluvíme, dostoupil počet až na sedmdesát tisíc katechumenů; missionář P. Baëza si dal mnohokráte ruku držeti, an mu dlouhým udělováním křtu svatého rameno omdlévalo.

Zprávy o japonské missii byly tenkráte po celém křesťanském světě šířeny; mluvilo se o statečných dvou dívkách, které tak skvěle se prokázaly býti dcerami nejčistější Panny Marie, rozprávělo se o statečném generálu Ukondono, jenž nechtěl býti zrádcem křesťanské víry, raději šel s rodinou milou v bídné vyhnanství, křesťanstvo se radovalo z nových mučeníkův na tisíce, kteří svou nevinnou krví potvrdili pravou víru Kristovu. Zvláště pak v řádu jesuitském panoval život čilý, bylit to jejich spolubratří, kteří posvátnou missii v Japonii byli začali a v boji hrdinském řídili: na sta mladých jesuitů prosilo za missii tu, kde jim kynula koruna mučenická. Mladý, ale churavý řeholník, P. Karel Spinola, v duchu svém podobně toužil po tom povolání, vždyť mu prorockým slovem bylo předpověděno; ale kterak ho dosáhne, jsa tak sláb a neduživ? — Byl na kněžství posvěcen, konal první mši svatou. Tu prosil za vzácnou milost missionářského povolání, tu se obětoval na smrt z lásky k Pánu Ježíši, který také za nás bolestnou smrt podstoupiti ráčil. Když totiž při té první mši sv. přišel k pozdvihování, když ponejprv velebnou Svátost v rukou držel, tu prosil v duchu: „Tělo za tělo, krev za krev,“ to jest: jako Ty Pane Ježíši své Tělo za mne dáváš, tak já svoje tělo podávám za Tebe, jako Ty svou krev za mne vyléváš, tak já chci svou krev vyliti za Tebe!

Po mši svaté došel primiciant opět k svým představeným, prose za posvátnou missii japonskou a ti zaslali prosbu jeho P. generalovi. Dozvědělo se o ní též příbuzenstvo rodiny Spinolové a vší mocí — i byla moc jejích znamenitá, ano k nejvyšším rodům země patřili — takovému zámyslu se opřeli. P. general uznával, že takových rodin urážeti nesluší, věděl též, že P. Spinola jest muž slabý a churavý: prosil tedy v modlitbách vroucích za osvícení Boží v takové těžké věci, uvážil bedlivě všecky překážky missie a — z druhé strany prosby a důvody, jaké P. Spinola uváděl: až konečně rozhodl, že P. Spinola — půjde do Japonie. Příbuzenstvo se z novu opřelo: avšak general Aquaviva zůstal při svém rozhodnutí. — Zdaliž se to mohlo státi bez zvláštního řízení Božího?

Tak bylo proroctví p. Bartoloměje Ricciho již v druhé části splněno: „Ty budeš řeholníkem tovaryšstva Ježíšova, apoštolem Japonie; že poslední část: „ty budeš mučeníkem Krista Pána“ se také splní, zdálo se mladému knězi nade vši pochybnost jisto. Slyšme jeden dopis, který v té záležitosti byl napsal svému příteli a bývalému spolužáku, P. Pompiliu Lambertengo-vi: „Kdy pak přijde ten čas? ten den? ta hodina? ta minuta? Ó můj Pompilie, jaká to sladkost, již jen mysliti na smrt za Krista utrpenou! Jak sladká bude teprv smrt sama! Prosím, velebný Otče, vykonejte za mne někdy pout k svatému hřebu z kříže Páně a proste mého Spasitele, aby ráčil zraniti to srdce mé, a spolu přibiti s nohama Svýma na svatý kříž a tam je zachovati!“

Ale zdá se, že brány pekelné veškerou mocí chtěly zabrániti missii tohoto apoštolského muže; šest plných roků bloudil po moři, zmítán po všech dílech světa, po Africe, Americe, Evropě, Asii; do Japonie se dostati nemohl.

Dne 10. dubna 1596 totiž vyplulo osm jesuitských missionářů do říše japonské, mezi nimi P. Karel Spinola. Za pohodlného větru pluli z Lissabonu mořem atlantickým okolo Afriky, až do 16. června minul se koráb s nehodou, však nedaleko od předhoří „dobré naděje“ přirazil prudký vítr a korábem tak silně trhnul, že se kormidlo zlámalo. Na zhotovení nového kormidla nebylo pomyšlení, i nezbývalo, leč dáti se po větru, místo k Východu, musili na Západ, až přirazili k samé Brasilii v Americe. Tam vyčkali pět měsíců na opravu korábu, až pak dne 12. prosince z novu se na moře dali. Missionáři se nyní rozdělili na více korábů, aby, když jeden zahyne, druzí se zachovali, s P. Spinolou byl Jarolím de Angelis, nejsa tehdáž na kněze vysvěcený. Plavba byla nešťastna; neb brzy se strhla taková bouře, že i ti nejzkušenější plavci loučili se s životem. P. Spinola celou noc zpovídal mužstvo na lodi. Byli právě na tom místě, kde před šest a dvaceti lety čtyřicet missionářů bylo od kalvinistů utopeno; pročež celý koráb vzýval tyto svaté mučeníky, a bouře — utichla.*)

Opět byli desátý měsíc na moři, ztrávili jasné dni a bouře se střídaly: tu na ně vrazil nepřátelský koráb anglický (dne 17. října 1597), po dvouhodinném boji se musil španělský koráb vzdáti, i všecko mužstvo bylo zajato. Missionáři jsou uvedeni před nepřátelského kapitána, jemuž na otázku „kdo jste?“ srdnatě odpověděli: „my jsme vlaští jesuité,“ ačkoli věděli, že angličanští protestanté jsou úhlavní nepřátelé jesuitů. „Když jste Vlaši,“ odpověděl kapitán, „nestane se Vám nic; neb my s Vlachy žádné války nevedeme, nýbrž se Španěly.“ Zajatí museli do Angličan, odtud je poslal do Portugalie, obdrževše každý darem klobouk a spodky. Tak ubozí missionáři po dvouleté nešťastné plavbě byli opět v Lissaboně, odkudž před dvěma

*) Byli to Bl. Ignatius de Azzevedo a soudruhové jeho, všickni jesuité, utopeni dne 15. července 1570.

roky byli vyjeli. P. Spinola byl tak sešlý, že představení o dalším missionářském povolání slyšeti nechtěli; psalo se do Říma k P. jenerálovi, a podivným způsobem přišlo nové povolení, že smí na missii japonskou.

Druhého roku (1599) dal se P. Spinola z novu na moře, brzy však dostal tak silnou zimnici, že v přístavu Goa jej chtěli zanechati, až se na další cestu buď do věčnosti buď do Japonska posilní: ale hrdinský missionář bránil se, vsedl na koráb, a šťastně roku 1602 na počátku měsíce května spatřil Japonii, a v Nankasakách vystoupil na půdu japonskou, vykonav cestu všeho dohromady na 24.000 mil.

Byla to právě doba, kde císař Taiko-sama s pobouřeným svědomím byl zemřel, an jak svrchu řečeno, přestal býti ukrutníkem křesťanů, ale křesťanem se přece nestal. Zrovna takový byl též nástupce jeho, Daifu-sama, on přál křesťanům, miloval jesuitu P. Valignani-ho takřka jako vlastního otce; ale nečisté mravy jeho se nehodily na čistý zákon křesťanský, pročež křtu svatého nedosáhl. Pohané rovněž nepřestávali podněcovati v něm podezření proti křesťanům, jakoby nebyli věrní poddaní. Nicméně však missionáři si opatrně počínali a svých křesťanských osad přidržovali k poslušnosti ve všem co proti zákonu Páně nebylo; zachoval se blažený pokoj. Missionáři kázali a ve školách učili s takovým prospěchem, že k. př. v městě Nankasaky zařídili pět far, kde domácí japonští kněží přisluhovali, a založili tam téměř japonskou universitu.

P. Spinola se zdržoval prvním rokem v městě Arima, kde jesuité měli svůj missionářský dům, až se tam přiučil japonské řeči. Po tak dlouhém toužení svém poslán jsa na práce missionářské, počínal si s takovou ochotností a láskou, že mnohdy celé noci probděl, dříví, potravu, šatstvo a podobné věci na vlastních ramenou k chudým a nemocným zanášel, jen aby nalezl přístupu k srdci jejich. Jednou, ještě z počátku missionářského povolání jda po městě, nalezl chlapečka od pohanských rodičů pohozeného, dav lidu stál kolem, dívaje se, jak chlapeček umírá. P. Spinola hned myslil, že chlapečka sebou zanese domů, ale dříve namočil šátek do vody, utíral chlapečka, říkaje při tom slova křtu svatého, i tak jej platně pokřtil, aniž si toho přistojící pohané všimli. V tu chvílku chlapeček umřel. Mladý missionář z toho měl takové potěšení že říkával: „Byť by mne milý Pán Bůh za všecky moje minulé i budoucí práce a svízele nižádné jiné mzdy nedal, přece myslím, že mě již tím samým hojně zaplatil, dopřáv mi toho, abych tuto dušičku pro věčnou blaženost zachoval.“ An při P. Spinolovi byla zpozorována taková láska a moudrost v jednání, svěřen mu brzy úřad ministra v domě řeholném, kterýžto ministr jest druhým představeným domu, bdí nad pořádkem a zachováním řehole, ale spolu se také stará, aby spolubratrům na ničem potřebném nescházelo. Jakkoli mu ten úřad velkých starostí působil, nicméně zastával při tom práce missionářské, požívaje takového požehnání božího, že v těch letech asi pět tisíc pohanů obrátil na svatou víru a křest svatý jim udělil.

Nová bouře proti křesťanům vyvstala r. 1605, i vyznáváme upřímně, že nemoudrost křesťanů evropejských jí byla příčinou. Španělský král byl nové poslanství do Japonie vyslal, ant si přál vejíti v přátelskou smlouvu s tamním císařem, aby tím španělskému obchodu a průmyslu nové dráhy zjednal. Ale poslancům se nedostávalo moudrosti a pokory, také neuměli než málo japonsky, tak že snad ani tak zle nemyslili co byli nemoudře pověděli. Velebili totiž vojsko a koráby španělského krále, myslíce, že tím japonského císaře k přátelské smlouvě nakloní, vypravovali mezi jiným, že právě silné loďstvo plave na ostrovy molucké, aby je podrobilo králi

španělskému. Z toho všeho soudil podezřivý císař právě opačně: „Dnes,“ pravil, „podmaníte ostrovy molucké a zítra silné loďstvo vyšlete proti mně, abyste mého císařství se zmocnili!“ Čím déle o tom přemýšlel, tím více se rozhněval a španělské poslanectvo se nemohlo než rychlým a tajným útěkem zachrániti. Za takovou nemoudrost trpěli japonští křesťané; neb se jim opět vytýkalo, že jsou v jakémsi spiknutí s těmi cizinci, ačkoli domácí za nemoudrost cizinců nemohli. Krev křesťanů opět tekla, missionáři buď jímáni buď vyháněni; hněv a zuřivost den ke dni rostla. Naštěstí bylo, že jesuita P. Valignani, důvěrný přítel císařův, nebyl v té samé krajině, aby se u císaře přimluvil, a věkem i prací tak sešlý, že na cestu se vydati nemohl, an se každý den na jeho smrt čekalo. Ten jediný by byl císaře udobřil. Umíraje konečně, vzkázal císaři pozdravení, řka: „Císaři, příteli můj; nehněvej se na křesťany své, oni nemohou za řeč, která se ti řekla! Vzpomeň na mne, na svého starého přítele; já umírám, a prosím, slituj se nad křesťany!“ Jiný jesuitský missionář toto věrné pozdravení císaři vyřídil, a snad v ten samý den P. Valignani zemřel.*) Císaře to tak pohnulo, že pronásledování napřed zmírnil a posléze zcela zastavil; ano i žádal, aby některý jesuita k němu ke dvoru přišel. P. Cerqueyra se ke dvoru odebral, přesvědčil císaře, že nemá věrnějších poddaných nad křesťany, a císař přislíbil, že odtud chce křesťanů chrániti.

Tím způsobem již po třetí všeobecné bouři proti svaté církvi křesťanské nastal milý mír, svatá víra vzkvétala, pohané se obraceli, nové kostely a školy se stavěly; křesťanské víře tam kynula utěšená budoucnost. — Patříme-li na těchto 60 roků od příchodu prvního missionáře na tyto ostrovy, jak se nám tu jeví spanilá povaha Japonů? Radost z toho můžeme míti a za čest si pokládati, že jsou to spolubratři naší katolické víry, kterou my též vyznáváme; jejich horlivost může býti také horlivostí naší. Svatou víru si větším dílem šířili sami; jesuité začali s lidem sprostým, nejraději s dětmi, a tentýž sprostý lid byl své víry tak milovný, že ji brzy dostal až na královský dvůr, a král Sumitanda se stal věrným křesťanem. Kdo obrátil krále Sumitandu? snad missionáři? Neobrátili jej missionáři, ti ani ke dvoru královskému nešli; noví křesťané to vykonali sami, missionáři to jen dotvrdili. Tentýž král Sumitanda byl po křtu svatém tak horlivý, že svou manželku a znenáhla celé království ke Kristu Pánu přivedl. Sami císařové Nobunanga, Taiko-sama, Daifu-sama již nahlíželi pravdu křesťanské víry, ale s přijetím její odkládali, až milosti Boží nedosáhli; — kde tedy jest slabost charakteru a kde rázná vůle? tam kde člověk zůstane otrokem svých náruživostí aneb kdo mužně sám sebe přemůže? Jaký nesmírný rozdíl ráznosti! Tu jsou dvě mladé dívky, jež mají té srdnatosti, že s nebezpečenstvím života zamítnou návrh: tam jest zaslepený Taiko-sama, otrok náruživý. Jak budou ony dvě dívky slavně státi někdy při soudu Božím, až je tam někdy spatříme; a jak stál a státi bude Taiko-sama při soudu Boha nejvyššího? — Podivili jsme se zajisté a ještě podivíme, čtouce, co ženské pro svatou víru v Japonii dovedly; ušlechtilý na nejvýš jest příklad oné dívky na dvoře královny Gratie, která na křtu svatém jméno Marie byla obdržela. Jaká to pobožnost, jak tichá povaha a při tom tak vroucí horlivost za svatou víru! Jisto ovšem jest, že mužové neohroženější bývají nad ženské; ale přečasté výminky nalezáme u věcech, které se svaté víry týkají. Jakmile nevinná dívka jest láskou k svaté víře nadšena, zastává se jí s neohrožeností podivuhodnou a uvidíte brzy, že nezůstane sama, nýbrž druhé pobožné dívky budou státi k ní. Blaze jim, když mají moudrého vůdce!

*) 20. ledna 1606.

Takovou horlivostí křesťanů se stalo, že za těch 60 let se jich páčilo na tisíckrát tisíc, byli tak spokojeni a vědomí je blažilo, že svatý Otec, římský papež o nich ví a za syny je přijal. Třikráte se posud nad nimi bouře pronásledování sháněla, oni ji svou modlitbou, moudrým chováním a kajícími skutky šťastně zažehnali; ale teď povstala bouře nad nebohými Japony, která zuřit nepřestala, až povraždila všecky missionáře a krev půl druhého millionu nevinných křesťanů vylila! — A kdo to učinil? Aj zde máme výsledek odpadlictva! protestantští Holland'ané to učinili! — Ale což Japonové ublížili Holland'anům? — Neublížili jim nic, Japonové ani jak živi žádného neviděli; ale Holland'ané sami v tom čase odpadli od katolické víry, katolíky pronásledovali ve vlasti své a teď na tisíce mil připluli na korábech svých až do Japonie, aby tam katolické náboženství až na ty slabounké ostatky vyhubili! Co jim katolíci v Japonii ublížili? — Ani té nejmenší viny k tomu nezavdali; udělali to Holland'ané z výdělku!

Začátek byl tento: První cestu do Japonie byly nalezly koráby portugalské, a doposud tamnější obchod vedly. Kupci portugalští byli veskrz katolíci, kteří přáli posvátným missiím a jistou část peněz věnovali na kostely, školy a jiné křesťanské ústavy v Japonsku; tím pak vešli v přátelské poměry s Japony, i nemálo přispěli k radostnému rozkvětu svaté církve. Toho jim Holland'ané nepřáli, a chtíce jich z japonského obchodu vytlačiti, udeřili na tamní křesťany; docházeli ustavičně k tamním úřadům, i udávali tam jakési vymyšlené tajné spiknutí křesťanů proti vládě, ačkoli křesťané byli vždy věrní poddaní, a pohanská vláda, vyjímaje nadřečené tři bouře, jim dosti přála. Ale cizincové tito ztropili domácí rozbroje, až posléz ukrutné pronásledování křesťanů vzniklo.*)

Císař Daifu-sama zapověděl křesťanskou víru a přikázal, že všickni Japonové, králové i poddaní se mají znáti k víře národní, kdokoli by nechtěl, že propadá smrti. Holland'ané dali též Japonům radu, jak mají poznávati katolické křesťany. Položili totiž ve branách města a po cestách posvatné kříže s ukřižovaným Spasitelem řkouce: „Katolíci toto znamení kříže ctí a živou mocí vám po něm nebudou nohama šlapati; dávejte pozor, kdo se kříži vyhne, aby naň nešlápl, ten jest katolík, neposlušen císařských rozkazů, vezměte jej a jednejte dle uznání svého.“ Pohané sami se divili, že křesťan na křesťana tak zrádnou radu může dáti, učinili tak, i zjímali veliký počet křesťanů, kteřížto nechtěli Krista Pána potupiti ani po jeho kříži svatém nohama šlapati. S lítostí patřívali Japonové křesťanští na tyto cizince, i právem se jich mohli ptáti: „Kde pak jsme Vám ublížili? na tolik tisíc mil jste sem přišli, aby ste nás křivě udávali, nás a naše nevinné děti a manželky zabíjeli? A to pro jediný mrzký výdělek?“

V pronásledování tom užili jesuité všech možných prostředků, avšak temné tušení je svíralo, tato bouře že bude krutá nad bouře předešlé. Vyslali k císaři, prosili za vyšetření a za milost; — než nadarmo. Aby nepodráždili odpůrcův, ustoupili jesuité na místa vzdálená, odkud své věrné Japony těšili a sílili, i snášeli při tom svízele, jichž sotva vypsati lze; ale snášeli je rádi. Slyšme P. Spinolu, co

*) Tito Holland'ané byli ve vlasti své nedávno odpadli od církve katolické. Bývalo v severném Hollandsku šestero katolické biskupství, asi 1000 katolických far, 6 chrámů kathedrálních, 40 kostelů kolegiatních, 444 klášterů; protestanté to vzali všecko, katolíkům nezbylo ani kapličky; ti musili od toho času služby boží konati tajně někde ve sklepě neb na sejpce. Všecky školy jim byly vzaty, manželstvo katolíků bylo prohlášeno za neplatné, nebylo-li uzavřeno před protestantským pastorem. —

co o tom píše ze dne 20. března 1617: „Bude tomu půl třetího roku, co v tomto kraji vedu zprávu našich křesťanů. Chodím tajně z domu do domu, v noci zpovídám a obětuji mši svatou; příbytku vlastního nemám žádného. Odpočinutí též nemám mimo oné útěchy, kterou Bůh uděluje těm, kteří pro něho pracují a strasti snášejí. Trpce mne bolí, že nejenom útlá poupátka a květy naší vinice vidím tou tyranskou bouří rozmetány, ale rozdrceny jsou též dozrávající hrozny; naděje tolika a takových prací jest zmařena. Jsem zdráv, jak zrovna býti může, dobře se mám, i vidím jak dobře pravil Pán: „Ne toliko z chleba živ jest člověk.“

Tu křesťané japonští opět obrátili očí svých k Římu, vypravili nové poselství k svatému Otci, aby si jeho požehnání vyprosili v mučenickém boji. S láskou nevýslovnou uvítal papež Urban VIII. tyto hrdinské muže a nastávající mučeníky, a žehnaje pravil jim: „S Pánem Bohem vraťte se do vlasti, stůjte za katolickou víru až na ty životy; a pak, až vám bude dáno zemříti za Ježíše Krista, budou se jména vaše skvěti mezi mučedníky!“ — Mužové se vrátili, přinášejíce katolickým krajanům svým papežské požehnání.

Jak si teď katolíci v Japonii počínali, uvidíme brzy; výpis ten bude pro nás tím dražší, an jsou to bratří a sestry naše, s nimiž tutéž katolickou víru vyznáváme.

3. Katolická matka a synáčkové její, upálení křesťané, císař Xogun, P. Spinola v žaláři a na popravišti.

Daifu-sama byl muž, kterému milost boží dlouho domlouvala, až konečně nechtěvšího poslechnouti, opustila. Dříve váhal přijmouti křest svatý, teď návodem hollandských kupců zapověděl náboženství katolické. Druhdy byl sice tak jist věrností křesťanů, že čtrnáct nejvyšších úřadů, vojenských a civilních jim byl svěřil, i nikdy ani nejmenší pochybnosti o jejich věrném chování neměl; najednou jich nyní povolal, a jakési tajné spiknutí jim vytýkal. Úředníci o ničem nevědouce, tvrdili svou nevinnost. Císař jim vyčetl křesťanskou víru, i vyzval je, pak-li mu věrni jsou, aby opustili víru tu, a raději se hlásili k víře, kterou císař sám vyznává. Pánové odpověděli, to že státi se nemůže, že svou víru svatou zapříti nemohou. „Dobře tedy,“ odpoví Daifu-sama, „to jest mi důkazem vaší nevěrnosti, smrt byste byli zasloužili, ale odsoudím vás jediné na vyhnanství.“ Pánové v nevinnosti své setrvali; — do vyhnanství šli, ale Boha nezapřeli, a tímto vzorným jednáním posilnili křesťany druhé. Daifu-samovi tudy raděno, aby spíše začal s křesťany takovými, kteří dříve bývali vlažní. Mezi těmi byl znám Michal, nejstarší syn krále z Arimy, jenž byl sice syn rodičů křesťanských a sám křesťan, ale neváhal zapuditi svou křesťanskou manželku, a vzíti si pohanku Fime, vnučku císaře Daifu-samy. Tomu tedy slíbil císař dáti království otcovo a obdařiti bohatstvím, pak-li odpadne od víry křesťanské, a ji ve svém království vyhubí. Nezdárný syn svolil, nebylo mu pak dosti na tom, že vlastního otce s trůnu svrhl a hlavu stíti mu přikázal († 5. června 1612); ale s nevlastní matkou svou a s malými bratry zacházel, že stojí za strašný příklad nezdárného syna a bratra. Svou matku nevlastní Justu poslal do vyhnanství, a dva synáčky její od matky odtrhl; staršímu, Františkovi bylo osm let, jak stár byl mladší, Matouš, nenalezl jsem zaznamenáno v letopisech. Bohabojná paní by byla ráda snášela všecku bídu, i také smrt svých milých dětí by byla snesla; ale že ještě nedospělé jsou jí vzaty, že snad bude schválně k bezbožnosti vedeny, to její mateřské srdce naplnilo strašnou bázní. — Co z těch dětí bude?

budou z nich odpadlíci, jako starší bratr Michal odpadlíkem se stal? — Vznešená paní se v neustálých modlitbách a v tuhém pokání utíkala k Bohu, svůj vlastní život přinášela v oběť, jen aby Bůh zachoval nevinnost a víru těch drahých dětí. — Může-liž Bůh oslyšeti takové prosby křesťanské matky?

Nová pohanská královna — manželkou ji nazvati nesmíme — chtěla sama tyto dva chlapce vzíti na vychování; avšak že tito stáli nepohnuti u víře své, brzy se jich nabažila, i jsou dáni k pohanskému úředníkovi, jenž s nimi též nemohl nic pořídíti, a dal je jednomu staršímu člověku nižšího stavu. A hle, divný to účinek mateřské modlitby! tento člověk byl tajný křesťan, chlapečky vedl k modlitbě a ke všemu dobrému, zvláště je učil milovati ukřižovaného Spasitele a nejsvětější Rodičku boží. V krátké době se to ovšem dověděli při dvoře královském, neb jakýsi Sifioye, člověk zlý, tam všecky křesťany udával.

Chlapci byli u toho člověka na šestý týden, když jim jednoho večera vypravoval o umučení Páně. František plakal a pravil: „ach, jakou to lásku k nám Pán Ježíš má! že pak Jej ti pohané nechtějí poznati!“ — Byli-by chlapci ještě dlouho do noci se modlili, ale moudrý pěstoun chtěl, aby šli spat. — Jak se asi jejich vzdálená matka za ně pořáde modlila, nevědouc, co se děje! — František si žádal ještě v postélce obraz Marie Panny, pěstoun mu jej podal, chlapec ho líbal a prosil: „Panenko Maria, kdybych této noci měl umříti, stůj při mně!“ Pěstoun ho pokropil svěcenou vodou, chlapec usnul.

V tu samou noc se konala porada u hanebného Michala. Sifioye, zlý rádce pořád mluvil o spiknutí, že dříve pokoje nebude, dokud ti dva chlapci jsou na živě, naléhal na jejich usmrcení; a král — tento japonský Herodes, přikázal ty dvě nevinné děti a své bratry zabiti, aby jej prý nesvrhli s trůnu. V tu samu noc najat vražedník, který přišel kradmo do domu, mladšímu chlapečkovi prorazil srdce, staršímu přeřízl hrdlo; když pěstoun přiběhl, nalezl nevinné děti v krvi ležeti již mrtvé!

A což hodná, vzdálená matka? Jeden missionář — jesuita ji přinesl tuto novinu, chtě spolu zarmoucenou matku potěšiti. V prvním okamžení zbledla, ale rychle se obrátila ve svatou radost, Boha velebíc, že dítkám udělil mučenické palmy. „Tamť v nebesích, tamť v nebesích,“ opakovala ustavičně, „mi je nikdo více o svatou víru a nevinnost nepřipraví!“

Zlý Sifioye měl teď krále brotrovraha zcela ve svých rukou; hrozil mu, že prý jest císař s ním špatně spokojen, an s křesťany ještě tuze dobře zachází. Aby bojácný král té žádosti vyhověl, zavolal si osm křesťanských velmožů, přemlouval je, i prosil, aby ho přece poslechli; tajně prý mohou zůstati křesťany, jen veřejně aby se ke Kristu nehlásili. „Vizte,“ pravil, „vždyť já také v srdci zůstal křesťanem, jen císaři k vůli to nevyznávám!“ Tou řečí se dalo pět z těch velmožů oklamati, i slíbili, že se tak zachovají; ale tři odpověděli rázně: „Kdo se za Krista stydí před lidmi, za toho se Kristus bude styděti před Otcem nebeským; my toho neučiníme!“ Král odpadlík, bez toho stíhán výčitkami svědomí, propustil všecky. Jižby se byl zpamatoval ze svého odpadlictví, kdyby zlý Sifioye jako záhubný rádce nebyl po boku stál. Ten štval, hrozil hněvem císařovým, a nešťastný Michal poslechl opět. Vydal rozkaz, že onino tři velmoži pro svou stálost v křesťanské víře mají i s rodinami svými býti za živa upáleni. Slavná jejich jména zasluhují pro úctu oznámena býti na křesťanskou památku; jsoutě:

Adrian Takafati Mondo, jeho manželka Johanna, dcera Magdaléna dvacet roků stará a slibem panenství Bohu zasvěcená; syn Jakub, jedenáct roků stár.

Leo Fajuxida Suguyemon a manželka jeho Martha.

Leo Taxendomi Kayemon a syn Pavel. Manželka a dcera byly vedeny do vyhnanství; ale manželka odtud utekla a k manželi do žaláře přišla, tvrdíc před úřadem, že jest tak dobře křesťanka jako manžel její, že jí tudíž smrt ohně tak dobře patří, jako jemu. Nicméně řeč její platna nebyla.

Pověst o takovém příkazu a uvěznění osmi urozených křesťanů se roznesla po celé zemi. Jesuité poslali jednoho kněze svého řádu, aby i s nebezpečenstvím života se hleděl dostati do žaláře, a tam aby zajatých křesťanů potěšil, důvěry dodal, že s milostí Boží dosáhnou koruny mučenické. I zdařila se mu ta výprava. Všecko křesťanstvo vůkol zdvihlo se pak jako jeden muž, kdo jen mohl, strojil se do Arima, v zastupech přicházeli, chtíce býti svědky, i bude-li jim toho dopřáno, účastníky mučenické smrti. Počet jejich se páčil na 20.000; bojácný král se strachoval, co z toho povstane, nemá-li se proti nim vyslati vojsko, avšak křesťané mu vzkázali, že žádnou vzpouru neobmýšlejí, že přicházejí beze zbraně; toliko svatou víru svou že chtějí slavně osvědčiti. —

To se dovědělo oněch pět pánů, kteříž z přílišné povolnosti ku králi slíbili tajiti svou víru v Krista Pána; svědomí jejich nyní procitlo, čtyři z nich se zpamatovali. Hledali kněze, aby především ve svátosti pokání shladili vinu svou, ale — kněze nedostali. Byl tam sice missionář, avšak žádný křesťan jim o něm pověditi nechtěl, boje se zrády. Ubozí pánové odprošovali tedy celý ten zástup přišlých křesťanů za své dané pohoršení, žalovali na sebe u samých úřadů pohanských, žádajíce u páterů býti s oněmi třemi hrdinami, avšak ani té milosti nedosáhli. Lítost jejich byla bolestná, an svou bázlivostí připravili se o takovou slavnou, věčnou korunu!

Dne 7. října 1613 byl věznům v žaláři ohlášen ortel, že pro křesťanskou víru budou za živa upáleni, a ještě téhož dne že se ortel má vykonati. Věznové padli na kolena, díky činíce Bohu, že jich za oběť zápalnou přijmouti ráčil; dva missionáři přišli hned do žaláře, vyslyšeli jejich zpovědi a podali velebnou Svátost oltářní. Pohané byli tak zaraženi, že v tom nic nebránili, ano ti dva kněží byli by doprovodili mučeníky až na popraviště, kdyby křesťané tomu sami nebyli bránili, opatrně varujíce se všeho zbytečného nebezpečenství.

Missionáři tedy místo sebe ustanovili starosty bratrstva „mučenické smrti,“ kteříž starostové za nejvyšší čest si to pokládali, že nastávající mučeníky v hodinku smrti smějí posilniti k vítěznému setrvání, a snad i zemříti s nimi! Nad jiné vynikal starosta jeden, jmenem Kašpar, na jehož moudrost a neohroženou povahu se missionáři ve všem spoléhali.

Píšou letopisy japonské církve, že tam nebylo nikdy tak slavné, tak krásně spořádaného processí, jako ono, které vyprovázelo mučeníky na popravu. Starostové rozdělili veškeren národ na zástupy, asi polovice jich kráčela před mučeníky druhá polovice za nimi; šlo se řadami po šesti v nejvzornějším pořádku; při východu zpívali loretanské litanie, pak se modlili růženec, zpívali i litanie o všech Svatých. Křesťané ze samého města Arima, — a těch bylo ke dvadceti tisícům — nesli hořící svíce v rukou, křesťané z venkova, jichž bylo přes dvadcet tisíc, drželi svaté růžence, někteří k tomu zvláště vybraní nesli věnce, na znamení vítězného věnce v nebesích, který svaté mučeníky čeká. U prostřed kráčeli mučeníci, ruce měli na zad svázané, jediný malý Jakub nebyl svázán. On se hned a snažně hlásil po vazbě, až když mu drábové řekli, že se jim provazů nedostalo, se utišil. Mužové byli odění v roucha bílá, ženské též v bílá, ale dle japonského způsobu samým stříbrem vyšívaná;

s nebeskou útěchou konali svou poslední cestu. Pohanů zástup nepřehledný se díval a s podivením ano s příkladnou úctou bral podíl na této křesťanské slávě.

A což odpadlík Michal? Pro hanbu se ukrýval doma a bál se, jakoby hory na něj padati měly. — Jeden jediný odpadlík, a takovou záhubu způsobil! On býval také křesťan, i mohl podnes státi ve sboru křesťanův, jsa ctěn a milován ode všech mohl spolu s nimi radostným srdcem sloužiti Bohu, všickni by se za něj, za krále svého byli modlili; a teď — byl odpadlíkem! zapřel Krista Pána, smrtelnými hříchy škvrnil svědomí, trýznil křesťany, na smrt je odsoudil! — On se vymlouval: „vždyť já v srdci jsem pořád křesťanem, jen veřejně to nejevím!“ A tato výmluva bojácné duše kam ho svrhla? Jsi-li v srdci křesťanem, vyznej to a nestyď se za svého Boha. Když se onen padouch jedenkráte dal zaplést v osidla zlých rádců, více jim odolati nedovedl! Na darmo mu domlouvali hodní křesťané, na darmo se k němu odvážili missionáři, které dříve jako vlastní otce ctíval; on byl ustrašen, dnem a nocí každou chvíli ho děsila myšlénka: pro mne už jest nebe ztraceno! — Osm nevinných křesťanů odsoudil na smrt. Ti se radostně ubírají, pro korunu velekrásnou; on však si doma zoufá! Kdo byl šťastnější?

Průvod mučeníků se v přemilém pořádku bral na popravu; na cestě již někteří pobožní křesťané stříhali tajně ze šatů mučeníkův, aby z nich svaté ostatky na památku měli; ale starostové to zakázali. Cesta byla daleká, chlapec byl žalářem a předešlými mukami vysílen, že sotva mohl dále. S radostí se nabízeli mužové, že jej ponesou. Chlapec odpověděl: „Jen pojdme pěšky; Kristus Pán se na horu Kalvarii nevezl, ani ho nenesli v pohovce; On šel na svých vlastních nohou, a těžký kříž si nesl; a já přec nemám žádný kříž. Namáhejme se s Ním, tam na věčnosti bude krásné, dlouhé odpočinutí.“ — Přišli k vodě. Jeden z mládenců vzal chlapce, a přenesl jej přes vodu, i rád by byl to sladké břímě nesl dále, ale chlapec nedal.

Zdaleka spatřili popraviště; křesťané zplakali při tomto strašném pohledu, nejvíce nad tímto nevinným dítětem, že takovou smrtí musí zemříti. Ale chlapec opět je těšil, řka: „Proč pak pláčete? jakou příčinu na mně máte? což mi mého štěstí nepřejete? jen pojďte s radostí, vždyť já jdu také rád!“ Uznávali všickni, že Duch svatý osvítil pachole.

Přišli na popraviště; byloť naschvál tak strašně ustrojeno, že hrůza až bylo naň se podívati; úlisní nepřátelé očekávali, že snad některý z mučeníků při tom hrozném pohledu přece Krista zapře, aneb že aspoň druzí křesťané se ustraší. U prostřed byla vystavena dřevěná chatrč na osmi dřevěných kůlech, k nimž měli mučeníci býti uvázáni a se vším i s chatrčí spáleni. Na tři střevíce opodál stály hranice dříví a pařezů, které se však měly zapáliti ze strany druhé, tak aby oheň jen pomalu k mučeníkům se přiblížil, a trápení déle trvalo. Ještě dále za hranicemi byl postaven plot, aby zástupu bránil, a pak kolem plotu rozestaveno vojsko. Ale křesťané se tak chytře postavili, že vytiskli vojsko. Křesťané s města Arima drželi rozsvícené svíce, druzí křesťané drželi svaté růžence v rukou na veřejné svědectví, že tu samou svatou křesťanskou víru vyznávají; pohané byli podivením uchváceni. — Mučenící vkročili do ohrady. Kdo nám popiše city jejich! Tu byl otec, matka, synáček a panenská dcera; tu manžel se svou manželkou, tam otec se svým synem; každý z nich šel k svému kůlu, klekli a s úctou si ho políbili. — Katané jich počali k sloupům vázati. Tu jeden z mučeníků, Leo Kayemon tajně se vyhnul katanům, vystoupil na střechu chatrče a pokynul rukou převelikému zástupu. Všecko utichne, křesťané

a pohané mlčí s utajeným dechem. Leo věda, že síla pohanů jest přítomna mezi křesťany, počal řeč, napřed pohanům, pak křesťanům:

„Bratři moji! vizte, jen milost Pána Ježíše sílí duši naši. Před sebou tu vidíme hranice a oheň, který nás ztráví, a hledíme na to beze strachu; dobřeť vědouce, že těla naše na popel spálená někdy opět vstanou neporušená, a duše naše že nyní ze života smrtelného přejdou v život nesmrtelný. V tu chvíli tedy, kde mám umříti, dosvědčuji před Vámi, že v jediné víře křesťanské může člověk spasení dojíti. Pakli ji nepřijmete, uvržení budete do pekla, kdežto v ohni neuhasitelném hořeti budete! — Vy pak kteříž jste upřímní služebníci Pána Ježíše Krista, setrvejte stále v té víře, nedejte se ustrašiti pohledem našeho trápení. Krátké jest trápení a pomine, odměna bude veliká, bude věčná! Vy nám budete za svědky, že umíráme pro jedinou víru Ježíše Krista . . .“ Chtěl sice mluviti ještě dále, ale takový se strhnul křik, že nebylo slova slyšeti. Křesťané přisvědčovali radostně, pohané plakali a prosili za víru křesťanskou, na místě žeby chtěli zemříti s těmito svatými mučeníky.

Na to sstoupil Leo, tento hrdinský křesťan se střechy, postavil se ku svému kůlu a dal se přivázati. V tomž okamžení se nad křesťanským zástupem rozvinul veliký prapor, na něm byl vyobrazen Pán Ježíš kterak k sloupu přivázán. Jesuité to byli tak zařídili, že, až budou mučeníci ke kůlům uvázáni, na jejich potěšení a posilu má prapor jim hlásati, že P. Ježíš trpěl podobně! Neohrožený starosta Kašpar držel prapor vzhůru o volal: „Ejhle bratři! vizte Pána Ježíše! také Ježíš jest k sloupu uvázán! Z lásky k Němu umírejte! Pán Ježíš s nebe na vás patří, jak ho následujete; osmerou korunu drží v rukou Svých, čeká, že vám ji na hlavu postaví. Setrvejte u víře, srdnatě umřete za Toho, který za nás umřel!“

Oheň praskal; křesťané klečeli vůkol u modlitbě, jedni říkali Věřím v Boha, druzí vzývali Marii Pannu. Jak viděli, že se oheň chytá mučeníků, spínali křesťané ruce a hlasem velikým, hlasem zajisté k nebi volajícím křičeli: „Ježíš! Maria! Bože, smiluj se!“ Mučeníci tu stáli s tváří radostnou. Leo Kayeman měl oči ustavičně k nebi obrácené, ani na chvílku je neodvrátil; on shořel první; Leo Suguyemon, vida, že začíná hořeti, vykřikl svatá slova: „Ježíš Maria!“ s takovou silou, že celý zástup ho slyšel; ihned také sklesnul. — U malého chlapce Jakuba uhořely provazy. Jak to zpozoroval, uskočil od kůlu, a běžel ku své předrahé matce. Matka měla provazy také již opáleny, objímala dítě své a těšila ho: „synáčku, podívej se k nebi; říkej slova: „Ježíš Maria!“ Chlapec je třikráte vyřknul, padnul na zem k nohám matčiným a matka v tom samém okamžení klesla na něj. Shořeli spolu. — Avšak jednání její dcery Magdalény zasluhuje památku věčnou. Když byla již na půl upálená a provazy shořeli, zdvihla žhavé uhlí a vložila si ho na hlavu, jakožto věnec neporušeného panenství, jimž se byla Pánu Ježíši zaslíbila; i tak zkonavši odebrala se přečistá duše její k Pánu Ježíši, aby věčně věkův s Ním přebývala, okrášlena dvojím věncem, panenským a mučenickým. Po ní zemřel otec její Adrian, pak mládenec Pavel a Martha manželka Suguyemonova; všech osm svatých oběti. —

Aj! jak krásná jest naše víra, jak milost Pána Ježíše zná u víře síliti! a my bysme se báli, a pro tu samou svatou víru ničehož nedělali? Důtka tato není důtka moje, jsout to slova letopisů oné japonské církve, kteréž tuto vykládám. Kolik jest křesťanů, kteří zahodivše víru svou, volí oheň věčný; což pak někdy řeknou při posledním soudu, až tam spatří svaté mučeníky, toho chlapečka, tu outlou dívku, onoho jinocha, manžele a manželky, kteří za tutéž svatou víru se dali upáliti? Onino Japonové budou soudci našimi, že u víře jsme bázlivi a netečni!

Jakmile svatí mučeníci byli dokonali zápas svůj, vrhlo se všecko, křesťané i pohané, na pohořeliště a hledali pozůstatky svatých vítězů. Ani vojsko ani katané nebránili; starostové sami to zapověděli. Svatá těla byla s úctou vyzdvižena, svým časem pak přenešena do jesuitského chrámu v Nankasakách. Osm mučeníků shořelo, na tisíce pohanů nastoupilo v křesťanském náboženství na jejich místo. — Tamnější biskup nařídil přísné vyšetřování života a smrti těchto mučeníků, pro jakou příčinu byli odpraveni a jak se při smrti chovali, aby takové zápisy byly po ruce pro případ ten, kdyby mučeníci budoucím časem za svaté měli býti prohlášeni.

Císař Daifu-sama, vida skvělé výsledky takového pronásledování a neohroženost křesťanů, počal ochabovati v ukrutnosti své; až po jeho smrti císař Xogun II. nejkrutší to nepřítel křesťanů vládu nastoupil. Křesťanská víra z novu zapovězena, na každého missionáře, jakmile by byl zastihnut, vyrčen trest smrti, každý, kdoby kněze přechoval, i všickni, kteří jsou v tom domě a v desíti sousedných domech, měli propadnouti smrti. Tím se roznítila slavná horlivost křesťanův. S podivením bylo viděti, za jakou čest si to pokládali, chovati křesťanského kněze pod střechou svou; ale z druhé strany, jak opatrně si missionáři počínali, aby žádný dům neuvedli v nesnáze. Ze mnohých japonských přípisů onoho věku dva toliko tuto uvedeme. Jeden missionář píše:

„Já jsem zavřen ve tmě, a když se modlím breviář, stoupím ke dveřím, abych skrze skulinu drobet světla dostal. Moje bouda jest slaměná, na vlhké půdě postavena; dostal jsem z toho tak silné píchání po straně, že jsem ani státi ani ležeti nemohl. Můj hostinný pán se o mně nesvěřil ani čeládce ani vlastním dětem, aby se to nevyzradilo. Musím-li někam ke službám božím jíti, vycházím jen v noci, když byli domácí usnuli, a mnohdykráte jest mi běžeti až do svítání. Za takové nesnáze mi uděluje Bůh radosti duševné, ano i tělo mé sílí; bývalť jsem nemocen, teď jsem však úplně zdráv.“ — Jiný přípis máme od jedné domácí paní.

Když v Meaku vypuklo silné pronásledování, povídalo se, že jesuitský řád odtud na čas povolá missionáře nazpět, aby domácí lidé proto neměli žádných nesnází. Avšak jedna křesťanská rodina svého missionáře pustiti nechtěla; slyšme jaký list domácí paní napsala představeným řádu toho:

„Psalo se nám, že prý máme našeho velebného Otce odeslati do Nankasak; ale můj muž Ichinokami povídá, že ho nedá; že prý má u nás všecko tak zařízeno, že ho nenajdou, ať si ho tyranové jak chtějí hledají. U nás nenajdou nic. Můj muž tedy povídá že velebného Otce podrží u nás. Když nepřátelé naši ho usilují nalézti, my se vynasnažíme, ho skrýti. A kdyby předce nějakou zrádou měl býti prozrazen; pak se splní naše touha, že za svou svatou víru umřeme se svým duchovním Otcem. My s ním rádi půjdeme na smrt, vždyť se tím Bohu za oběť přineseme. — Velebný Pane! kdybyste ho mermocí chtěli od nás vzíti, vězte, že my se mermocí budem brániti. Neb pakli v Meaku jest nebezpečenství, což v Nankasakách není také? Nikde nebude náš milý Páter tak jist, jako u nás!“ —

V Nankasakách byl křesťan, Dominik Jiří, rodem z Portugallie, nedávno ženatý s Alžbětou Fernandez. Na den bl. Ignatia, 31. července 1618 se jim narodil chlapeček, kterému na křtu svatém dali jméno Ignatius; P. Spinola ho křtil. Oba manželé byli bohabojní lidé, rádi u sebe v onom hrozném pronásledování kněze skrývali; P. Spinola u nich mnohokráte útulek nalezl.

Toho času se na P. Spinolovi pozorovalo, že se mu něco neobyčejného musilo přihoditi. Svoje církevní hodinky — které od svého vysvěcení byl kleče konával, — modlil se zdlouhavě, při mši svaté býval jako u vytržení, ve svých rozpravách

rád připomínal smrt. Jednou k sobě zavolal katechistu, (jsou to křesťané nekněží, kteříž missionářům slouží na pomoc, pohany a děti připravují na katechismus, přisluhují při mši sv. a p.), dal mu škatulku s obrázky, řka: „Tyto obrázky dáš potom našim páterům;“ pak mu dal dva růžence; „jeden dáš potom svému bratru, druhý dáš své sestře; ten bílý klobouk bude tvůj; budeš míti památku po mně.“ Katechista, vyrozuměv řeči té podivil se a pravil:

„Otče můj, vždyť já bych rád umřel s Tebou!“

„Jak Pán Bůh chce,“ odpověděl P. Spinola; „ale tobě se nestane nic!“ —

Katechista tu rozmluvu sdělil druhým křesťanům, kteříž z toho soudili, že hodina smrti mu byla asi od Boha zjevena a že se snad již blíží.

Po dvou dnech, na den sv. Lucie, 14. pros. 1618 byl P. Spinola u nadřečeného Dominika Jiřího přes noc, jeden fráter byl s ním. V noci se mu zdálo, že se zloději dobývají do domu; procitne a pozná, že to byl pouhý sen; nemoha pak více usnouti, vstal a modlil se. V tom slyší hřmot za dveřmi, dvéře se vypáčí, drábové vrazí do komnaty. P. Spinola a fr. Ambrož Fernandez, i domácí pán, jeho manželka i to útlé dítě byli zajati všickni. Drabové jim hodili provaze kolem krku, svázali ruce a nohy, tak že máze krví zalité až do smrti zůstaly. Před soudem vyznal hned, aby jiní nebyli skrze to trýzněni, že on jest ten jesuita, kterého hledají, fráter vyznal též, byli tedy od druhých odděleni, i posláni do žaláře do Omura, an druzí byli podrženi v Nankasakách.

Na chvílku opět opustíme P. Spinolu, jelikož výborné jednání křesťana Dominika Jiřího mlčením pominouti nesmíme. V žaláři Nankasackém bylo již více missionářů zavřeno; život, který tam vedli, byl život svatý, tak že svým časem v tom samém žaláři šest a osmdesát pohanů se obrátilo na víru křesťanskou. Ráno konali rozjímání na celou hodinu, potom říkali opět na hodinu rozličné ústní modlitby; přes den konali nějakou práci, neb četli a psali; večerní modlitby trvaly zase hodinu. Každý pátek prodloužili modlení na pět hodin, ke cti pěti ran Krista Pána; každý pak měsíc konali čtyriceti-hodinnou pobožnost na ten úmysl, aby Bůh udělil statečnosti jak křesťanům tak kněžím. Když nový guvernér byl do Nankasak přišel, povolal pět křesťanů k soudu svému. Byli to:

Leonard Kimura, fráter z tovaryšstva Ježíšova, Dominik Jiří, o němž právě nám řeč jest, Ondřej Murayame Tokua, Jan Joxide Xoun, Kosina z Korey.

Dominika se soudce tázal, zdali přechovával jakéhos jesuitu Spinolu v domě svém? Vězeň odpověděl: „Z jaké příčiny se tážeš? Vždyť víš, že jsem proto byl minulého roku zavřen.“ Soudce jej hned na tu odpověď odsoudil na smrt ohně. Dominik zvolal radostně: „Ortel takový jest mi dražší, než kdyby mi někdo celé japonské císařství byl daroval!“

Všech pět křesťanů bylo druhý den, 28. listopadu 1619 upáleno. Všickni umřeli s takovou statečností, jako jsme svrchu při osmy svatých mučenících byli viděli. —

P. Spinola a F. Fernandez byli přivezeni do Omura, a nesoudili jinače, než že budou uvrženi mezi zloděje a zákeřníky; i obětovali svůj úmysl Pánu Ježíši, který za nás mezi zločince připočten býti ráčil. U pohledu žaláře začal P. Spinola hlasem radostným zpívati: „Te Deum laudamus, Te Dominum confitemur!“*) a hle, ze žaláře sborem hlasů mnohých se odpovídá: „Te aeternum Patrem omnis terra

*) Bože chválíme Tebe, Pane moc tvou velebíme!

veneratur.“*) Dvéře se otevrou, P. Spinola vkročí, všickni věznové, bylo jich ke třiceti, vstanou jako jeden muž, aby společně dozpívali svatou píseň. Nebyli to zločinci, nýbrž sami křesťané, kněží a nekněží, ze řádu sv. Františka, sv. Dominika, jesuité a jiní křesťané, všickni pro svatou víru zavřeni.

Ach jaký to byl žalář! Naše obrazotvornost si to sotva představiti dovede! nad každá muka byl krutější, tím bolestnější, že stud jejich urážel. Nepralo se na ně, neumývali se; celé roky se nepřevlíkali, neřád je žral, a jiné bolestné úkory snášeli, které vypsati nelze. Žalář vlastně nebyl než plot pod chatrnou střechou, kůly plotu byly tak daleko od sebe, že by prst snadno prostrčil. Jaká to musila býti zima v studené krajině, kdežto věznové byli na půl nazí. Místo bylo tak těsné, že na jednoho nepřipadlo než půl třetí píde; v noci nemohli leže odpočívati, ale střídali se, když jedni leželi, druzí stáli. Hladu trpěli až hrůza, i vody se jim jen v nejskromnější míře podávalo. Žalář byl takovou ďábelskou ukrutností ustrojen, že sám P. Spinola píše: „Kdybysme se měli říditi podle své vlastní vůle, a neřídili se dle prozřetedlnosti božské; jedenkaždý z nás vězňů by volil raději na ohni pomalu upálenu býti, nežli tuto hanbu a hrůzu snášeti. Zde se trápili čtyry celé roky! Někteří to ovšem nevydrželi, tak F. Fernandez, který spolu s P. Spinolou byl zajat, v žaláři zemřel 7. června 1620. Mučeníci se jako bratří milovali, až na dva, nedávno pokřtěné Japony, jenž svou netrpělivostí druhým zármutek působili. Těšilať je naděje, že brzy do nebe přijdou. P. Spinola jednou píše:

„Konečně přišla hodina má, jasně poznávám vůli Boží, a Jeho dobrota mi důvěry dodává, že ze žaláře nevyjdu, než aby mne do nebe poslali. I proto útěchou oplývám pro tuto krásnou milost, která mi udělena byla, a doufám, že nastane přeblažená hodina mého odchodu. Ach kýžby se Bohu líbilo, že bych odtud nevyšel než buď na smrt, buď na svobodné hlásání evangelia. O můj velebný Otče! jak štědře mi Bůh zaplatil všecky mé práce tím, že mi milost udělil, pro lásku k Němu býti v žaláři! Můj velebný Otče! jak to sladká a rozkošná věc, pro Krista trpěti! Vřeleji to zakouším od té doby, co jsem do tohoto žaláře přišel.“

Roznesla se pověst, a snad strážníci sami ji vězňům sdělili, že prý budou vyvedeni na koráby, a do Evropy zasláni nazpět. Hrozně se zprávy té P. Spinola a druzí věznové ulekli až v jednom tajném dopisu obdrženého z venkova od rektora z Nankasak se dočetli zprávy, že snad předce budou odpraveni. Jaký tato zpráva vyvedla u všech vězňů účinek, poznáváme z listu, kterým P. Spinola byl odpověděl:

„Velikou útěchou mne naplnila novina, kterou jste mi byl sdělil; ale mnohem lepší jest, co někdo z úst samého Gonrokui byl slyšel, že totiž v budoucím měsíci říjnu za živa budeme ohněm upáleni. Ach! kýžby ta zpráva pravdiva byla! Můj nejmilejší Páter! až budu na kůlu uvázán, až budu pro Krista ohněm pálen, jaká to bude blaženosť má! Já sice vím, že takové milosti hoden nejsem, ale není mne tajno, že milosrdenství Boží jest neskončeno!“

V žaláři nezapomněl na svoje přátele, které byl doma ve vlasti zanechal. Jedno psaní, které byl svému strýci, Maximilianu Spinolovi poslal, se nám zachovalo, a takový spanilý duch v něm vane, žeby člověk myslil, že tu svatý apoštol Pavel ze žaláře mluví k prvním křesťanům:

„Mám radost, že se splnila žádost moje, a že jsem nalezl, co jsem z takových dalekých krajin hledat přišel, totiž žalář a okovy, kterých si vážím nade všecky

*) Tebe Otce věčného, veškerá zem oslavuje.

důstojnosti světa. Kterak pak Bůh mezi jinými tak svatými lidmi mohl zvoliti mne, že mám dosáhnouti slávy mučenictví! Milosrdenství Boží to bylo, které mnohdy uděluje hříšníkům, čeho jiným, svatým, neudílí. — Radujte se se mnou přátelé moji, že se mi dostalo cti, býti vězněm Ježíše Krista, můj žalář ceňte výše, než důstojnost našeho rodu, a jeho bohatství a urozenost; proste Boha, ať z vězení nevycházím nikam, než na kříž neb na hranici. Ach zpomínejte často na nestálost života a nejistotu smrti; nic vás z toho nemine. O kýžby jste zakusili radosti, které Bůh uděluje dušem, jež Mu slouží a pro Něho trpí. Vy byste poznali, že radovánky, jaké svět slibuje, nejsou než mámení. Já pravím: radovánky, které svět slibuje, neb ty, které dává, duši neukojí, protože v Bohu jediném ukojena býti může. Co mne se týče, začal jsem býti učeníkem Ježíše Krista od té chvíle, co pro lásku k Němu v žaláři se nacházím, kdežto mnoho snáším. Ale to vám pravím, že zrovna tenkráte, když jsem hladem omdléval, Bůh mne takovou sladkou útěchou posilnil, že jsem hojně byl odměněn za to všecko, co jsem pro Něho byl vykonal. I kdybych ještě mnoho roků v tomto žaláři měl vytrvat, bude se mi to zdáti krátkou chvílí, jelikož vroucně žádám, trpěti za Toho, který službu naši tak hojně splácí.“

Omura, v žaláři dne 28. února 1621.

Váš Karlo, který pro Ježíše Krista jest vězen.

Avšak s odpravou pořád odkládáno, pohané by je raději byli tajně umořili; již panovaly více méně ustavičné nemoci mezi nimi, P. Spinola byl za čtyry roky několikráte zaopatřen svátostmi umírajících. V pokoře své se obával, že snad jeho hříchy jsou toho příčina, že ortel smrti pořád nepřichází, i obával se tudíž, že snad ještě déle bude Boha urážeti. Až v jeho posledním listu v. P. provincialovi čteme, jaké zprávy se jim dostalo, a s jakým citem ji byli vyslechli. List ten jest ze dne 26. srpna 1622:

„Včera s obzvláštním vztekem mimo nadání vrazili strážníci do žaláře, i myslili jsme dle obdržené zprávy, že nás pobíjou neb do Nankasak odvezou; ale brzy jsme poznali, že nás přišli jen počítat. Doslechli jsme o šťastném konci těch, kteří z Manily byli přišli, i doufám, že my také brzy v ohni shoříme. Přichystáni jsme s milostí boží na každý případ, očekávajíce tu šťastnou hodinu. Udiven stojím nad tou nesmírnou dobrotou a láskou Boží, že svého nejnehodnějšího služebníka ráčil poctíti takovou milostí, jako jest: život dáti z Jeho lásky a pro Jeho jméno. Ani se oné myšlenky zbaviti nemohu, bych neužil slov svatého apoštola: „Není na tom kdo chce, ani na tom, kdo běží, ale na Bohu, jenž se smilovává.*) Z toho se domýšlím, že pro mše svaté od Vás a od jiných Páterů obětované mi ta milost udělena byla, a tudíž na Vaši přímluvu doufám s pomocí boží a bl. Panny Marie, že obdržím tolik síly na těle a na duši, že podniknou poslední zápas tak, jak sluší na pravého syna tovaryšstva Ježíšova.“ —

„Posléze Vám velebný Otče dnes dávám s Pánem Bohem, padám k nohoum Vaším, prosím za odpuštění veškeré viny své a nejvíce, že jsem tak málo pokročil při tolikerém přesvatém prostředku k dokonalosti, jakého se mi v žaláři poskytovalo a prosím ještě za požehnání Vaše. Všecky naše kněze a frátery co nejsrdečněji objímám, i prosím, aby se mnou děkovali velebnosti božské za takovou velikou milosť; aby mi vyprosili stálosť až do konce, ať jsem z poslední nemoci své ještě tuze slabý, tak, že sotva na nohou státi mohu. Až, jak doufám, vejdu v nebeský

*) Řím 9, 24.

Jerusalem, na věky nezapomenu na Vás, velebný Otče, ani na provincii řádu, kteréž jsem tolik povinen.“ —

Váš Karlo, pro jméno Ježíš na smrt odsouzený.

Prošlo několik dní, po nichž byl v žaláři ohlášen rozkaz Gonrokui-ho guvernéra v Nankasakách, že pětadvacet věznů ze žaláře Omuranského bude vyvedeno na smrt; osm věznů že tam ostane, jelikož nebyli chyceni v Nankasakách. Tu se tedy loučili; bratrsky se objímali, přezpívali několik žalmů, jakkoli pro pláč mnohokráte zastaviti musili; — s Pánem Bohem vycházeli ze žaláře, byl právě pátek, památka umučení Páně. Vezli je po lodi do Nangaja, kdež je vsadili na koně, vedle každého jel voják vězně drže na provaze uvázaného. Našemu P. Spinolovi vždycky dávali již v žaláři jakousi přednost, jak věznové tak vojáci, nyní jej též posadili na prvního koně. Přes noc zůstali v Urakamu, kde k nim ráno přicházeli křesťané, ale nebyli připuštěni jenom tři, jeden z těch byl katechista P. Spinoly.

Druhý den — v sobotu — je vedli na popravní místo. Bylo asi hodinu cesty od Urakama vzdáleno, a jakkoli se křesťané o nastávajícím mučenictví nebyli až toho dne dověděli, nicméně na třicet tisíc křesťanů stálo na cestě, kudy vedeni byli vězňové, pohany v to ani nepočítajíc. Křesťané klekali cestou, prosíce tyto nastávající mučeníky za požehnání.

„Děti, nebojte se,“ pravili mučeníci, „s nebe vám pomůžem, s boží milostí tam doufáme přijíti. Až do smrti setrvejte u víře, které jsme vás učili, doufejte v Boha, On svou víru neopustí.“

Když přišli na popraviště, pozdravili to svaté místo; neb právě zde byli před 25 roky první missionáři ukřižováni (viz str. 12). Stálo tam zaraženo 24 kolů, každý vězen přivázán na svůj kůl; divno, že P. Spinolovi se opět dostal první kůl.

S odpravou se čekalo na jiných třicet křesťanů, kteřížto byli větším dílem pánové a paní a děti jejich proto na smrt odsouzeni, že missionáře kněze přechovávali. Ti měli býti odpraveni mečem. Asi za hodinu je přivedli, všickni byli oblečeni ve sváteční roucho. Tento dvojí svatý zástup stál proti sobě, s radostnou úctou se pozdravili, vojsko je ihned obstoupilo. U prostřed stál skvostný pavlan pro Xukendayna, prvního to úředního Gonrokui-ho.

Vůkol zavládlo hluboké ticho; P. Spinola počal zpívati a druzí mučeníci zpívali s ním 116. žalm: „Chvalte Hospodina všickni národové,“ aby umírajíce čest a slávu vzdali trojjedinému Bohu; a aj! všecken zástup lidu vůkol jim ve zpěvu odpovídal s takovou nadšeností, s takovou krásou, jakoby kůrové andělští s nimi byli spojili svaté zpěvy své.

Zpěv umlknul, P. Spinola začal řeč ku přítomným pohanům:

„Vizte ochotnost naši, jak se chystáme k nejukrutnější smrti; snadnoť poznáte z toho všeho, zdali křesťanští missionáři do Japonie přišli, aby se tu zmocnili vlády; aneb, zdali je spíše nevedla touha, otevříti vám cestu k nebi, k němuž jediné křesťanské náboženství vede. Netoužíť pokora křesťanská po bohatství a po důstojnostech, z lásky k Bohu jimi pohrdá a nohama šlape. Nežádáme než duší vašich a spasení vašeho! Poznávejte Boha ku spasení svému, plňte zákon Jeho; křesťané vás o tom poučí! — My teď s milostí Boží dokonáváme život svůj; po těchto krátkých mukách doufáme slávu věčně trvající. Nešťastní jste všickni vy, jenž kráčíte cestou, kterouž se do věčné smrti vrháte. Až nás usmrtíte v počtu sebe větším, přijdou jiní kazatelé kteříž Japonům přinesou víru pravou. Naše smrt je sem vyzve, nezastraší je; ano taková jest prozřetedlnost božská, že za jednoho z nás vyvstane sto jiných odvážných

a statečných missionářů svatého evandělia, kteří za šťastny se budou pokládati, že svůj život a krev svou pro Krista mohou dáti. Aj vizte vy sami! jakou statečnost Pán Ježíš svým vojínům uděluje.“

Tak promluviv k pohanům oslovil i přítomné křesťany, chválil víru jejich a vyzýval slovy tak vzácnými, že snad nikdy dříve tak byl neřečnil.

Katané tasili meče, aby hlavy sťali třiceti křesťanům, kteří byli missionáře pohostinně přijali. Mučeníci ticho čekali. Z jejich řady se ozve hlas, volá P. Spinolu. P. Spinola pohledne, a uzří manželku odpraveného Dominika Jiřího, — před čtyrmi roky byl v jejich domě zajat, ona za to má býti usmrcena. Missionář se ulekl, neveda, s jakou myslí, snad že se zoufáním ona tu smrt přijímá. Ale tvář její byla celá radostná, roucho na sobě měla sváteční, důkaz že na cestu k nebesům nakročila ráda. Ale co bude z dítěte, z chlapečka, jejž před 4 roky byl pokřtil? „Alžběto,“ zvolal s jakousi starostí P. Spinola, „kde pak jest tvůj chlapec? kde jest malý Ignát?“

„Velebný Pane! on jest zde se mnou, já ho mám u sebe, těší se, že se mnou zemře!“ Chlapeček stál tak vedle ní, že ho P. Spinola neviděl. „Dítě moje,“ pravila matka dále, „podívej se na velebného Otce, on tě křtil, on ti nebe otevřel; pros ho ještě naposled za svaté požehnání.“

Chlapeček poklekl, sepjal ručičky, nevinné dítě, outlý mučeník tu klečel, ne jinače, než jako andělé v nebesích klečí před trůnem božím; P. Spinola zdaleka jej žehnal! Mezi lidem u křesťanů i pohanů se při tom pohledu strhnul takový pláč, takový křik, že úředník Xukendayno se obával pobouření a přikázal pospíšiti s odpravou.

Katané začali stínati. První byla Marie, vdova po Ondřeji Tokuan, jenžto již dříve byl mučenickou smrt pro Krista podstoupil. Oči všeho zástupu byly obráceny na čtyrleté dítě, malého Ignatia. On tu klečel vedle své svaté matky, ani sebou nehnul, ani barvy nezměnil. Padne druhá, padne třetí hlava, krev stříká, chlapec jest pokojný. Čtvrtá jest milá matka jeho. Chlapeček s ní oka nespouští. „Ježíš! Maria!“ zvolá křesťanská máti, skloní hlavu, — kat jí hlavu srazí, hlava padne dítěti k nohoum. Dítě vysloví svaté jména: „Ježíš! Maria!“ shrne si košilku na krku, sepne ručičky, skloní hlavu, — hrobové ticho panuje vůkol; třesoucí rukou kat setne hlavu; — andělské dítě jest spolu mučeníkem. Podivným způsobem — praví japonské letopisy — padla hlava chlapcova ku hlavě své hodné svaté matky! V tom samém okamžení se nebe otevřelo, v tom samém okamžení kůrové andělští uvedli matku s dítětem v průvodu umučeného otce ke trůnu nejsvětější Trojice Boží, aby tam obdrželi rodiče i andělské dítě jejich koruny vítězné, jímž se i v samých nebesích málo která koruna rovná.*)

Třicet jich bylo sťato, a pro větší hrůzu krvavé hlavy na kopích nabodeny a postaveny vproti věznům, kterým hrozila smrt ohně.

Po celou tu chvíli byl P. Spinola velmi smutný, i v tu chvíli, kde hrdinské dítě a svatá matka tak krásně umírali, zůstal P. Spinola smuten, tvář jeho se nevyjasnila. — Katané rozdělávali oheň, zapálili hranici. (Bylať hranice na 25 pídí daleko od mučeníkův, aby z takové dálky pomalu se pekli a dlouho se trápili.)

*) Zdaliž smím vyzvati na pobožnou úctu blahoslaveného otce, blahoslavené matky a takového dítěte? Po mnohých zázracích je náš nynější sv. Otec papež Pius IX. prohlásil za blahoslavené v onom slavném sboru biskupů z celého světa dne 7. července 1867. Jest tedy dovoleno a schváleno, tuto blahoslavenou rodinu vzývati za přímluvu, ctíti jejich obrazy neb ostatky. Zdaliž v rodinách našich by se nemohla zvelebiti úcta k této blahoslavené rodině?

P. Spinola začal opět mluviti, ale již nemluvil hlasem tak rázným, jako první řeč byl konal: „My teď budeme trpěti," pravil; „nedivte se, kdyby někdo z nás klesal z nedostatečnosti lidské; víte, že mučení ohně hrozně bolí. Bůh nás posilni, abychom statně zemřeli za tu víru, kterou jsme vám hlásali!" — Oheň hoří, P. Spinola dokonává svou truchlivou řeč; za chvílku se odtrhnou dva vězňové od kůlu, u kterého uvázáni byli, běží k soudci, prosí za slitování, že odpadávají od víry křesťanské! P. Spinola a všickni spolubratří mučeníci zblednou při tomto bolestném divadlu; zástup křesťanův i pohanův, před chvílí utěšen krásným chováním útlého dítěte se rozhněvá na tyto padouchy, soudce, ačkoli sám pohan, se rozmrzí a přikazuje ty dva ničemy hoditi do ohně. Tam hořeli zrádcové; umírajíc zapírali Krista Pána a vzývali pohanské bohy Xaka a Amida do poslední chvíle. Ach těch bídných zrádcův! A kdo to byl? Ti samí dva to byli, kteří již v žaláři byli dávali pohoršení svou netrpělivostí a spůrným jednáním! — Ještě nebylo dosti; již třetí nemoha snésti hrozné trápení, skočí od kůlu, jde k soudci. Učiní málo kroků, přijde ku sťatému tělu své svaté manželky, kteráž před chvílkou byla za sv. víru neohrožené zemřela; vězeň se zarazí, vrátí se na místo a stále setrvá až do vítězné smrti. On svou chybu napravil.

Teď se tváře P Spinoly vyjasnila radostí blaženou; zármutek přestal; byla to hodina, jakou asi P. Ježíš sám byl zakoušel, když na hoře olivetské hrůzou až krví se potil; volaje: „Smutná jest duše má až k smrti!" Zármutek přešel, s útěchou nebeskou čekal nyní svoje rozloučení; dvě hodiny již prošly, kdež on a mučeníci všickni za živa se pekli při vzdáleném ohni: všickni z lásky k Pánu Ježíši trpěli rádi, a jak svých křesťanů byli učili, tak sami vzývali nejsvětější jména: Ježíš! Maria! — Tu vyletěl oharek z hořící hranice a padl P. Spinolovi na prsa; šaty se chytily, vyslovil ještě jednou přesvatá jména, a duše jeho spanilá se vynesla k nebesům!

On umřel první ze soudruhů svých; z druhých 21 mučeníků umíral jeden po druhém, všickni umírali radostně, Šebestian Kimura, též jesuita umřel poslední, úplné tři hodiny vydržel to strašlivé trápení.

Oheň uhasíval. Křesťané a pohané tu pořáde stáli, žádajíce něco míti ze svatých ostatků; ale vojáci nepřipustili nikoho, nýbrž vykopali hlubokou jámu, naházeli tam svatá těla všech 52 mučeníků, i oharky dříví a kůlů, na nichž byli uvázani a zasypali; ano shrabali popel i s prstí a zavezli daleko na moře, a tam vysypali.

Slavná tato mučenická smrt se udála v sobotu před jmenem Panny Marie, dne 10. září 1622.

Jména těch, kteří sťati byli:

1. Marie, vdova po mučeníku Ondřeji Tokuanovi. 2. Jan, z III. řádu sv. Dominika. 3. Jan Ciugoga, jesuita.*) 4. Alžběta Fernandez, manželka mučeníka Dominika Georgi-ho. 5. Ignacius, chlapeček její, 4 roky stár. 6. Apollonie, vdova. 7. Frater Thomas, ze řádu sv. Dominika. 8. Anežka, vdova po mučeníku Kosmovi. 9. Marina, vdova. 10. Maria, manželka Antonína Korey-ho, který v týž den byl upálen. 11. Jan, jejich syn, 12 let stár. 12. Petr, jejich syn, 3 roky stár. 13. Marie, vdova po Janu Xunovi, mučeníku. 14. Dominika, vdova. 15. Magdaléna, vdova po Antoninu Sangovi, mučeníku. 16. Maria, manželka Pavla, který v týž samý den byl upálen. 17. Kateřina. 18. Thekla, manželka Pavla

*) Měl býti upálen; ale že se nedostávalo jednoho kůlu, sťali ho.

z Nangaixi. 19. Petr její syn, 7 roků stár. 20. Dominik Nakavo, syn Matěje, mučeníka. 21. Petr Motoiurna, syn Jana, mučeníka; 5 roků stár. 22. Bartoloměj Kavano. 23. Dominik Jamanda. 24. Damian. 25. Michael, syn jeho, 5 roků stár. 26. Tomáš. 27. Klement. 28. Antonín, syn jeho, 3 roky stár. 29. Rufa. 30. Klara, vdova po jednom mučeníku.

Jména těch, kteří byli upáleni.

Ze řádu sv. Dominika:

31. Pater František Morales. 32. P. Alfons de Mena. 33. P. Angelus Ferrié. 34. P. Josephus. 35. P. Hiacynth Orfanelli. 36. Frater Alexius, rodilý Japon.

Ze řádu sv. Františka:

37. P. Petrus de Avila. 38. P. Richardus a S. Anna. 39. F. Leo. 40. F. Vincentius.

Jesuité:

41. P. Karel Spinola. 42. P. Sebastian Kimura. 43. F. Petrus Sampo. 44. F. Gonsalvus Fusai. 45. F. Thomas Akafoxi. 46. F. Michael Xumpu. 47. F. Antonín Xiuni. 48. F. Ludvig Kavara.

Světští křesťané upáleni:

49. Antonín de Korey. 50. Lucie Irtites, japonka. 41. Pavel, japon. 52. Antonín Sanga, katechista.

Snad bychom myslili, že po takovém příkladu hrozném se ustrašili missionáři anebo křesťané. Neustrašili! noví missionáři přišli, a křesťané je rádi do svých domů brali, doufajíce, že s nima za svatou víru umřou!

4. Missionář jesuita mučeník; missionář jesuita zrádce.

Marcellus Mastrilli narodil se ve Vlaších r. 1603; otec jeho byl hrabě Jarolím Mastrilli, matka Beatrix Caracciolo. Již co chlapec útlého věku tuhý život vedl, spával na holé zemi, mrskal se, drátěným pasem se přepásával a tuhé posty konával. Již v dětinském věku byl tak pobožný, že prosíval bratrů a domlouval domácím svým, aby se společně modlili hodinky Panny Marie. Takové začátky okazovaly na něco neobyčejného pro život budoucí. V životě tom uvidíme nevýslovnou moc svatých patronů. Katolická církev má svoje svaté dědice v nebesích, každý národ, každá země, každá obec i rodina má svého nebeského zástupce. Tento svatý dědic miluje svůj národ, tím vřeleji ho miluje, čím horlivěji národ jej ctí; dobře národu, který své svaté dědice zbožně ctí, neštěstí národa, když se dá bohaprázdným příkladem od svých nebeských dědičů odtrhnouti. Oni nebešťané vědí dobře o svém národu, pomáhají mu, chrání jej v nebezpečenství; oni konali, pokud v tomto smrtelném životě chodili, činy veliké nyní, když na nebe jsou povýšeni měla by jejich mocnost býti skromnější? Odstup to; tím mocnější jsou nyní, čím jest nebe nad zemi povýšenější. Moudrost jejich jest moudrost nebeská, světlem božím ozářená; znajít co národu jejich jest ku spáse! — Když si již vážíme mužů národa milovných a jejich přízně si hledíme, proč nectíme muže ony, kteří moci nebeské požívají? Dobře známe, jak otcové naši ctívali dědice svaté, světili jejich svátky, konali jejich poutě, prosili za jejich ochranu: proč my tak málo dbáme? Zdali časové naši jsou příznivější než bývali předešlí? My se bojíme uraziti člověka na zemi mocného, a oněch nebeských světců urážíme i mlčíme, když si rouhačové posměch z nich dělají. Takových rouhačů se ostýcháme? Kdožpak bude vzácnější, takový rouhač, neb svatí patronové v nebi? Nyní jest čas, kde úcta svatých dědičů má vzkvětati, obce ať se toho ujmou!

Marcellus Mastrilli, jsa 14 roků stár, žádal vstoupiti do tovaryšstva Ježíšova; ale rodiče ho přemluvili že nešel, a od té doby v jakousi vlažnost upadal. Tu si zlámal nohu. U svých náramných bolestech oplakával svou neposlušnost k povolání Bohem danému, a jak mile se pozdravil, více si brániti nedal; do tovaryšstva byl přijat, a vstoupil r. 1618.

Již v noviciatě myslíval na missii do Japonie a P. generala o ni prosil. Bylo to onoho roku, kde P. Spinola a jiní mnozí jesuité byli pro svatou víru zajati, někteří již v neslýchaných mukách zemřeli aneb v žalářích na smrt čekali; jesuité v Evropě o tom mezi sebou rozprávěli, a nejvýtečnější mužové za tu missii prosili. Mastrilli povolení ku své vroucné žádosti nedostal, ale proto nepřestal tím úpěnlivěji k Bohu za tu milost prositi. Dostalo se mu růžence zhotoveného ze dřeva kůlu, na němž jeden missionář byl upálen; na tom růženci se nyní modlíval, a byl tak jist svou nadějí, že jednou, jda s druhými novici mimo muže jenž brousil meč, se zastavil, spolunovicům okazoval meč, dokládaje: „takový bude meč, kterým mi bude hlava sťata.“ — Ale představení dovolení nedali, nýbrž po dokonaných studiích, jej odeslali do jednoho konviktu za préfekta. V úřadě tom velmi rád se študenty rozprávěl o japonské missii, študenti za to rádi poslouchali zajímavé zprávy, které mladistvou mysl nejenom baví ale i šlechtí.

Již by snad představení byli povolili jeho snažným prosbám; ale rodiče bránili, domlouvali, aby syn jejich nebyl poslán do Japonie, odkudž ty nejhroznější zprávy se dotvrzovaly, spíše aby ho doma ve vlasti nechali, kde může mnoho působiti dobrého. Mastrilli náš zase prosil úpěnlivě, na tisíc psaní napsal k P. generálovi, k rodičům a k jiným představeným, tak až se mu zrovna řeklo: nikam že nepůjde, aby byl zticha.

Zatím otec umřel, bratr byl živ v manželstvu bezdětném; tudíž příbuzní ze všech stran domlouvali Marcellovi, aby ze řádu vystoupil, protože prý nejsa knězem, ještě by mohl do stavu manželského vstoupiti. Marcellus odmrštil takovou odpadlickou radu, a novým zvláštním slibem se Bohu zavázal, že chce až do smrti v tovaryšstvu Ježíšově setrvati. Byl pak za kněze vysvěcen, ale patnácte roků trvaje již v řádě, žádnou naději neviděl, jakby dosáhl dovolení ku missii japonské.

Roku 1633 se konala v Neapoli velká slavnost ke cti nepoškvrněného početí Panny Marie; vystaveny oltáře jako o Božím Těle, okrášleny domy, vybudovány vítězné brány a. p. Že P. Mastrilli takovým okrasám dobře rozuměl, byl požádán do královského paláce, aby tam příslušné práce řídil, když palác krášlili, i také když po slavnosti okrasy sundávali. Tesař stál na řebříku, sundávaje nejvyšší koberec, i volal na P. Mastrilli-ho aby mu něco ze země podal. P. Mastrilli se pro to sehne, v tom vypadne tesaři kladivo z ruky a padne Mastrillovi na hlavu, na pravý spánek tak, že omráčen k zemi klesne. Že nějaká žíla musila býti poškozena, soudili lékáři ze zimnice, kterou brzy dostal; rozboleli jej oči, naříkal na hrozné bolení hlavy tolik, až počal rozumu pozbývati. — Lékaři čekali na jedenadvadcátý den, jakou krisi přivede, povoláno k tomu dni i jiných, nejvýtečnějších lékařů, a všickni vyznali jedním hlasem, že smrt jest jista. Nemocný nejedl ničehož, i měl ústa tak zatatá, že mu je nějakým strojem musili násilně otevříti, jen aby se mu něco polévky vlilo.

Nemocný se zdál bez paměti, jako bez sebe; ale v duši jeho se děly věci veliké. Přicházel k němu muž, oděn v bílé roucho, kříž na prsou, v jedné ruce držel poutnickou hůl, v druhé hromničku, a ptal se jednou Mastrilla: „Copak bys raději chtěl, umříti neb živu býti? chceš ráději to? neb to? (okazoval při tom na hromničku a poutnickou hůl). Nemocný odpověděl: „Já jsem spokojen, co Bůh chtíti ráčí!“

Příchozího muže žádný jiný neviděl ani neslyšel, leč jediný nemocný; a tak se dělo po několik dní. Když ale onen cizinec se pokaždé tázal: co by Mastrillus raději chtěl, osmělil se Mastrillus a ptal se příchozího muže: „Pověz ty mi také jednou, co jest Bohu milejší, moje smrt nebo pouť?“ Cizinci zdála se odpověď ta líbiti, ale řekl, že posud mluviti nesmí.

Podobných výjevů se událo více, ale zatím nemocný ustavičně chřadl; proto ustanovili se na tom že jej svatými svátostmi zaopatří. Podivno, když přišlo k sv. zpovědi, nemocný sám od sebe otevřel ústa a snadno se zpovídal; ano i prosil, by k němu přišel P. provincial že mu něco má říci. Když tento přišel, prosil nemocný za dovolení na missii do Japonie. Provincial, vida blízkou smrt jeho, přislíbil mu, aby ho nezarmoutil, že pakli se pozdraví, přijde na missii. Nemocný prosil dále, aby mu dovolil by z toho učiniti směl slib. I k tomu přivolil provincial a sám ten slib od něho na místě přijal; nemocný mluvil lehko; než jak dořekl poslední slovo slibu, zavřela se opět ústa, tak že mu nemohli podati velebnou Svátost, nýbrž toliko poslední pomazání mu udělili. Bylo to k večeru dne 2. ledna 1634. Nemocného to trápilo, že musí býti bez svatého přijímání, i žádal tedy za obrázek sv. Františka Xaveria; an se domýšlel, že sv. František mu vyprosí milost, aby mohl ústa otevříti a velebnou Svátost přijmouti. Dali mu obrázek a některé svaté ostatky Františka Xav., nemocný je líbal a vroucnou touhou na ústa a na krk přikládaje, prosil svatého Františka, aby svou mocí velikou mu ústa otevřel. Celou noc trávil nemocný tiše, až nenadále pokynul knězi, jenž u něho bděl, aby přišel k posteli.

„Páter! Svatý tu byl,“ praví nemocný, „a povídal mi, že pozejtří budu sloužiti mši svatou!“

„Bratříčku, kde pak budete sloužiti mši svatou,“ odpověděl kněz, „na zemi nebo snad v nebi?“

„To já nevím,“ v rozpacích dí nemocný, „Svatý jen povídal, že budu sloužiti mši svatou, ale kde? to neřekl!“

Když se rozednívalo, žádal nemocný za svaté přijímání, an prý může ústa otevříti. Ovšem již mohl pootevříti ústa, nicméně se obávali přílišného otoku, že nebude moci velebnou Svátost pozříti, zkusili tedy napřed s jinou nesvěcenou hostii, a když tu bez obtíže pozřel, udělili mu i velebnou Svátost, kterou též beze vší obtíže přijal.

Celý den na to ztrávil jako v ustavičném zápasu; když slunce zapadalo, zdálo se, že umírá, dalo se jak v řádu jest obyčej znamení zvonem, všickni spoluoudové tovaryšstva se sešli, aby vykonali modlitby umírajících. Nemocný šeptá, že přichází František Xaverský, nad míru krásný a milostný; i prosil aby v pokoji všickni utichli; že prý dobře neslyší, co Svatý mluví. — Znamenali všickni, že šeptem s někým rozpráví, ale co? nerozuměli, až on později sám vše vyložil. Přišel totiž sv. František ve světlé záři tak přívětivý, že člověk na tomto světě ani býti tak nemůže, i tázal se:

„Což tedy Marcelle, co raději chceš, umříti neb do Indie?“

„Já jsem spokojen s tím, co Bohu bude milejší.“

„Máš toho paměť, že jsi včera učinil páteru provincialovi slib, pakli ti Bůh život dá, že půjdeš na indickou missii?“

„Mám.“

„Dobře tedy; obnovíš svůj slib, já budu říkat napřed, říkej po mně.“

Posavad znamenali všickni kolem postele, že s někým mluví, ale žádný nerozuměl; až když začal říkati slib, rozuměli všickni. Byltě slib doslovně tento:

„Všemohoucí věčný Bože! já Marcellus Mastrillus, ačkoli božského pohledu tvého veskrz nehoden, nicméně spoléhaje na tvou neskončenou dobrotu a milosrdenství Tvé a roznícen žádostí Tobě sloužiti, slibuji před nejsvětější Pannou Marií a před tebou, svatý Otče Františku Xaverie a před celým nebeským dvorem Božské Velebnosti Tvé chudobu, čistotu a poslušnost ustavičnou v tovaryšstvu Ježíšovu, a zvláště apoštolskou missii indickou, kterou jsem včera podobně slíbil před svým páterem provincialem; i slibuji do toho tovaryšstva vstoupiti, abych v něm život na vždy trávil, všemu vyrozumívaje ve smyslu ústavy toho samého tovaryšstva a rozkazů, které svatý Otec František Xaverius o indických missiích vydal. Pro tvou tedy nesmírnou dobrotu a milost, pro krev Jesu Krista a pro zásluhy svatého Otce Františka Xaveria snažně prosím, abys tuto zápalnou oběť a tento slib ode mne učiněný za vůni líbeznou připustil a jak jsi žádati, obětovati a příslíbiti daroval, tak i splniti a krev vyliti z lásky k Tobě, hojnou milost uděliti račiž.“*) Svatý slib byl učiněn!

„Teď jsi zdráv,“ pravil František; „na poděkování políbíš svaté rány Kristovy.“ Mastrillus poslechl, a líbal křížek.

„Máš tu moje ostatky?“

„Mám, jsou zde pod polštářem.“

„Dobře. Máš zde ostatky svatého kříže?“

„Mám je též.“

„Vezmi je a polož na bolavé místo.“

Mastrillus vzal ostatky svatého kříže a přikládal na bolavý spánek pravé strany, kam bylo tenkráte kladivo udeřilo.

„Sem ne,“ pravil František; a sám vlastní rukou vedl Mastrillovu ruku do týla; „zde byla tvá nemoc; ale teď budeš zdráv. Říkej po mně:“

„S Pánem Bohem dávám rodičům, našemu domu, přátelům, vlasti, a všemu co by mé indické missii mohlo v cestě státi, a zasvěcuji se docela na spásu duší v Indii, před sv. Otcem Františkem Xaveriem, mým Otcem!“

Tato dvě poslední slova byl Mastrillus sám ze svého přidal, sv. František se tomu usmál, a pravil: „buď vždycky dobré a veselé mysli a každý den tu modlitbičku opakuj.“ Svatý zmizel; — a nemocný byl zdráv, rána byla zahojena, on snadno mluvil, všecka bolest se ztratila.

„Ale milý Páter,“ pravil ku knězi, který měl dohlídku nad nemocnými; „to mám hlad, dejte mi jíst!“

Nevědouce, co to všecko bude, šli pro jídlo. — „Pomodlete se zatím modlitbu k svatému Františku.“ Všickni klekli, modlili se z knížek modlitbu; a když přišli ke slovům: „Oroduj za nás svatý Františku Xaverský!“ odpověděl Mastrillus: „Abych byl hoden učiněn zaslíbení Tvých,“ a slova ta musili po druhé a po třetí opakovati.

Zatím přinesli jídlo, čekali s ouzkostí, co asi nemocný s tím bude dělati. Frater krájel maso na drobounké kousky; „ach frater,“ pravil nemocný, „jen se o mne nestarejte, však já to dobře sním.“ Vzal to, a se vší chutí jedl!

*) Tato modlitba jest obyčejná formule slibů, jak se v řádu tovaryšstva Ježíšova od každého skládají, toliko jest přidán zvláštní slib o missii indické; jejížto část byla missie japonská, která se zde ovšem rozumí.

Všickni se dají do křiku, celý dům se sběhne, položí onen obrázek na čistý polštářiček a pokleknou a s radostným srdcem se modlí „Te Deum laudamus! Bože tebe chválíme!“ P. Mastrillus vstane s postele, projde několikráte světnici, klekne před obrazem a jest zdráv a silen, jakoby nikdy nebyl stonal. Když modlitba byla skončena, kázal P. rektor všem odejíti ze světnice, sám se šťastným Mastrillem zůstal. Ten musil vyprávěti všechen příběh, i všecko obšírně napsati.

Jakkoli již bylo pozdě na večer, přece se o tom dověděli v jednom domě a z toho se po celém městě roznesla rychlá zpráva, že známý nemocný P. Mastrillus byl zázračně uzdraven a zítra že bude sloužiti mši svatou. Sotva se kostel otevřel, byl již plný lidu, oltář sv. Františka Xaveria byl na spěch okrášlen, P. Mastrillus v nejpěknějším ornátu vychází ze sakristie, kráčí silným krokem, není na něm žádnou slabost ani žádnou bledou barvu znáti, k oltáři sv. Františka, a pobožně mši svatou slouží dne 4. ledna 1634.

Ach! měltě sv. František Xaverský důležitou příčinu, že takovým zázračným způsobem jednal. Byltě S. František sám jesuita, vřelou láskou miloval svůj řád, jak jen dobrý syn milovati může matku svou; týž sv. František Xaverský byl také sám původce missie japonské, kdež napotom jesuité spolubratři jeho tak blahodárně působili; až jeden — neslýchaná to věc byla před tím a neslýchaná potom navždy zůstala; — až jeden se stal zrádcem svaté víry křesťanské, byl to missionář, kněz, jesuita, z toho samého řádu co František Xaverius. Ten svatý apoštol to v nebi viděl a ihned u trůnu Božího vymohl, že shladí tuto ohyzdnou škvrnu s křesťanské církve, s Japonie, s milého řádu tovavyšstva Ježíšova. — Zrádce ten byl jesuita, P. Christof Fereira.

Zuřilo toho času, nejvíce od roku 1630—1633, pronásledování křesťanů, že o podobném nebylo ještě nikdy slýcháno ve světě, ani za samých prvních dob křesťanské víry. Křesťané tamní nemyslili jinače, než že se blíží čas posledního soudu, a pohanský císař Xogun že býti nemůže než sám antikrist. Vymyšleny muky, že jest hrůza až o nich poslouchati, a co při tom nejzáhubnějšího, trápení to vždycky trvalo mnoho dní po sobě, tak že kdo první, druhý, třetí i čtvrtý den obstál, na pátý neb pozdější den již byl zesláblý, nadějí klesl a přemožen ustoupil. V prvním zápalu vydrží křesťan a pokud úplná síla tělem i duší vládne, setrvá velebě Pána Boha svého; i jeden druhému srdce dodává; ale síla lidská má svoje meze, na šestý, sedmý, osmý den ochabuje srdatnost i těch nejupřímnějších křesťanů. Ach! nepotupujme za to těch padlých spolubratrů svých; my, pravím, kteříž to pro každé slovíčko jsme bojácni, každého posměváčka se hrozíme!

Taková muka k. př. byla, že jednou sedm křesťanů až pod páždí zakopali do země a dřevěnou pilou jim řezali krk. Ale neuřízli ho, nýbrž po několika řezech pilu vytáhli, do krvavé rány nasypali soli, a tak první den počali ve tři rozličné časy řezat, druhý den dvakrát, třetí den dvakrát, pátý den dvakrát, šestý den — to vydržel jen jeden, šest jich odpadlo; sedmý den posledně skonal nesmrtedlný vítěz, Tomáš Kichibroye jest jméno jeho. Křesťané k němu přišli, i tázali se jej, zdalí bolesti cítí? „Ach bolí mne to, bolí tuze, odpověděl, ale bude na krátce, přijdu za to do nebe!“ Ten vydržel statečně; — z druhých šesti odpadlíků se jedna žena zbláznila, dvě byly propuštěny a tři křesťané se vrátili, vyznali, že jsou křesťané a zemřeli jako mučeníci! —

Jiné, právě ďábelské pronásledování se strojilo hodným křesťanským rodičům. Rodičům samým totiž neudělali nic, nechali je v pohodlí, jen se musili dívati, jak trápili

jejich útlé dítky, a děti ty trýznili tak, že z toho až hrůza šla; k. př.: dítěti sedřeli kůži na ruce, a vsypali na ni žhavé uhlí. Ubohé dítě, jakou trpělo bolest! Kdyby otec neb matka byli mučeni spolu, nebylo by to tak strašné; víme, jak otec i matka, slavní mučeníci, domlouvali dítkám: „Dítě jen chvílku ještě setrvej, přideš za to do nebe!“ a vydrželi to, však, kde rodiče sami netrpíce, jenom se dívati musili na strašné bolesti dítěte svého; to zlomilo srdce jejich, rodiče klesli a s nimi i dítě.

Jiné trápení bylo mučidlo jámy. Nám se zdá, že poprava na šibenici jest poprava těžká, ale což jest to proti japonské jámě! Byla ustrojena šibenice a pod ní vykopali jámu. Mučeníka uvázali za nohy, vytáhli na šibenici a po hlavě spustili do jámy buď až po pas neb až na kolena neb kotníky, jámu pak prknem zahradili. Vypravují mučeníci, trápení toto že bylo hrozné a nevyslovitelné. Přední byla strašná ouzkost, která se duše zmocnila. Krev se hnala dolů do hlavy; aby je pak hned v první chvíli nezalila, byli mučeníci provazy po celém těle z tuha svázani; nicméně po krůpějích se spouštěla ústama, nosem, ušima a očima, mučeníci si ji setříti nemohli, protože měli ruce svázané; vnitřnosti se jim zvrátily, i byla prý to bolest, jakoby někdo žily z těla trhal aneb střeva nožem řezal; — a to trvalo tři dni, pět dní, sedm dní, i také devět dní!

Na mučidlo jámy byl také P. Christof Fereira odsouzen. Byltě to missionář jesuita, 60 roků stár, z nichžto 20 roků na japonské missii byl strávil, když pro křesťanskou víru byl zajat a na onu smrt jámy odsouzen. Dlouhá byla první hodina v těch mukách nelidských, ale ztrávil ji mužně; druhá a třetí hodina mu plynula bez útěchy v bolestech strašných, ve čtvrtou hodinu počal slábnouti, a pátou hodinu již nemohl vydržeti. On dal znamení, lekaři jej odvázali, a — stal se neštastným, zlopověstným odpadlíkem a hanbou křesťanské víry a řádu tovaryšstva Ježíšova! — — Nešťastný člověk, co to udělal! Než — nechtějme jej souditi, kdož by se nebál své vlastní slabosti? — Nešťastný Fereira byl pak hned propuštěn na svobodu, ano povýšen prý na úřady; ale — co mu to bylo platno?

Ani se vlastně neví, jak si napotom počínal; jedni pravili že odpadl jen na oko, a v srdci zůstal křesťanem, jiní tomu upírali; na které straně pravda byla, sotva se již rozhodne. Tolik jest jisto, že úpad jeho po celé Japonii ohromný zármutek způsobil, jesuité na missiích indických a všecken řád po Evropě to bolestně nesli. Sv. František Xaverský, zakladatel a patron missie v Japonii, s nelíbostí nesl takovou zrádu a v nebi se přimlouval, aby někdo jiný umřel za nešťastného Fereiru a tím šerednou škvrnu shladil. Nyní porozumíme, proč právě v ten samý čas kladivo udeřilo P. Marcella Mastrilla, který pro svůj nevinný a svatý život již tenkráte byl znám; porozumíme, proč se mu sv. František zjevil a poutnickou hůl nabízel, a se jej tázal, zdali by chtěl svou krev vyliti za Krista Pána; a když nemocný Páter na vše byl volný, tu sv. František na něm slavný slib žádal a jakmile svatým slibem se zavázal, na okamžení jej uzdravil. P. Marcellus Mastrillus nebyl od sv. Františka pro žádnou jinou příčinu do Japonie poslán než aby podstoupil smrt, které zrádný Fereira se byl vyhnul.

Po oné slavné mši svaté u oltáře sv. Františka žádal P. Mastrillus u svých představených znovu za dovolení, aby směl do Japonie, které nyní ovšem ihned obdržel.

Před svým odchodem byl připuštěn k svatému Otci, tenkráte papeži Urbanu VIII., jehož apoštolské požehnání obdržel; rozžehnal se s milou vlastí svou a dne 28. dubna 1634 dal se na svou dalekou cestu. Že zázračné uzdravení jeho bylo rozhlášeno, všude jej zdržovali, zejmena španělský král a královna s ním chtěli

mluviti. Královna s pomocí jiných urozených paní začala vyšívati nový ornát nesmírně drahý pro S. Františka Xav., aby P. Mastrillus, až do města Goa přijde, dal nový ornát S. Františku do rakve a starý z rakve aby královně poslal do Madridu, že s druhými paními jej budou ctíti za svaté ostatky. An to bylo ke cti svého svatého Otce, milerád P. Mastrillus počkal. Sedl pak s jinými missionáři na moře a po bouřlivé plavbě dorazili 8. prosince 1635 do Goy. Pomlčím o jeho slavném uvítání tamtéž; toť pro něj žádné ceny nemělo, on spěchal ku hrobu svého svatého „Poutníka,“ jak Františka Xav. nazýval a neustále ve dne v noci na modlitbách tam trval. Psal odtud do Evropy ku svému strýci, P. Gabrielu Mastrillovi, který též byl jesuita; se spanilou upřímností líčí své pocity a praví v listu tom: „Milý Otče! jak hodnému Pánu to sloužíme! Ačkoli mám takové bídy a hříchy na sobě, přec mi velebnost božská k mému zahanbení dodává nových plamenů, nových vroucích žádostí a vřelejších myšlenek. Konečně ani nevím, kam se dáti. Svatý hrob mého milého Otce na se upoutal srdce mé; Japonie ho žádá také, i má je míti. Nebude v Japonii žádné mučírny, že bych k ní neběžel a tam neodpočíval. Nebude katana, že bych mu život nepodával, nebude sekery, že bych pod ní krku svého nepodložil; nebude tam řetězů, okovů, žalářů, prací a strastí, že by netoužilo po nich srdce mé. Zkrátka, tělo mé jest v Goy, srdce však na části rozděleno.“

Zde na hrobě svém sdělil sv. František našemu missionáři, že pro žádnou jinou příčinu do Japonie nejde, než aby nahradil zrádu nešťastnébo Fereiry; jak do Japonie přijde, že hned bude zajat a usmrcen, žádnou missionářskou práci nekonaje. Mastrillus o tom píše v listu v. Páteru Evangelistovi de Gattis od hrobu sv. Františka, který přípis takto zavírá:

„Já doufám v Boha, jakožto původce všeho požehnání a v ochranu svého patrona sv. Františka, že dříve než velebnost Vaše tento můj přípis obdrží, již budu státi na bojišti a čekati na přístup do ráje. Modlete se za Marcella!“

Byl mu — u přítomnosti příslušné komise — otevřen hrob, aby uviděl tělo svého drahého patrona a v nový královský ornát je oblekl. Šátek, který měl sv. František za krkem, a který byl ukrvácen, — si směl vziti pro sebe a za to dal přípis do ruky světce. P. Mastrillus se k tomu účelu pořezal na prsou a krví svou onen přípis napsal v tato slova:

„Svatému apoštolu Indií přípis a přísaha věčná. Marcellus František Mastrillus.“

„Svatý můj Poutníku, drahý Otče, milý Učiteli a všecko mé dobro! Ve Vlaších jsem opustil celý svět, abych přišel uctit tyto svaté ostatky Tvé. Na rukojmě Ti zde dávám srdce své. Já se loučím, abych po tvých šlepějích šel do Japonie. Já se Ti docela zasvěcuji v oběť zápalnou, za syna, za služebníka, za otroka. Já ti zanechávám toto psaní, mou krví psané, na důkaz lásky, a jakožto věčný úpis, který mi někdy okážeš a vytkneš na den soudu a kterým se zavazuji, že co nejvíce mohu chci šetřiti a následovati tvého svatého života ve všem a na vždy, a tak Ti přísahám. Jediné prosím, abys mi ku splnění dopomáhal svou nejštědřejší milostí a udělil mi onu smrt, kterou si tolik žádal v Japonii. Tobě poroučím soudruhy svoje, přátele, příbuzné, známé, nepřátele a svět celý. Otče můj drahý, drahý, drahý; měj srdce moje a můj úpis, dej milost, to všecko splniti. V Goanském domu řeholním, v devět hodin na večer, 11. března 1636. Měj se dobře Otče drahý, Tebe pro Tebe opouštím.“

Tělo sv. Františka bylo ještě čerstvé, levá ruka na prsou položena (pravice až po rameno byla dříve do Říma převezena) v rouchu kněžském, spanilou vůni vydávajíc. Obličej podlouhlý, barva přičernalá, vlasy a brada hezky dlouhé a našedivělé, oči otevřené, v pohledu majíc něco spanilého a velebného.

P. Mastrillus čekal až do měsíce dubna na koráb, kterýby jej dále za cílem žádoucím vezl. Před odchodem z Goy napsal několik listů, věda, že jsou to listy poslední, rozloučil se s přátely světskými a duchovními. Jakkoli čtení jich by zajímavé bylo, vypustiti je musíme. V měsíci dubnu 1636 se také rozloučil se svým svatým Františkem a dal se na moře. Ale tam jej bouře a války tak zdržovaly, že prošel více jak rok, než Japonii spatřil; času toho použil k tomu, aby naučil a vycvičil se v japonské řeči.

Nebyli daleko Japonie, když největší obtíže nastala, jak se totiž do Japonie vpraviti. Břehy všecky byly ve dne v noci střeženy; který cizinec se odvážil vystoupiti, propadal smrti a spolu všickni, kteří jej přivezli neb s ním na lodi byli. Byly již uplynuly čtyry roky, co nešťastný Fereira byl odpadl, povídalo se, že bývalí missionáři všickni jsou pobiti, z nových, kteří se tam odvážili, že nevnikl ani jeden, že tedy nikoho nebude, kdo by ubohého odpadlíka Fereiru ku pokání přivedl. Tu se P. Mastrillus svěřil kapitánovi, který byl hodný, bohabojný člověk, že mu sv. František Xaverský nařídil do Japonie se odvážiti, aby bude-li pak možná, Fereiru napravil, aneb, nebude-li možná, aby za něj aspoň umřel. — Kapitán, seznav v tom rozkaz sv. Františka, kterého vždycky ctíval, odvážil se, stůj to život vlastní, P. Mastrilla vpraviti na břeh. Dal tajně zhotoviti lodičku, zrovna takovou, jakých Japonové na pobřeží mořském užívají. Měl pak na korábu jednoho dobrého veslaře, který pro nějakou odvážnou neposlušnost byl spoután, i čekal, že snad až na smrt bude odsouzen. Ten znal japonské břehy jako vlastní svůj domov. Kapitán mu slíbil, že mu všecka pokuta bude odpuštěna a nad to že mnoho peněz mu dá, pakli si troufá P. Mastrilla na japonské břehy dopraviti. Veslař slíbil, že tak učiní, an to již několikkráte byl vyvedl. — Bylo na korábu 7 Japonů, křesťanů, kteří v ukrutném pronásledování byli svou vlast opustili, teď však srdce nabývali a proto s P. Mastrillem se chtěli vrátiti. P. Mastrillus váhal, má-li je sebou vzíti, čili nic; avšak domněnka, že mu budou nápomocni u hledání Fereiry, rozhodla, že svolil.

Missionář vykonal ještě jednou jenerální zpověď z celého života a rozloučil se s hodným kapitánem, který pro pláč ani mluviti nemohl. Při odchodu mu dal kapitán list tohoto obsahu: „S Pánem Bohem ti dávám, duchovní otče můj, a vroucně prosím, až budeš umučen a do nebe přijdeš, nezapomínej na mne. Toto moje přítomné psaní dej, až do Japonie přijdeš, některému spolehlivému křesťanu, aby mi po tvojí smrti zaopatřil tvé mučenické tělo, že mu 6000 dukátů dám za jeho starost a kdyby se mu to zdálo málo aneb sám velké při tom měl výlohy, že dám všecko, ať si jest cokoli.“ — P. Mastrillus psaní vzal, převlékl se v japonské šaty, vstoupil tajně s oněmi japonskými křesťany do lodičky a dne 4. srpna spatřili první japonský ostrov. Tam však k zemi hned nepřistáli, nýbrž jezdili dále, až se veslařovi zdálo, že by odvážný krok se mohl učiniti. Koupili ještě jednu lodičku, veslař se svou starou lodí odejel, a naši Japonové jezdili sem tam u břehu, jakoby na kratochvíl se projížděli, v příhodnou chvíli vyskočil P. Mastrillus na břeh a Japonové, aby stráže si nevšímli, jezdili dále; když pak se domýšleli, že missionář už někde na místě bezpečném býti může, tu sami vystoupili na břeh. Nyní si jich stráže všimnuly, spozorovalyť že žádný z nich nenosí přikázané císařské znamení. Císař byl totiž přikázal, že jeden každý Japon má nositi jistý oznak pohanské modloslužby; naši však

Japonové, jsouce křesťané, takového znamení nenosili. Byli tedy zatknuti, každý soukromí u ouřadu vyslýcháni a že odpovědi jejich se nesrovnávaly, dáni na mučidlo. Bohužel — vyjímaje jednoho, Ondřeje Kotenda, který v mukách skonal, — klesli a vyzradili, že křesťanský missionář s nimi přijel. Oddělení 250 mužův vysláno za ním, i nalezli jej v lese, an se modlil. Z jeho tváře šla taková velebná důstojnost, že vojáci se ostýchali, ruku naň vložiti, až on sám, domodliv se, se jim podal řka: „Ej synové, zde mne máte, jak se líbí, mne svažte.“ Nelze vypraviti, jak šetrně jej vojáci spoutali a uctivě vedli. Dne 5. října 1637 stál ponejprv u soudu v Nankasak. Soudce se tázal, kdo jest? odkud přichází? kdo jej sem byl poslal?

„Já jsem z Evropy, z města Neapole ve Vlaších; cesta moje vedla přes Indii, přes Malaku a filipinské ostrovy. Do Japonie mne poslal sv. František Xaverský, abych nemocného císaře, pak-li jej na živě zastihnu, uzdravil a o pravdě křesťanské víry jej přesvědčil.“

„Kdo pak jest ten sv. František Xaverský?“

„To jest první kněz z tovaryšstva Ježíšova, který sem přišel, a krále z Bunga Františka a mnohé poddané jeho na křesťanskou víru obrátil.“

„Však ten již dávno umřel; kterak tě sem mohl poslati?“

„On umřel toliko životu smrtelnému, ale na věky jest živ a blažen v nebi; mně, když jsem byl od lekařů již opuštěn, se zjevil v té podobě, jak jej zde na obraze mám a na chvíli mne uzdravil.“

Soudcové si tolik zalíbili svého vězně, žeby jej rádi byli zachovali; než bázeň lidská byla při nich větší nad bázeň boží a poněvadž císařský zákon poroučel jesuity mučiti, i P. Mastrillus musil na mučidlo. Jestě toho samého dne byl mučen vodou. Děje se to pak tímto spůsobem: Položí ubohého naznak a násilně mu lejí vodu do úst tak, že celý naběhne; pak mu stoupnou na život a šlapají po něm, až všecku vodu, s krví smíchanou, vydáví. Když pak všecku zvrátil, opakují z novu, až začne omdlévati. Tu ho nechají chvilku oddechnouti a když byl přišel k sobě, mučí jej opět. Počítalo se, že hned první den na 400 mázů vody do P. Mastrilla nalili. Při těch přebolestných mukách omdlel a když k sobě přišel, řekl katanům: „Nedivte se, že jsem na mučidle omdlel a veškeré síly pozbyl. Ač nejsem žádným rozkošem zvyklý, přece bolesti cítím tak jako jiní lidé. Ale když tělo omdlévá, jest si duše dobře přítomna, mučte mne, jak se líbí.“

Zavedli jej do žaláře a připustili k němu oněch šest nešťastných Japonů, kteří jej byli zradili a v pádu smutném zapřeli křesťanskou víru. Smutné tváře jejich mluvili dosti zřejmě, tak že P. Mastrillus snadno uhodl, co se asi bylo přihodilo. Domluvil jim proto, ale slíbil, že na výslechu ničehož neřekne, coby jim škoditi mohlo; a pak je s takovou výmluvností napomínal ku pokání, že všickni vstali, vyznali srdnatě svou víru křesťanskou a všickni také za ni zemřeli.

Z novu jej zavolali soudcové, a mnohé otázky mu s hrůzou kladouce chtěli na něm zvěděti, kdo jej byl do Japonie poslal? proč přišel? Missionář odpovídal pořáde mírně, tak jak při prvním výslechu byl mluvil, i když smrtí bolestnou mu hrozili, neváhal říci: „Smrti se nebojím; vždyť jsem pro to přišel, což lepšího mne může potkati?“ — Odsoudili jej na opětné mučidlo vody, kteroužto po tři dni do něj vlévali a on s krvavým dávením zvracel tak, že třetího dne umírati počínal. Nechali jej ukrutníci se zotaviti, aby novými mukami se o něj pokusili. Byl za tou příčinou odsouzen na mučidlo jámy. Když mu nález ten oznámili, řekl: „Dobře; duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno; i toto mučidlo já za živa přestojím; neboť na

mne čeká meč, který mi hlavu uřízne a do nebe mne uvede! — Poslední noc klečel v koutečku žaláře, modle se; i viděli stráže, jakousi přejasnou záři, která jej obklopila, zavolali soudce, — viděli to všickni; ale coby to bylo, tomu nerozuměli.

Dne 14. října 1637 vyvedli jej na popraviště, na horu, která se nazývala „hora svatá," aneb „hora mučeníkův" vůbec. Po celém těle jej ztuha provazem svázali, aby krev nemohla do hlavy hnáti, spustili jej hlavou dolů až po kolena do smrtonosné jámy a za nohy uvázali na šibenici; tak ubohý visel v ustavičných smrtelných ouzkostech. Visel tiše, že strážcové se několikráte domnívali, žeby snad již mrtev byl. Hleděli za ním a volali, zdali jest živ? zdali mu něco schází? „Nic mi neschází odpověděl, než jediná sláva nebeská; nechte mne, já zde v jámě mám blaženost svou a ráj svůj. Tři dni visel, čtvrtý den se již k večeru klonil, zítra byl svátek japonský, na který nikdo nesměl býti mučen. Aby zachovali zákon, zdvíhli mučeníka, odvázali se šibenice a uznali, že má býti sťat. Bylo to ve tři hodiny odpoledne. Když mu oznámili spůsob smrti, který se ihned vykonati měl, odpověděl: „Dobře jest, vždyť já věděl, že bude má hlava sťata!"

Kleknul ochotně, sepjal ruce a najednou s jakousi přeradostnou tváří dvakráte zvolal, oči maje k nebi obrácené: „Pater mi, sancte Francisce Xaveri!" „Můj otče, sv. Františku Xaverie!" příčina toho volání známa není. Kat napřáhne meč, dvakráte sekne, ale hlavu stíti nemůže; stojí sám jako omráčen, a chtěl meč pustiti, když mu sv. mučeník přimlouval: „neboj se, ty za to nemůžeš, ty musíš poslechnouti, co soudcové přikázali!" Kat napřáhne po třetí. P. Mastrillus vzývá nejsvětější jména „Ježíš Maria!" — a na třetí ránu jest hlava sťata.

Sv. František Xaverský se v nebi zaradoval i uvítal spolubratra svého mučeníka Mastrilla; škvrna, odpadlíkem Fereirou učiněná, byla vyhlazena; slavná pověst japonské missie byla navrácena, čest Boží byla nahražena. Radoval se z té hrdinské oběti celý svět; jak se město Manila dovědělo vítězství a mučenickou smrt P. Mastrilla, zvoněno na všecky zvony a ve všech chrámech se zpívalo: „Te Deum laudamus!" S touže radostí slavilo i město Goa v Indii, Lissabon v Portugallii, Madrid ve Španělích. V Neapoli, kde jej sv. František byl na japonskou missii povolal, proměněna a zasvěcena světnička, kde byl nemocen ležel, v kapli a obraz jeho zavěšen; jméno jeho vůbec vzýváno, nejvíce na moři, za jméno svatého mučeníka, i v Římě jedná se nyní o tom, aby za svatého byl v církvi svaté vyhlášen! —

A což nešťastný odpadlík Fereira?

5. Noví missionáři mučeníci; odpadlík se dává na pokání.

„Většího milování nikdo nemá nad to, žeby život svůj (duši svou) položil kdo za přátely své." (Jan XV, 13.) Když některý křesťan byl klesnul, může jiný se obětovati za něho; nemusí ovšem ale může tu oběť Bohu podati, i může ji podati v takovém stupni, který sám volí, může podati i vlastní život. Bůh pak může, pakli moudrost Jeho uzná, takovou zástupnou oběť přijmouti, i mnohokráte již oběť takovou přijal, ano i sám na ni vyzval. Zástupná oběť lidská má svůj původ v oběti Pána Ježíše, který jsa pravý Bůh a pravý člověk v oběť se dal za člověčenstvo; křesťané pak jsou v životném spojení s Pánem Ježíšem, tudy i oni se mohou v oběť dáti za jiné. Oběť křesťanův má svou platnost, byť i neměla té nesmírné ceny, kterouž platila oběť Kristova. V takové zástupné oběti se nahradí Bohu a svatému náboženství ona čest, kterou odpadlík svou zrádou byl zrušil a Bůh mnohokráte za ni takových milostí uděluje, že týž odpadlík se dává na pokání.

Sám sv. František Xav. vyzýval P. Mastrilla, zdali-by se chtěl obětovati za odpadlíka Fereiru; P. Mastrillus dobrovolně tu oběť přinesl, za Fereiru umřel, Bohu a svatému náboženství nahradil čest. Na tom však nebylo ještě dost, Fereira setrval v nekajícnosti; proto bylo třeba nových obětí. I ty se podaly; uvidíme jaké oběti to byly, a co s Fereirou se stalo.

P. Vojtěch Męczinski se v japonských letopisech obyčejně nazývá „pater polonus;" i sám si to jméno oblíbil, jelikož Indové a Japonové snáze vyslovili „polonus" než „Męczinski." Jak po otcově tak po matčině straně patřil k vysoké polské šlechtě, anať rodina Męczinskich i rodina Głoskowskich ve válkách i v reczi pospolité byla proslynula, až Vojtěch jich v mučenickém vítězství byl nejskvělejší slávou povýšil. Moudrá prozřetedlnost božská jej od mladého věku k tomu vodila; chlapec nejraději slýchal o hrdinském počínání křesťanů za mořem, o plavbách a o horlivosti kněží missionářů. Gymnasialná studia konal na jesuitském ústavu v Lublině, a tam si řád oblíbil tak, že svou již ovdovělou matku prosil za dovolení, aby směl do tovaryšstva vstoupiti. Matka s bolnou trpkostí mu žádosti té odepřela, a chtíc mu takové myšlenky zahnati, poslala jej s bratrem Stanislavem na akademii do Krakova, kde se jesuitům nevalně přálo. Tam mu bylo uloženo studium mediciny. Avšak matka brzo umřela, pročež jeho vroucí žádosti, státi se jesuitou, nemohl nikdo více brániti; prosil tedy nyní za přijmutí a jako druhdy slavný krajan Stanislav Kostka, byl nyní i Męczinski přijat v Římě, kdež dne 13. dubna 1621 přišel do noviciatu. S tichým podivem pozorovali staří soudruhové, bývalých časů pamětníci, že mají nového sv. Stanislava Kostku v noviciatě. Męczinského pobožnost, mírná povaha, skromnost tuhé pokání, a jemná spanilá láska k P. Marii byla tak vzorná, jako druhdy při Stanislavovi.

Ještě nebyl druhý rok noviciatu dokonal, když se naskytla vábivá příležitost k tomu, aby se rozhodnul zda-li chce v tomto umrtvělém, neznámém stavu setrvati aneb ve světě věci velké a skvělé vyváděti. Jediný bratr jeho Stanislav zemřel, sestra byla provdána, novic Vojtěch se stal dědičem znamenitých statků a bohatství. Příbuzní vymohli toho na vládě, že byl domu povolán, aby osobně v dědictví se uvázal a potřebná pořízení učinil. Přišed, byl vyzýván od přátel, aby doma zůstal, v stav manželský vstoupil a takto zachoval rod, který by jinak vymřel. Vykládáno mu, jak mnoho dobrého může ve světě jakožto rozhodný katolický křesťan působiti. Avšak Vojtěch byl stálý. „Co při mně jest vůle Boží," pravil, „to vím, zda-li bych ve světě co dobrého působil, nevím; já se jedenkráte Bohu obětoval, svou oběť nazpět nevezmu!" Největší část velkého jmění odkázal zbožným ústavům, menší část na obyčejné legaty a když byl úřední listinu o tom podepsal, pravil: „Tak nemám nic více, co bych Bohu obětoval; dal jsem jmění, dám také krev svou pro sv. jméno Jeho!"

Takto překonav z lásky k Bohu veškerou lásku k statkům a do Říma se navrátiv, neustal prositi za missii japonskou; i nebylo mu dlouho na splnění žádosti té čekati.

Ještě ani nebyl dokonal svoje studie, když do Říma přišel P. Šebestian Vieira, starý to missionář z Japonie, aby mladé silné missionáře sebou do Japonie vzal, Spatřiv Męczinského, takovou důvěru k němu pojal, že zejmena o něj u P. generála žádal, a obdržev k tomu přivolení, jej za svého stálého průvodce ustanovil, který by jej na všech budoucích cestách, též i jak se předvídati dalo, v mučenické smrti provázel. Zkrátily se mu studie. Společnost mnohých a znamenitých mužů, — skoro všickni dosáhli potom mučenické koruny, — dala se na cestu. P. Vieira byl jim zkušeným

vůdcem. — V Lissaboně byl Męczinski vysvěcen na kněžství a i první mši svatou tam obětoval, když Bůh od něho požádal oběť jinou, jaké by se nikdy nebyl nadál; — ont se musil vrátiti do Polsky. Manžel jeho sestry totiž upíral platnost posledního vyřízení, činil nároky na celou onu pozůstalost, an prý tenkráte ani Vojtěch Męczinski to nebyl, který se v dědictví uvázal, nýbrž někdo jiný jemu podobný; vyřízení tedy že platné nebylo a jeho manželka nyní prý jest dědičkou. P. Vojtěch Męczinski se musil opět v Polsce stavěti a dokázati totožnost své osoby. Když přišel, ovšem jej sestra i švakr poznali a odprosili za takové spůsobené nesnáze; P. Męczinski se vší rychlostí se sice vrátil, ale v Lissaboně přece korábu nezastal; dočkal tedy, až jiný koráb do Indie pojede.

R. 1633 jej nalezáme v Indii, kde se mu dostalo zprávy té, že již nebude průvodcem P. Vieiry ani v missionářském životě ani v mučenické smrti, ant ho více mezi živými není, ale mezi blahoslavenými mučeníky již stojí před trůnem Božím. Jaké city v P. Męczinském při té zprávě povstaly, byla-li to lítost čili naděje, těžko povědeti. Poněkud to sám naznačuje ve svém dopisu ze dne 18. dubna 1635, ve kterémž praví:

„Velebný Otče! psal jsem Vám nedávno z krajů malabarských o záležitostech indických národů, jak se mi u nich vedlo, a jaké nesnáze mne zastihly. V krátkosti vylíčím příběhy další. Dnes večer se dám na koráb, pojedu do Malakky. Plavba jest sice nade všecky nejnebezpečnější, ale že ji nekonám než na jedinou slávu Boží, zasadím se o to, abych s pomocí Jeho přestál všecko. Zajisté, můj Otče, mnohé nebezpečenství smrti nám hrozí; víme však, že soužení takové převelikou slávu nám chystá, nadto zasluhuje toho Bůh, abychom my trpěli za něj, když On tolik trpěl za nás! — Byl jsem určen za průvodce P. Šebestiana Vieiry, on mne s sebou vzal z Říma, on s P. generálem jednal o mé missii, já byl ustanoven za jeho stálého společníka; a hle! on již roku minulého podstoupil veleslavné mučenictví v Japonii! Za živa z něho za dlouhou dobu trhali všecka střeva, jiné muky nad to vytrpěl a tak slavně zvítězil. — Běda mi, že jsem nebyl jeho průvodcem na cíli, když jsem měl býti průvodcem na pouti! Vinu toho nesla ona cesta do Polsky, ze které jsem se tak rychle vrátiti nemohl. Ale Bůh budiž vůdcem mým, jiné cesty budu hledati, abych když jsem nyní té žádoucí smrti nedošel, později přec ji podstoupil! Buďte velebný Otče tomu hříšníku nápomocen, který milého Ježíše svého hledá v těch prostorách oceánu, aby v mečech a v krví jej nalezl!“

V Kocinu se missionáři do Japonie určeni shromáždili, aby za svým tak milým cílem do Japonie se dali. Z opatrnosti nesedli všickni na jeden a tentýž koráb, nýbrž rozdělili se, aby, zahyne-li jeden koráb, aspoň druzí se zachovali; neb na oné nebezpečné plavbě zahynula tenkráte nejméně polovice korábů. Mezi missionáři byl onen P. Mastrillus, o němž jsme svrchu byli vyprávěli; avšak na jiném korábu než P. Męczinski. S Bohem se dali na moře a — netrvalo dlouho, jsou od protestantských Hollandanů přepadeni; koráb, na němž P. Mastrillus se vezl, unikl, však P. Męczinski a jiní jsou zajati a zdrancováni. Dovezli je na ostrov Formosa, kdež dáni jistému pánovi, aby mu stáda pásli. Zajatí a nejvíce kněží byli špatně drženi, tak že i na krátce dva missionáři z toho zemřeli.

P. Męczinski byl jak víme v Krakově studoval něco lékařství, v Indii v té vědě pokračoval, protože se missionářům výborně hodila a nyní jí skutečně nemálo potřeboval. On ošetřoval nemocné spoluvězně, hledal pro ně léčivých bylin, a s boží pomocí jich tolik uzdravil, že se pověst o něm po celém ostrově roznesla. Mezi

jinými vyhojil syna svého vlastního pána, který jej za to na svobodu propustil. P. Męczinski si vydělal nyní hezké peníze, které rád přijímal a svým ubohým společníkům jimi pomáhal.

Tak byl již šest měsíců na ostrově, když přijel z Japonie koráb a P. Męczinski s ním odjel nazpět do Kocinu, ale tak hladem sešlý, v takové špíně a v hadrách, že jej sotva poznali. Tu se dověděl, že i P. Mastrillus byl dosáhl mučenické palmy; byl to druhý společník, s kterým doufal zemříti za Krista Pána a nedosáhl toho. Nemaje žádné naděje více na takovou oběť, uvázal se v nejtěžší apoštolské práce, které dle dopisů missionářů s sebou nesmírné obtíže přinášejí.

„O sobě nemám co bych psal,“ praví P. Męczinski r. 1638, „než že posud kříž svůj nosím za božským Pánem. Od té doby, co jsem od vás z Říma odešel, nepotkaly mne leč nemoce, zármutky, bídy, nebezpečenství na moři a na zemi. Posléze jsem upadl v ruce Hollandanů, kteří zajali náš koráb; P. Mastrillus ujel na jiném do Manily, odkud se odebral do Japonie, a již učiněn jest slavným mučeníkem! — Vizte, velebný otče, jak podivna jest prozřetedlnost Boží! Já hledám od tolika roků a musím pořád hledati, a jemu (P. Mastrillovi) se ona šťastná příležitost nehodila sama. Běda mi, že moje hříchy jsou mi překážkou u vyplnění tak vroucné žádosti mé! — Za několik dní se odeberu do království Kochinchina, mám tam hlásati evanděliům; k tomu jsem od Hollandanů propuštěn. Žeň tam bude hojná, jsem vyzván od magnatů země, bych přišel. Ach kýž pořídím na slávu Boží!“

V Kochinchině pracoval až do roku 1642, kdežto mimo všecko nadání byl povolán do Japonie, za průvodce P. Antonína Rubina, který jakožto představený všech missionářů se tam sám osobně strojil, a P. Męczinského mezi společníky vybral. Po třetí tedy jej volali, dojde-liž nyní žádoucího cíle? Příčina té výpravy byla následující:

Z Japonie přišly zprávy, že tam všickni kněží jsou již povražděni; toliko jediný odpadlík Fereira že pozůstal. Křesťané, z jedné strany ukrutnými mukami stíháni a z druhé nemajíce žádné mše svaté, žádných svátostí, poznenáhla odpadávali od víry; někteří odváženější prosili protajným poselstvím o to, aby se jim, stůj co stůj, kněží poslali. General tovaryšstva Ježíšova, věda že tu rychlého jednání třeba, sám pak na tisíce mil v Římě vzdálen, ustanovil jednoho indického missionáře za svého náměstka — visitatora — v oněch krajinách, aby opatřil, co v rychlosti opatřiti za dobro uzná. Byl to starý missionář P. Rubinus, muž moudrý, odvážný, v jednání s velmoži obratný, jenž býval od samých královských vrchností za poslance k sousedným pohanským králům obrán.

První úmysl visitatora byl, že devět nejvýborějších jesuitů do Japonie vyšle, sám desátý že půjde s nimi. To bylo tolik, jako odsouditi je na jistou smrt; proto, aby svědomí si neobtížil, povolal nejpřednější missionáře na poradu a tyto otázky jim položil: 1. jest dovoleno vyslati missionáře do Japonie v těchto tak zlých časech, kde takové pronásledování zuří? 2. Pakli dovoleno, bude to prospěšno? 3. Kdyby se tam někteří vyslati měli, má s nimi visitator sám?

Po mnohých modlitbách a poradách byla dána odpověď:

Předně: Poslati do Japonie na zajmutí a na smrt jistou, patrnou, ze žádné strany pochybnou, soudíme, že není dovoleno; neb to by nebylo než na škodu věci křesťanské a na žádný užitek, ani pro nynější ani pro budoucí časy. Nebo teď nadešla doba, jaké snad nebylo nikdy, že se má plniti, co Ježíš Kristus slovem a příkladem

učil, a sv. Athanas po něm konal.*) Ani není dovoleno, v tento spůsob hájiti čest a slávu Boží; to se již hojně stalo, neb právě v těchto dnech 59 křesťanů za svatou víru zemřelo. — Tudy není dovoleno, vyslati missionářů do Japonie toliko na mučenickou smrt; ale jest to dovoleno, kyne-li naděje, že ti missionáři pronásledovaným křesťanům nějaké útěchy a posily přinesou.

Na otázku druhou: Bude-li možno křesťanům japonským nějakým způsobem ku pomoci přispěti, má se to státi; a to jest starostí P. visitatora. Kněží ať se tam pošlou japonské řeči znalí, a jiní učte se hned, aby také svým časem tam mohli, pak-li znamenají, že jsou od Boha na takovou oběť povoláni.

Na otázku třetí: P. visitator sám se má na tu výpravu vydati. Důvody jsou tyto: 1. Představený ať stojí napřed v podniku těžkém, když se jedná o to, aby život svůj dali za Krista a za ovečky Jeho. 2. P. visitator sám ustanovil Fereiru v missionářském úřadě, když pak ten zrádce svou missii zradil, ať jde P. visitator sám by pohoršení to napravil, a bude-li možná ať hledá příležitosti aby zbloudilou onu ovečku uvedl nazpět ve svatý ovčinec Kristův. 3. Missionáři všickni v nebezpečenstvích japonských budou utěšeněji pracovati, vědouce, že představený jest s nimi. 4. Poslední důvod jest ten: Úřad představeného jest v těchto krajinách velmi obtížný; nesmí se mu tedy vzíti ona útěcha, za kterou snad byl z daleké Evropy sem přišel. Pakli tedy se může nějaká útěcha, neb pomoc přinésti křesťanům japonským, není neslušno ale jest chvalno, aby se P. visitator na to odvážil.

Úsudek tento kladl P. Rubinus za výrok boží, i strojil se bez odkladu na cestu. Však většina druhých jesuitů byla proti tomu podniku, předstírajíc, že takový skoro zoufalý krok musí zaváděti na smrt jistou, že tedy není než opovážlivé vyzývání pomoci boží ku věci zbytečné; dále vytýkajíc, že P. visitator nemá opouštěti svůj úřad, dokud nebude jiný na jeho místě postaven. Ale P. Rubinus, jakmile byl jedenkráte přesvědčen, že jedná podle vůle boží, brániti si nedal. Psal z té příčiny několik dopisů, ve kterých jeví tak bystrý rozum, tak vřelé srdce, že uvedeným důkazům přisvědčili i ti, kteří zprvu na odpor stáli.

„Když jsem mnoho a dlouho uvažoval," píše v jednom listu, o výpravě japonské, „odhodlal jsem se, 9 kněží tam zaslati, vybrané ze mnohých, muže velké horlivosti a bystrého ducha; sám se přidám za desátého, věda, že jsem visitator Japonie, a že tudy mou povinností jest, nejenom tak slouti, ale také skormoucenou tamní vinici navštíviti, o níž říci se může (Žalm 79): „Hospodine, proč jsi zkazil ohradu její? vykořenil ji vepř zlesa, a obzvlástní zvěř zpásla ji." „Ať pak se vám, moji přemilí bratří, upřímně vyznám: jakbych já směl jen někoho z podřízených na takovou nebezpečnou missii vyzvati, kdybych příkladem svým nepředcházel a cestu neklestil. Když uvážím, jaké Kristus sám známky dobrého pastýře nakreslil, že jde před ovcemi svými (Jan 10, 4): vidím, žebych nebyl pastýřem těch oveček milených, kdybych před nimi nešel. Půjdu tedy před nimi, cestu jim ukáži. Pakli představení nejsou první v těžkých a nebezpečných missiích, těžko pošlou jiné; avšak, jdouli sami napřed, druhové ochotně půjdou též. — Mnozí

*) Tím narážejí na náuku křesťanské mravovědy totiž, že za doby pronásledování dovoleno jest, nejen křesťanům vůbec, nýbrž i správcům duchovním, v jistých případnostech vyhnouti se tomuto. Náuka ta opírá se nejen o opětné příklady, kde Ježíš Kristus se ukryl před farisey a zákonníky, dokud nepřišla hodina Jeho; nýbrž také o světlá slova jeho, jimiž svým apoštolům přikázal: „Když vás budou pronásledovati v městě tomto, utečte do jiného." (Mat. 10, 23.) Sv. Athanas pak často a dlouho se skrýval před úklady arianskými a sv. Cyprian napsal zvláštní obranu jednání a chování se takového.

kněži doléhali na mne, že nemám choditi osobně do Japonie, a rozličné důvody toho uváděli; ale já myslím, žeby mne Bůh musel trestati, kdybych tak patrného hlasu Jeho neposlechl. Když milosrdenství boží mi poskytuje příležitosti, padouch bych byl, pakli bych nešel! Půjdu tedy s 9 soudruhy, Bůh nás potěš! Naší starostí bude, kterak bychom se skrytě do země dostali, ale kdyby se Bohu líbilo, že nevejdeme do země, vejdeme do nebe cestou mučeníkův; — i což si můžeme žádati lepšího? Já sice nejsem hoden za Krista umříti; ale Kristus jest hoden, abychom umřeli za Něj, na sebe se nespoléháme, nýbrž na Pána dobrotivého; ať si nás pak mučí jak se jim líbí, Kristus bude trpěti s námi. Kristus trpí v mučenících, Kristus vítězí v mučenících, a my bychom se báli?"

„Za dva dni se dáme na moře; dříve jsem vám, Otcové a bratří milí, chtěl dáti s Pánem Bohem a zváti vás, zdali-by ste nám chtěli pomoci? Určeno jest, že budoucně každým rokem budou někteří posláni do Japonie, kteří by ve cnosti a v umrtvení-sebe větších pokroků byli učinili. Kdo tedy mezi vámi bude, žeby svůj život a svou krev dáti toužil za toho dobrotivého a laskavého Pána, který předrahou krev dal za nás, bude míti k tomu čas a příležitost! — Nestrachujme se ukrutné mučírny; Bůh nám ony muky osladí! Vždyť netrpíme my, — trpí On; sv. Cyprian to praví, an na martyrium vyzývá slovem sličným: Chrabří vojínové, bojujte statně, vězte že Pán se na vás dívá, po vítězném zápasu bude korunovati vás, bude Sám korunován ve vás! A my bychom se báli? my bychom pochybovali? Utíkejme se k Srdci ukřižovaného Krista, důvěřujme v Něho, řkouce se sv. Pavlem: „Já vím, komu věřím!" — Spolubratři moji! my půjdeme napřed, my hranici zapálíme! přijďte, bratři, přijďte, přispějte nám, království nebes se blíží. — Vašim modlitbám a mším svatým se poroučím; v Manile, 1. července 1642." —

Vidělo se pak přece, že deset missionářů do Japonie vpraviti bude těžko; P. Rubinus je rozdělil, jedna část aby šla hned, druhých pět ať vyčká, jak se povede prvním; kdyby předních pět se nedostalo do Japonie, nýbrž zajato a usmrceno bylo, pak že nikdo více se o to pokoušeti nesmí. Z těch devíti si nyní vybral čtyry, kteří se nejspůsobilější zdáli, první byl mezi nimi P. Vojtěch Mecžinski, dále P. Antonín Kapecius, P. František Marquez a P. Didakus Morales.

V noci ze 4—5. července se tajně vypravili na loď, lodníci velkým penízem uplaceni je rychle vezli, a dne 12. srpna je šťastně dopravili na japonský ostrov království Saxuma. Missionáři opatrně vystoupili, zlíbali tu zemi, po níž tolik byli toužili a s pláčem všickni Bohu díky vzdávali. Měli s sebou japonský oděv, v nějž se převlékli a zcela za Japonce se ustrojili. Po břehu se procházely stráže; ihned si všímly příchozích, a za malou chvíli byli missionáři již zajati, a do města Nankasak, ve kterém již tolik missionářů bylo zemřelo, uvedeni.

Dne 22. srpna stáli po nejprv u soudu. Mezi soudci byl jeden, Jendo ho nazývali, muž stařičký, k sedmdesáti rokům mu mohlo býti, bledý a smutný ale jaksi úskočný; — ten je vyšetřoval.

„Kdo jste?" bylo první jeho slovo.

P. Rubinus se v myšlenkách zarazí; bylo mu, jakoby meč do srdce vrazil. Missionář poznal soudce svého. V okamžení se obětuje Pánu Ježíši, a vítězný Spasitel jej osvítí onou moudrostí, jakou byl svým missionářům na soudech slíbil, když pravil: „Já zajisté vám dám ústa a moudrost, kteréžto nebudou moci odolati ani odmlouvati všickni protivníci vaši." (Luk. 21, 15.)

„My jsme kněží tovaryšstva Ježíšova," odpověděl pevným hlasem P. Rubinus, „a přicházíme do Japonie hlásat svaté evanděliúm."

„Chcete pustiti od křesťanské víry a dáti se na víru japonskou? Dostanete bohatství a důstojnosti!"

„Padouch odpadá od víry křesťanské," zněla odpověď. „Které peklo tebe vyslalo, že takové otázky nám kladeš?"

Soudce se zarazí, počíná slzeti, vstane a rychle se vzdálí. On sám jest to, ten nešťastný Fereira, druhdy také kněz tovaryšstva Ježíšova, missionář, nastávající mučeník, a nyní — bídný zrádce! Spěchal ze strašlivého soudu, dovlekl se do svého příbytku, a tam — vyndal svůj svatý růženec, památku svého bývalého křesťanství. Ach, tu splakal zoufalou lítostí! co z něho bude, bude zoufalým Jidášem aneb kajícím Petrem?

Missionáři setrvali u soudu, jiný soudce převzal vyšetřování. „Znali jste zápověď královskou, že žádný missionář nesmí na kraj země vstoupiti? víte, že to hroznými pokutami zakázáno?"

„Víme to. Ale Boha, který nebesům a zemi vládne, více sluší poslouchati. Pro Boha rádi dáme těla svá na každé pokuty a muky, když jsme tak brzy zajati byli, že jsme na spásu duší ničehož pořídíti nemohli."

Odvedli je do žaláře, dlouho je trýznili, myslíce, že časem přece ochabnou. Den co den do nich vlévali a s hrůzou vytlačovali vodu; když pak umírati se zdáli, odpočnuli si den, aby napotom zase mučili; a to trvalo sedm měsíců! Mučeníci trpěli jako svatí; na mysli jim tanul P. Ježíš, který za ně byl také trpěl a na mysli jim též tanul — nešťastný Fereira, za nějž svoje trápení obětovali. — Zdali s ním tajně mluvili neb si s ním dopisovali, — známo není.

Dne 17. března 1643 byl mučeníkům ohlášen ortel jámy. Když to úředník začal čísti, klesl P. Rubinus na zem, a druzí missionáři též, všickni děkovali Bohu za takovou milost. — Byli pak uvedeni na tu samu „horu mučeníkův," která křesťanskou krví byla tolikráte již posvěcena, nepřehledný zástup lidu je provázel. Přišedše, zlíbali provazy, na kterých měli pověšeni býti; katané je uvázali, vytáhli na šibenici a hlavou dolů je pustili do jámy.

Plynula jedna dlouhá hodina po druhé, přišla ona nešťastná hodina pátá, kde Fereira zrádcem se byl stal. Toho pamětlivi, obětovali mučeníci za něj své trápení. Ale jim byl uplynul již, ne pátá hodina, ale pátý den, a mučeníci ještě viseli, ještě se trápili. Šestý den konečně dokonal první svoje dlouhá muka, byl to P. Rubinus (22. března), sedmý den P. Vojtěch Męczinski, ostatní tři dýchali ještě devátý den (25. března); katané je vytáhli z jámy, učali jim hlavy, všech pak pět umučených těl rozsekali na kusy, spálili a popel zavezli daleko na moře, aby žádný nemohl jejich ostatky ctíti. — Smrt jejich byla, jako dříve u P. Mastrilla, jako smrt svatých mučeníků slavena, jakmile se zpráva o ní přinesla do Manily, vyzváněno všemi zvony, i dále se roznášela vítězná zpráva po osadách Asie a krajinách Evropy.

Nešťastný jesuita, zrádný Fereira se trápil doma; vniterný zápas byl strašný; neboť pohanem nebyl, avšak bál se vyznati že křesťanem je, a tak se trápil ještě deset nových roků. Pak se rozstonal. Stáří 80 roků, zoufalé trápení, nemoc, vše mu připomínalo blízkou smrt; svědomí ho strašně hryzlo. Hrůzou tak křičíval, tak bědoval, že sami pohané s ním outrpnost měli.

„Můj Pane! můj Bože!" — tak zaznamenaly japonské zprávy jeho nářek — „je-li možná, že jsem já pro ten bídný, krátký život zradil tvou víru svatou? —

Můj Pane, můj Otče milostivý, teď vidím, jaký jsem to hřích učinil! Ach, jak mi toho líto, že jsem já Tě tolik urazil! — Pane, který's mne stvořil a předrahou krví svou mne vykoupil; odpusť moje hrozné hříchy, — dej starému tělu oné síly, abych mohl Jméno tvoje vyznati, a tento aspoň můj starý věk Tobě obětovati. Dej Pane! ať shladím svůj hřích a smířím Tvou spravedlnost!" — Tu plakával, že pro pláč ani mluviti nemohl.

Titéž Japonové vypravovali, že mnohokráte slýchali prosbu jeho: „Přijmi Pane, oběť mé vůle; posilni mne milostí svou, abych Ti mou lásku mohl prokázati, abych v nejukrutnějších mukách vydržel až do smrti; — když jsem svatou víru Tvou byl hanebně zradil, ať za ni teď svědectví vydám!" —

Pohanští sousedé, slyšíce takový nářek, přicházeli k němu a tázali se ho, proč tak naříká? cože mu schází?

„Já pláči," odpověděl, „že jsem byl proti Bohu hřešil, proti Bohu pravému, Stvořiteli nebes a země! hřešil jsem pro strach smrti, a svatý Boží zákon jsem opustil!" —

Příchozí se smáli a pravili: „Ty blouzníš, ty's se na rozumu pomátl!"

„Nepomátl," odpověděl Fereira, „já vím co mluvím; pravím to s lepším rozumem, než jsem kdykoli jindy mluvíval. — Prosím vás, povězte gouverneurovi (vladaři) jak jest mi toho líto, že jsem Bohu svému víru nezachoval! Řekněte mu, že s Boží pomocí jsem nyní hotov, dáti život za křesťanskou víru, pro lásku toho Boha, kterého miluji, Jehož ctím, jediného za Stvořitele nebes i země vyznávám, Jehož zákon jest pravdivý, a mimo Něj žádného spasení není!"

Pohané šli tedy k vladařovi a zprávu dali o všem, co posavad byli slýchali. Vladař svolal celou radu svou, a na Fereiru tu vydan nález, že má vydán býti na tytéž muky, ve kterých před dvadcíti roky byl od víry odpadl.

Vojáci byli pro něho vysláni. On ležel nemocen v posteli, vytrhli jej, hodili na zem, svázali a vlekli zrovna na popraviště, na „posvátnou horu mučeníkův." Po cestě byl P. Fereira s milostí boží již zase missionářem. Hlásal hlasem mužným, že není pravé víry mimo víry Pána Ježíše, jenž za nás byl umřel. Děkoval Bohu, že ho zase na milost přijímá, prosil křesťany, aby se nedali zvrátiti od víry a žádné mučírny se nebáli. — Kající tento muž byl vřelou láskou tak roznícen, že slova jeho plamenem se zdála a Japonové se divili, kde se v takovém stařičkém muži tolik síly a důvěry béře.

Když na „horu mučeníkův" přišli, spatřil ono místo, kde před 20 roky byl P. Ježíše zapřel; bál se políbiti zem, která jej zrádného kněze byla nosila. Nemluvil nic, mlčky a pokorně stál, když mu ruce poutali a celé tělo ztuha vázali. Pověsili jej na šibenici, hlavou pustili do jámy. — Lidstvo čeká vůkol, co se stane; plyne jedna hodina po druhé, přichází žalostná pátá hodina. — P. Fereira vzývá hlasem silným nejsvětější jména „Ježíš, Maria!" — a trpí pokorně! Bolesti stařičkého muže jsou hrozné; krev kape z úst, z nosu, z očí, střeva bolí, jakby nožem řezal, srdce jakoby se utrhnouti mělo; pokorně a tiše trpí mučeník. Již se setmívá, lid se rozchází, jen stráže bdí, Fereira trpí pořád. I projde druhý den i druhá noc, a třetí den a třetí noc; osmdesátiletý stařeček již visí osm a šedesát hodin: „Ježíš, Maria, Josef!" zvolá a umírá, kající duch se ubírá k nebi, aby tam poděkoval spolubratrům dobrým, kteří za něj byli život obětovali; — P. Mastrillus, P. Rubinus, P. Męczinski a sv. František Xaverius jej radostně vítají, ani slovíčkem nevyčítajíce chybu jeho. Radostně jej vedou ke trůnu božímu. — P. Fereira býval zrádcem řádu svého a svaté víry své; on se stal hrdinským mučeníkem!

Jesuité od té doby nezapoměli na svůj milý národ japonský. Stojí ovšem psáno ve všech knihách, že tenkráte se musila dokončiti posvátná missie japonská, an prý nebylo možná, missionáře na ostrovy ty vpraviti, ano že prý za hříšnou odvážnost se to kladlo, život lidský, život kněžský vydávati na smrt jistou. Ale již víme, že tomu tak nebylo. Katolická církev se Pánu Bohu zasvětila na život i na smrť. Když Pán Ježíš na jistou smrt se vydal, pročby tak neučinil i missionář? Známe národ daleký od Japonie, národ tichý, mnohokráte ztupený, i víme, že jesuité z toho národa vyšlí chodili do Japonie, arci v tichosti, aniž ve světě to roznášeli. — Kdo jest národ ten tichý nicméně však pro svatou víru křesťanskou tak pracovný? Jest to národ česko-moravský, národ tichý, který veliké práce již podnikl v katolické církvi, ale mlčí o tom, svým svatým patronům všecky zásluhy obětuje! Jest to národ náš! těšme se, že k tomu národu přináležíme, milujme tyto horlivé missionáře, jsouť naši národem i vírou! —

Čtyry české missionáře jsem posavad seznal, kteří s nejvyšším nebezpečenstvím života na ohroženou missii v Japonii se odvážili; zápisy o nich nacházím velmi kratičké; možná, že jejich přátelé v příbuzenstvu nějakou vědomost o nich mají, neb že někde v matrikách něco o nich zaznamenáno; kdoby něco blížšího o nich u veřejnost uvedl, zavděčil by se zajisté lidu našemu. Byliť pak ti missionáři: P. Václav Paleček, P. Jan Grueber, P. Jan Hoppe a P. Jan Koffler. *)

6. Nová doba církve japonské; apoštolat modlitby.

Jaký byl život těchto našich českých krajanů a missionářů v Japonii, nevíme, ani jak byly práce jejich požehnány, ani konečně jakou smrtí zemřeli, zda-li dosáhli vyššího stáři aneb se strastí a svízeli utrápili? Bůh to ví. Máme za věc jistou, že písemnosti jejich leží někde v Japonii ukryty, ale čas ještě nenadešel, aby se byly objevily; spisů těch neznáme sice, ale to víme, že míssionáři dle způsobu svého se uměli postarati o to, aby národ křesťanský si byl vědom své křesťanské důstojnosti tak, že národ sám se ujal záležitostí náboženských, aby nejenom žádné zkázy nevzaly, nýbrž co nejvíce možná prospívaly. Missionáři cvičili důkladně celou osadu ve svaté víře; ale když viděli některého muže nadaného, zvolili jej ihned za svého dojoku čili katechistu, což si kladli křesťané za nejvyšší čest v národě; dojoku ten byl veskrz důkladně vyučen u všech článcích svaté víry a v nepřítomnosti missionáře učil na místě jeho. Kde bylo možná, vybrali k tomu muže svobodného stavu; avšak ani ženatí nebyli vyloučeni. Takových dojoků bývalo na dvě stě neb tři sta po Japonii rozděleno. Jiný výtečný ústav byly

*) P. Václav Paleček, missionář v Japonii od r. 1735—1760. První slovo o něm nacházíme v rukopisu diarium collegii ad S. Clementem Pragae: (ke dni 30. října 1736) „Na zámořské missie se odebrali: P. Florian Bahr, missionář království našeho; P. Jan Siebert, který u nás letos dokončil theologická studia; P. Paleczek z Jindřichova Hradce; P. Jan Grueber, který třetí rok theologie v Olomouci odbyl. První dva do Číny, poslední dva do Japonie.“ Více v diarium nestojí. — V tištěném katalogu jsou seznamenáni všickni čeští missionáři tovaryšstva Ježíšova, mezi jinými také „P. Václav Paleczek od roku 1736 v Japonii.“ Mimo tohoto Václava jsou v katalogu též Antonín a Jan Paleczek; zdaliž byli z příznĕ, nevím.

P. Jan Koffler, jsa téhož roku 1736 v druhém roce bohosloví či jak se tenkráte pravili „magistrem,“ kázal o letnicích na prostřední svátek na Slíchově a na poslední svátek u sv. Ducha v Praze; roku 1738 přišel za missionáře do Japonie, kde asi 1760 zemřel.

P. Jan Hoppe byl asi poslední z missionářů japonských; ještě r. 1772 jej nalezáme na missii japonské, tudy jsa tenkráte kmet asi 60—70 roků starý dostal v Japonii bez odporu zprávu o zrušení svého milého řádu, a bezpochyby tam umřel! —

„marianské kongregace,“ čili družstva křesťanů uvědomělých, která bych nejspíše k našemu katolicko-politickému kasinu přirovnal, toliko že za tamních poměrů byla náboženská část hojněji zastoupena, an k př. bylo určeno, kolikráte do roka má každý spoluoud k sv. svátostem přistoupiti, jaký podíl bráti na úctě svatých patronů a p.; spoluoudové si zvolili ze středu svého starostu a jeho rádce, kteří pak téměř samosprávně řídili křesťanské záležitosti v osadách, ano i nemalá právomocnost jim byla svěřena.*) Tím se stalo, že osady květly v křesťanském uvědomění i tu, kde missionář sotva jednou za měsíc je navštívil, ano i tenkráte, když poslední missionář jim byl zemřel! V tu smutnou chvíli, kde posledního missionáře smrt jim byla vyrvala, zbyli jim dojokové; tito missionáře vložili do hrobu, vykropili, za něj se pomodlili a od té doby zastávali dojokové pokud mobli, úřad missionářů; dojokové hlásali slovo boží, učili křesťany a pohany, udělovali křest svatý dětem a dospělým, těšili umírající. Starostové kongregací přihlíželi ku kázni mravů, i udrželi ji v uplné ryzosti.

Tak zemřeli poslední jesuité, poslední missionáři v Japonii. Až po tu chvíli se neví, kde se skrývají tiché hroby jejich; ale nebojme se, snad se blíží hodina, kde věrné duše povědí, kam svého posledního drahého missionáře pochovaly! Starostové kongregací tam vodívali tajnou dobou osady své a klečíce nad hrobem slibovali věrnost Pánu Bohu a svaté víře až do smrti. Otec tam vodíval syna svého a matka přiváděla děti své, říkouce jim: „Děti, zde leží náš duchovní otec; z dalekých českých krajů k nám přišel i naučil nás Boha znáti a nás pokřtil; děti, buďte věrny v tom, co jste na křtu slíbily. Na tento hrob missionářů se choďte modlit, a pak, až my vaši rodiče někdy zemřeme, položte nás u nohou míssionáře a povězte dětem vašim od pokolení do pokolení, že zde leží missionář našeho národa! — Přijdou časy — Bůh jediný je zná — že noví missionáři navštíví národ náš; budou míti troje znamení, po němž je poznáte, náš nebožtík missionář to povídal totiž že praví missionáři 1. nejsou ženatí, 2. ctí Pannu Marii, 3. uznávají nejvyššího papeže v Římě; až pak přijdou takoví missionáři, těm věřte, jako nám věříte, svým věrným otcům a matkám!“

Křesťanské osady stály v úzkém mezi sebou spojení jako mohutný dům, kde jedna klenba podpírá druhou a stojí na základech nezvratných. Nechť si přijdou bouře, nechť se deště valí; dům se nehne, když jest důkladně zbudován. Missionářové japonští byli všickni vymřeli; ale což myslíme, že svůj drahý národ opustili? aneb že národ zapomněl na své apoštolské muže? Aj nezapomněl, ale ctil je vroucně jakožto své zástupce v nebesích; když mezi lidmi nebylo žádné pomoci, volali k svatým patronům do nebe. Jeden z missionářů již byl za svatého prohlášen, o druhé se jednalo, nejenom o missionáře, nýbrž i o jiné věrné křesťany a křesťanky japonské, že za svaté mají prohlášeni býti. K nim volali nynější osiřelí Japonové o pomoc a zajisté sběhly se věci nenadálé.

Mohlo to býti asi 20—30 let po smrti posledního missionáře; o Japonii nebylo nikde řeči. Předešlý papež v Římě, Řehoř XVI., neměl však pokoje, pořáde mu Japonie ležela na mysli; když se modlil neb mši sv. sloužil, bývalo mu, jakoby ho někdo napomínal, říka: „cožpak do Japonie missionáře nepošleš?“ — Kdo to byl, jenž tak papeže vyzýval? Zajisté nikdo jiný než patronové japonští. Papež se svým úmyslem se svěřil jiným mužům osvíceným, ale ti byli proti tomu, jelikož cizincům není možná na břehy japonské se dostati; příchod, žalář, smrt jsou v tomtéž okamžení. Nicméně vyzval papež nejsrdnatější missionáře, zdali by se některý neodvážil do Japonie? A hle,

*) O marianských kongregacech těch šíře jedná brošura: „Co jsou jesuité?“ na str. 179—189.

oni svolili! Papež vyvolil z nich jednoho rodem francouz a jménem Forçade (čti Forsád),*) zajisté proto že svou moudrostí, srdnatostí a bohabojným srdcem nad jiné vynikal. Když se na cestu tento strojil, opět se něco neobyčejného přihodilo.

Několik francouzských jesuitů bylo posláno na posvátné missie za moře; mladší spolubratři jejich je vyprovodili až k bráně a lítostně naříkali, že missionářský úřad také jim není svěřen. Ale když apoštolský úřad není nám svěřen, pravili mezi sebou, proč bychom neměli ujíti se apoštolatu modlitby? Tudy právě v den sv. Františka Xaveria, patrona Japonů, roku 1844 zarazili mladí jesuité mezi sebou apoštolát modlitby, i jiní lidé se rádi přidali k němu, prosili v Římě za potvrzení, obdrželi je a jako bleskem šířil se apoštolát modlitby po národech. Za několik let počítal své spoluoudy na miliony. Údové apoštolátu toho neberou žádných nových povinností na sebe, toliko se odhodlají, že svoje obyčejné modlitby, prace a dobré skutky budou Bohu obětovati za missionáře a za rozšíření svaté víry. To se událo ku konci roku 1844 a 1845; v tom samém čase strojil se P. Forçade na cestu, křesťané se modlili a neohrožený missionář se šťastně dostal na ostrovy Liu-kiu, na samém pomezí Japonie. Nikdo jej co kněze neznal, ucházel se o úřad tlumočníka a dostalo se mu ho roku 1845. Když tak nepoznán ztrávil několik měsíců, poslal zprávu k papeži do Říma, z nížto měl sv. Otec Řehoř XVI. nesmírnou radost. Řehoř XVI. vyvolil jej za biskupa pro Japonii a udělil všech pravomocností, jichžby v takových dalekých zemích potřeboval. Byltť to jeden z posledních výkonů onoho papeže, brzy na to zemřel. P. Forçade jsa zpraven o své volbě za biskupa, odjel do Číny, aby tam biskupského svěcení obdržel, a — ó jak nezpytatelní jsou soudové boží! — byl vysvěcen za biskupa avšak umřel, anižby do Japonie se byl navrátil!

Nový papež Pius IX. setrval v navržené japonské missii, ale do země vniknouti nebylo možná; čtyři missionáři se o to pokusili, totiž: P. Collin, Furet, Girard a Mermet, ale nedostali se tam. P. Collin se odvážil z lásky k Pánu Bohu a pro spasení pohanů na cestu dalekou, šel v ustavičných deštěch, kde nikdo se na cestu nevydal a žádný ho nepotkal, šel pořád pěšky; již byl 200 hodin cesty ušel: tu jej přílišné namáhání porazilo, on umřel i nedošel cíle svého. — Druzí tří se dostali až k břehům, ale tyto byly tuze dobře střeženy, a ony nešťastné kříže na cestách položeny. Missionáři se musili smutně vrátiti. — Avšak svatí patronové japonští vymohli zase něco jiného.

„Apostolát modlitby“ konal po celém světě své modlitby za missionáře a hle, roku 1857 dán nenadále v Japonii zákon, že ony pověstné kříže na cestách a ve branách se mají odklíditi, aby se po nich nemusilo šlapati. Kterak se to stalo? Hollanďané, jichžto návodem před 250 lety ony kříže tam byly pokládány na příkoř katolíků, nyní to již sami těžce nesli, (an nynější Hollanďané nejsou katolíkům nepříznivi) — zařídili s Japony novou smlouvu, dle kteréž se potupné kříže musily odklíditi. Jak jest Bůh divný v řízení svém! Sotva že Japonové svolili v tu novou smlouvu, ucházeli se jiní národové o smlouvu podobnou; i přijížděly do Japonie koráby americké, anglické, ruské a francouzské. Francouzům byl povolen přístup ke třem městům: Jokohama, Nangasaki a Hakodadi, (smlouva podepsána r. 1859 na den sv. Michala archanděla, patrona církve katolické); i dovoleno francouzským kupcům, že v těchto městech si smějí konati služby boží dle svého způsobu. Není divu, že francouzský národ, an jest národem katolickým, přivezl spolu i své missionáře; i všecka znamení okazovala k tomu, že modlitby za zdar japonské missie došly u

*) P. Forçade byl kněz z kongregace „missionářů zámořních,“ tedy nebyl jesuitou.

Boha vyslyšení. První bylo to, že v ten čas, roku totiž 1862, bylo šestadvacet japonských mučeníků, kteřížto roku 1597 byli za víru křesťanskou v Nangasakách ukřižováni, od papeže Pia IX. za svaté vyhlášeno. Francouzové pomýšleli hned, že těmto svatým patronům japonským v těchže Nangasakách postaví kostel; položili základy, za dvě léta byl důstojný chrám dostaven a tak dalece upraven, že dne 19. února 1865 mohl býti posvěcen. Rádi by jej byli postavili na popravišti samém, na tak zvané „hoře mučeníkův,“ kde oni noví svatí a jiní Japonové byli vítězně umírali; ale nezdálo se to býti příhodným, protože hora ta jest asi hodinu cesty od města vzdálena, proto obrán k tomu jiný pahrbek při městě a veskrz příhodný. Podle znění zákona byl kostel pro kupce francouzské, ale při svěcení bylo lidu na tisíce přítomno, ano pořáde přicházeli z krajin vzdálených tak, že na některý den se počítalo i 15.000 lidí, kteří na křesťanský kostel se přišli podívat.

Dva kněží, pp. Petitjean a Furet, při kostele tom přisluhovali. Čtyry neděle po svěcení kostela přišel o půl jedné hodině s poledne kostelník, i vypravoval, že jsou tam lidé a chtějí se podívat na kostel. P. Petitjean byl na rozpacích, má-li v ten neobyčejný čas kostel otevříti, aby snad v tom nějaká léčka nevězela, poněvadž zákonem byl kostel pro Japony zapovězen. Ale vnuknutím svatého anděla šel a otevřel kostel; venku stálo asi patnáct Japonů, mužských a ženských. Mlčky vejdou do kostela a přivrou dvéře. Jedna z ženských začne mluviti a kleknuvši praví: „My všickni zde máme takové srdce jako Ty.“ Missionář tomu rozuměl, i ptal se, odkud přišli? Jmenovali blízkou ves a doložili: „U nás ve vsi mají všickni takové srdce jako my;“ na srozuměnou tím dávajíce, že u nich celá ves jest křesťanská. Vděčným srdcem poděkoval missionář Pánu Bohu a v dalším hovoru okázal na jeden obraz na stěně, zda-li ho znají, kdo jest to? — „I známe, jest to Panna Maria s Ježíškem, Ježíška jsme nedávno slavili (vánoce); nyní máme sedmnáctý den postu, a přijde nám brzy svatého Josefa!“ Tak pěkně si tento dobrý lid všecko zachovával. Radost na obou stranách byla nesmírná; lid se radoval, že ponejprv v živobytí svém viděl křesťanského kněze, a kněz zase se radoval z tohoto dobrého lidu.

Pověst o tomto shledání se roznášela mezi tajnými křesťany, radovali se, až některým z moudřejších připadlo, zdali tito noví kněží jsou také praví missionáři? Což kdyby tu pravou víru neměli? Vypravili tedy jednoho dojoku, jmenem Petra s jinými moudrými muži na přezvědy. Přišli, jakoby se chtěli podívati na kostel; missionář jim ho okázal.

Mezi řečí, jakoby nenadále, prohodil Petr: „Pane, máš-li pak také děti?“

„Ovšem že mám, Vy jste moje dítky, všickni Japonové jsou moji synové a dcery,“ odpověděl missionář.

„Ale jiné vlastní děti nemáš?“

„Nemám, my kněží jsme zavázáni k životu panickému.“

Při těchto slovech jen se svítily oči Japonův pro samou radost; neb na takové kněze čekali.

Při další řeči zase vyzvídal Petr: „Jestli pak ctíš Pannu Marii?“

„Arci že ctím; ale zdaliž pak ty ji ctíš? máš-li pak růženec?“

„Mám,“ zvolal radostně Petr, a v okamžení měli všickni Japonové růžence z kapes ven.

„A já ho též mám,“ pravil missionář, vyndávaje svůj růženec; „hle, tyhle korálky jsou otčenáše, tyto menší jsou zdrávasy, a tuhle jest věřím v Boha!“

Japonové radostně líbali své růžence; tu vytasil se Petr s třetí otázkou: „Viděl jsi papeže v Římě?“

„Já jsem Jej náhodou viděl,“ odpověděl missionář, „i mám též jeho obraz. Avšak co s tou otázkou míníš?“

„Já vím že do Říma musí býti daleko tuze, že každý missionář nemůže do Říma; já toliko myslím, zdali posloucháš papeže?“

„Poslouchám, on jest mi náměstek Kristův na zemi a viditedlná hlava církve!“

Radost hodných Japonů byla dovršena; oni měli pravého missionáře; tři znamení jim byli otcové jejich udali, totiž: že praví missionáři 1) nejsou ženatí, 2) že ctí Pannu Marii a 3) že poslouchají papeže v Římě; radostí padli missionářovi k nohoum, plakali a líbali nohy jeho, že mají pravého missionáře, jaké otcové jejich mívali.

Poselství se vrátilo utěšeně domů a vypravovali, jak po všech znameních poznali pravého missionáře; křesťané nabývali důvěry, seznámili se blíže mezi sebou, protože pro ukrutné zákony se posud musili skrývati, a teď shledali, že v okolí Nangasak může býti asi půl třetího tisíce a po celé Japonii asi dvakrát sto tisíc křesťanů. Za několik dní přišel z Říma od papeže Pia IX. dekret, jímž se P. Petitjean ustanovuje biskupem japonským. Přijal dne 21. října 1866 posvěcení a se svými kněžími s apoštolskou horlivostí pracoval, pokud se to při tamních zákonech státi mohlo; od 1. ledna do 9. června 1867 přistoupilo dvanáct set lidí k svatému přijímání.

Dobře měli křesťané japonští, že pevně se přidrželi svatého náboženství; neb brány pekelné vyvstávaly znovu, aby krutým pronásledováním utlačily církev japonskou. Staří Japonové byli statní mučeníci za svatou víru; jak se zachovají Japonové našeho věku? Původ pronásledování byl politický.

Jsou v Japonii dvě politické strany, které se dobře „staří“ a „mladí“ nazvati mohou. Staří byli v ministerstvu Taikun při vládě, i nebyli křesťanům nepříznivi, vždyť učinili smlouvu s národem severo-americkým, anglickým, ruským a francouzským; ukrutné staré zákony proti křesťanům sice byly ještě vyvěšeny po ulicích, ale vláda nechala křesťany v pokoji, vědouc, že jsou to nejsprávnější poddaní. Ale strana „mladých“ jim nepřála a použila toho, aby svrhla Taikuna s ministerstva, spílajíc mu, že prý není národní, že tuze povoluje cizincům, ba že prý i hněv pohanských marných bohů naň svolávala. Bázlivý Taikun, chtěje dokázati, že není žádným přítelem křesťanů, jal se pronásledovati nevinné poddané. Věděl sice, že jsou nevinni; ale což nepravil druhdy Pilát, že Ježíš Kristus žádné viny na sobě nemá a přece Jej ukřižoval? Zdaliž japonští křesťané neměli jíti cestou křížovou?

V noci ze dne 14. na 15. července 1867 vrazili nenadále úředníci s četným vojskem do údolí Urakami blíže Nangasak, vtrhli do křesťanské vsi „svatého Františka,“ stloukli starostu obce, svázali jej i syna jeho a mnoho jiných lidí, mužských i ženských, ano i jednu matku s dítětem dvě leta starým. Pak přepadli obce sv. Klary, sv. Josefa a sv. Marii, zjímali tam mnoho křesťanů a vedli je pohromadě do Nangasak v tu chvíli, když lidé po mši svaté z kostela vycházeli. Zajatých bylo přes 60; zavřeli je do žaláře. Podobně se dálo v okresu Omura, kde 114 křesťanů zavřeli.

Neminulo dne, coby nebylo viděti křesťany vodit v řetězích na radnici druhým křesťanům na hrůzu; na radnici pak je stloukli a všelikými prostředky k odpadu nutili. Jistý mladý muž byl napřed ztrýzněn, načež mu soudce pravil: „Viz, pamatuj na svou matku, na svou milou manželku a na malé dítky své; cožpak bys se k nim nechtěl vrátiti? Nech té nové víry a budeš směti hned domů!“

„Nenechám, odpověděl muž, já pro žádnou ženu křesťanem se nestal a pro žádnou ženu křesťanství nezahodím; mám jen jedinou duši a tu chci spasiti!“

V žaláři nangasackém zacházeli s křesťany čím dále tím hůř, stěsnali jich veliký počet tak, že neštastní nemohli seděti ani ležeti, nýbrž ve dne v noci státi; nikdy nespali a jsouce tím seslabeni nemohli vydržeti muka, jimiž je na soudu trýznili. Dne 7. září jich odpadlo jedenadvacet, bolestí a nespaním utrýzněni zapřeli Krista. Příklad ten ustrašil vězně druhé, jeden po druhém odpadával, za čtyry neděle již nebyl leč jeden, který ve všech bolestech věren zůstal. Odpadlíci byli propuštěni na svobodu; sotva však vykročili ze žaláře, tu se spamatovali; hned toho samého večera se osmatřicet odpadlých křesťanů dostavilo k soudci s písemným osvědčením asi v tento smysl: „Strachem před mučírnou jsme se zřekli víry své, ale stalo se to jen ústy, teď přicházíme napravit svůj hřích; tu jsme, zaveď nás do žaláře, my strpíme všecko, i samu smrt!“ — Druhého dne se dostavilo nových deset kajících vyznavačů. —

Žalář omuranský známe již ze života bl. P. Karla Spinoly; křesťané našeho věku se v něm zase tak trápili, jako otcové jejich před 250 lety. Žalář stál na vršku, nebyla to než jakási prkenná klec, kde vítr, déšť a sníh bolestně řádil; byli tu stěsnáni mužové, ženy, dívky a malé děti. Děti pomřely hned v první dni, dospělí byli mučeni nejvíce hladem tak, že v prvním roce ze 110 křesťanů jich sedmdesát zemřelo.

Ubozí katolíčtí křesťané se opět obrátili k sv. Otci do Říma, jemu požalovali své strasti a prosili za jeho modlitbu a papežské požehnání. Laskavý Pius IX. zaslal jim milý dopis, ve kterém jich těší, sílí a svaté požehnání uděluje. Ale na tom papež nepřestal; on pomohl! Především vyzval křesťany celého světa, na horlivé modlitby za pronásledovanou japonskou církev, pak psal křesťanským mocnářům v Evropě, aby u japonské vlády se přimluvili za nevinné pro svatou víru pronásledované poddané, a pak — nepodceňujme tento krok — vyhlásil nových dvě stě pět Japonců, kteřížto z počátku XVII. století byli mučenickou smrt za svatou víru podstoupili, za blahoslavené. Kdo s upřímnou vírou tento výkon považí, ten uzná, že japonská církev tím obdržela nových svatých patronů před Bohem, kteřížto jakoby vyzývali bojovníky mladé: Setrvejte v boji, vítězství vám kyne!

V Japonii se zatím prokračovalo v pronásledování. Staré ministerium Tai-kun bylo sice svrženo, ale nové, jehož takřka duší byl pan Iwakura (známý ze své cesty do Berlína), stíhalo křesťany napořád. Křesťané konali v tichosti osmidenní slavnost blahořečení svých krajanů a nových patronů; než právě na osmý den (na den narození P. Marie 1868) jest sto čtrnáct křesťanů hnáno k soudu, veskrz otcové rodin. Celý den je nechali státi na dvoře před radnicí, veliký počet lidí se sbíhal, všelijak se hádalo, co se stane. Když se setmělo, zavedeni jsou do soudnice; než v málo minutách je vojsko vyvedlo, vehnali je na koráb a jakkoli byla noc a moře strašnou bouří se zmítalo, jsou odvezeni; nikdo nevěděl kam. Vyznávači se drželi statečně, všickni se modlili růženec. Dlouho se nevědělo, co se s nimi stalo, až později se slyšelo, že některé vyhnali do pustých krajů, jiné že uzavíraly v rozličných žalářích a mučili neslýchanými mukami. Tak jednoho (byltě dojokou) položili na žhavý rožeň jako druhdy svatého Vavřince; on setrval mužně a vzkázal ženě a dětem svým: „Modleme se společně, abychom Bohu věrnost zachovali. Co mne se týče, nebojte se; i byť celé tělo mé nebylo než jediná rána, jsou přece bolesti menší, než byste myslili, Bůh mi přispěl ku pomoci.“ — Pronásledování se rozšířilo po celém císařství, na sta a

na tisíce jsou křesťané zavíráni a pekelnými mukami trýzněni. Čtrnáct missionářů rozešlo se tajně po všech ostrovech, docházeli skrytě k těmto hodným vyznavačům, těšili je v žalářích a na pouštích, starali se o jejich osiřelé rodiny a rozněcovali k setrvání u víře křesťanské.

V ten čas zahájen sněm vatikánský, biskup Petitjean byl na sněm vyzván i šel. S jakou důstojností tu stál muž apoštolský, biskup národa mučenického, jenž stokráte již byl před sebou jako vlastníma očima viděl krvavou smrt! Ale on se nebál a jakmile vatikánský sněm byl odročen, navrátil se k svému pronásledovanému stádci.

Jako požár, když uchvátí vesnici a stodoly úrodou naplněné, a hoří strašně a pořád dál a dál se rozprostírá; tak zmáhalo se pronásledování japonské! Na nový rok 1870 bylo najednou sedmset křesťanů z údolí Urakami odehnáno, vojsko rozestaveno po všech cestách, každý den chytali a sháněli křesťany, zvláště se pak povídalo, že dívky a mladé ženy od 17—18 let hanebně prodají! Tak byli posléz z Urakami odvedli všecky obyvatele. Bylo jich na čtyry tisíce a všickni se již hlásili k víře křesťanské. Křesťané se chovali výborně. Předvídajíce bouři, šli skoro všickni k svaté zpovědi a k svatému přijímání, posilnit se chlebem nebeským. Vedli je a zástup ten vyznavačů bral se cestou tiše za všeobecné útrpnosti i pohanů. „To nejsou žádní zločinci," pravili pohané, „ti trpí pro samou pravdu, jak bude možná, my též na jejich víru se dáme!"

Vyznavači si ovázali hlavu bílým šátkem. „Co to znamená?" tázal se lid přítomný. Nikdo nevěděl, jaký by to bílý šat měl býti, až jeden ze zajatých křesťanů sám vysvětlil řka: „To jest bílé roucho našeho křtu svatého. Rodiče naši nám ho zachovali a my teď s pomocí boží zachováme až do smrti!" Tak kráčeli na koráby a modlili se společně růženec. Odvezli je na korábech přes moře, nikdo nevěděl kam. Dojem na pohany byl tak mocný, že někteří hned se hlásili k víře křesťanské, druzí všickni slibovali taktéž učiniti, jakmile pronásledování ustane. Kdožby v tom neviděl cesty prozřetedlnosti boží? Křesťany Bůh tak sílil, že jsou nám ku slávě; že za věku našeho máme také tak slavné mučeníky a vyznavače, jako bývali v prvních dobách křesťanstva; sílil křesťany, pravím, že dosáhli nejskvělejší koruny pro království nebeské. Kde jest víra, jako naše svatá víra katolická? Pohané to viděli, divili se a dali se na tu svatou víru; aj, každý vyznavač stal se apoštolem!

Zde máme jeden slavný účinek „apoštolátu modlitby;" křesťané v Evropě se modlili, a Bůh pro tu modlitbu a dobré skutky udělil křesťanům japonským takové statečnosti v pronásledování. Avšak na tom dosti nebylo; zdá se, že Bůh, který všecky časy má v moci své, uznal hodinu a čas, by dal i japonské církvi tichý pokoj. Křesťané! kdyby pak onen pokoj nastal církvi japonské, kdož může myslí svou vystíhnouti, jakých blažených následků to bude míti?

Svatý Otec papež Pius IX. nepřestával napomínati mocnářů evropských, aby se nevinných křesťanů u japonské vlády zastali; mocnářové tak učinili; a jakých následků to mělo? Slyšme z dopisů missionářů japonských; ze dne 31. března 1873 píše pan biskup japonský Petitjean do semináře zámořských missií v Paříži:

„Právě jsem vám byl odeslal telegram, který vám přináší zprávu, že ukrutné zákony jsou zrušeny a zajatí křesťané propuštěni. Zákony nepřátelské, které na všech ulicích vyvěšeny bývaly, jsou od začátku března odklizeny, vládní rozkaz tak nařídil. Nato vyšel 14. března dekret, dle něhož se měli křesťané pustiti na svobodu, dnes ráno — 31. března, — mi vzkazuji vp. Cousin z Ozaky,

že křesťané jsou již propuštěni a on sám že je viděl, když z Ovari odcházeli. Tato dvojí událost, že nepřátelské zákony jsou zrušeny a křesťané osvobozeni, nám platí za důkaz nastávající svobody."

Tentýž missionář P. Cousin píše z Ozaky dne 4. dubna:

„Známo vám již, že naši drazí vězňové z Ovari se již vrací přes Nangasaki domů do Urakami. Dva dni se tu zdrželi u nás. Všickni dospělí se mohli vyzpovídati, an mi vp. Vigroux, jenž zde právě meškal, pomohl je vyslyšeti. Všickni, muži, ženy a děti byli celý den v našem domě a chovali se jako doma; nikdy nebylo v domě našem tak plno a živo; ti dobří lidé byli tak veseli, jako když studenti na prázdniny přicházejí. Též křesťané z Kišu jsou ode dvou dní na zpáteční cestě k domovu, růžence a medaille prý jim vrátili."

Tak tedy japonským křesťanům nastávají časy pokojné! S útěchou na ně pohlíží náš sv. Otec Pius IX. a s ním veškeří upřímní křesťané celého světa; sv. Otec Pius IX. z nich má radost, an mu jiní lidé nadělají zármutku dosti a s ním se raduje každý upřímný křesťan. I my se radujeme nad lepšími časy, které se slibují japonským křesťanům. Vždyť jsou naši bratři u víře; tutéž katolickou víru, kterou my vyznáváme, smějí teď vyznávati i oni. Nám, národu česko-moravskému, jest jejich štěstí tím milejší, ani missionáři z našich krajů půdu pro církev sv. svou prací a krví zúrodňovali.

Nebude žádného stavu a povolání, který by z japonské církve radovati se nemohl; všickni stavové japonští stáli u svaté víře tak, jak na křesťanskou důstojnost patří. — S utěšenou myslí pozoruje křesťanská žena a matka, jak vzorně stáli křesťanské ženy a matky japonské! Pamatujme, kterak královna Gratia dosáhla milosti křtu svatého, a vřelá křesťanka jsouc zachovala ve všelikém protivenství svou vznešenou důstojnost! Ačkoli královnou byla, neměla příležitosti, by konala velké slavné skutky, ale v tiché pobožné domácnosti Bohu sloužila jakožto věrná křesťanka. — S podobnou útěchou pozoruje bohobojná matka onu mladou vdovu a rekovnou mučenici Alžbětu s malým čtyrletým synáčkem Ignatiem. Jak statečně umírají za svatou víru, jaká to důstojnost křesťanské matky! Tatáž mučenice Alžběta, synáček Ignatius, manžel a otec Dominik již jsou za blahoslavené vyhlášeni od našeho papeže Pia IX.; smíme je ctíti, tak jako ctíme druhé svaté na nebi, obrazy jejich smějí doma i v kostele zavěšeny býti vedle obrazů Panny Marie a svaté Anny! Jaká to důstojnost křesťanské matky!

A jak panenský stav všude ve světě jest ozdobou katolické církve, tak byly a jsou podnes panny okrasou církve japonské. Krásná jest nám památka oné dívky Marie Bohu zasvěcené, kterážto byla královnu Gratii pokřtila; Krásná jest památka panenské mučenice Magdaleny, anať žhavým uhlím ozdobila hlavu svou jako věncem panenským a tak umřela za svého čistého snoubence Ježíše Krista! — Křesťanské panny, nezapomínejte čistou mysl panen japonských!

Když pak vznešeny jsou japonské dívky a ženy, vznešeni jsou ne méně japonští mužové a jinochové! Vždyť jest nám, jakobychom posavad slyšeli moudré řeči krále Sumitandy, jenž první starost míval o ten budoucí život, který za hrobem nastává a až do smrti své setrval v horlivosti křesťanské; v paměti nám zůstane statečný křesťanský general Justus Ukondono, on a Leo Taxemdomi Kayemon jest sláva křesťanských mužů. Již se oheň strojil, na kterém měl za živa shořeti, tu Leo umíraje volal všem smrtelným: „Mužové, pamatujte na věčnost, buď věčná sláva čeká, buď oheň věčný, volte moudře!" Ovšem stálo na dvacet i třicet tisíc

Japonův vůkol něho; stáli, jakoby svědectví chtěli dáti před celou vlastí, že podobně jsou křesťany až do té smrti! — Mužové! tatáž víra jest také naše víra, kdo nám může svatou víru vzíti?

Arci Japonie nám poskytuje též smutných příkladů odpadlictví od víry křesťanské; odpadlíci pak horší byli pohanův! My jsme toho nezamlčeli u vypravování svém. Běda tomu, skrze něhož pohoršení přichází; lépe by mu bylo, kdyby mlýnský kámen uvázan byl na krk jeho a ponořili jej v moři hlubokém! Slyšeli jsme, jak i jeden kněz z tovaryšstva Ježíšova, Christof Fereira zapřel Krista a svatou víru; avšak rádi mu odpouštíme, poněvadž tuhé pokání činil, se napravil a za svatou víru posléz svůj život obětoval!

Dějiny japonské nám okazují novou stránku tovaryšstva Ježíšova. Takovéť jest tovaryšstvo Ježíšovo v povolání a v úřadě svém, tak pracují jesuité. — Náš pak národ česko-moravský počítá mezi oněmi missionáři své krajany; vynikali tam synové české vlasti. Jejich příbuzenstvo se zajisté v Čechách, na Moravě neb ve Slezsku nalezá; jakáby to byla čest oněm rodinám, kdyby se prokázalo, že z toho rodu jsou! Oni missionáři a mučeníci jsou — tak jistě doufáme — v nebi, takové radosti u Boha požívají, jaké práce pro Boha podstoupili! Blahoslavený Karel Spinola jest vůdce jejich!

Blahoslavený Karle Spinolo, svatý mučeníku a krajane náš! my vyznáváme, že jsi z lásky k Pánu Bohu na se vzal úřad missionářský a pro svatou víru katolickou zemřel; pros za nás Boha Ducha svatého! Pamatuj na to město drahé, kde tvá kolébka stávala, nezapomínej na ten národ, z něhož tě matka porodila, křížem znamenala, Bohu zasvětila! Přimlouvej se za národ náš, zjednej pokoj naší vlasti, zachovej nám víru svatou katolickou! Amen.

A. M. D. G.

Nákladem kněhkupectví F. A. Steinhausera v Praze vydány a tamtéž na skladě jsou (z ochoty administrací „Školy“ se obstarají):

Tovaryšstva Ježíšova

posvátné missie za mořem:

I. V Paraguay, II. Japonii.

Sepsal P. J. Svoboda, kněz t. J. — **Cena po 30 kr.**